

ESG

MİMARLIK

YIL 28 SAYI 100 2018/3

TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi tarafından üç ayda bir yayınlanır. Yerel Süreli Yayın
Mimarlar Odası İzmir Şubesi Üyelerine ücretsiz gönderilir.

Yayınlayan

Mimarlar Odası İzmir Şubesi adına;
Yayın Komitesi
Sahibi Halil İbrahim Alpaslan
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Nilüfer Çınarlı Mutlu
Yayın Sekreteri Çiçek Ş. Tezer Yıldız
Grafik Tasarım Güler Özsakarya Ertan
Konsept Tasarım Emre Çikinoğlu

Yayın Komitesi

Deniz Dokgöz
Bilgen Dünder
İpek Ek
Can Gündüz
İlker Özdel
Melis Varkal
Şebnem Yücel
(Soyadına göre alfabetik)

Tarandığı Veritabanları

DAAI - Design and Applied Arts Index

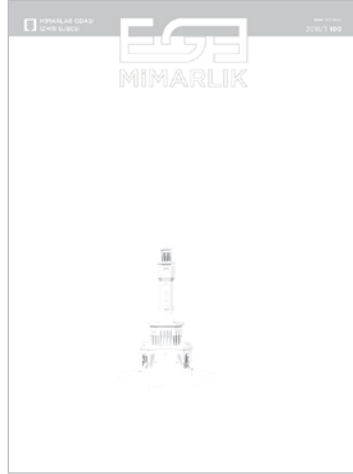
Yayın Yeri

1474 Sokak No: 9 Alsancak İzmir
Tel: (232) 463 66 25 (pbx)
Faks: (232) 463 52 12
egemim@izmimod.org.tr
www.izmimod.org.tr

Akhisar Temsilciliği: (0236) 414 86 50
Aydın Temsilciliği: (0256) 213 45 33
Dikili Temsilciliği: (0232) 671 85 02
Kuşadası Temsilciliği: (0256) 612 00 91
Manisa Temsilciliği: (0236) 232 68 07
Nazilli Temsilciliği: (0256) 312 84 83
Ödemiş Temsilciliği: (0232) 545 73 73
Salihli Temsilciliği: (0236) 715 08 23
Turgutlu Temsilciliği: (0236) 312 04 21
Uşak Temsilciliği: (0276) 212 29 57

Baskı

Mas Matbaacılık A.Ş.
Hamidiye Mahallesi Soğuksu Caddesi No: 3
34408 Kağıthane / İstanbul
Tel: (212) 294 10 00
www.masmat.com.tr
Tarih: Ekim 2017
Sertifika No: 12055

KAPAK **İzmir Saat Kulesi**
LOGO **Deniz Dokgöz** ÇİZİM **Burak Güzel**

BAŞYAZI ...3

İNGİLİZCE ÖZET ...4

HABERLER ...5

İZ BIRAKANLAR

İzmir Mimari Belleğinin Önemli Tanığı: Mimar Fahri Nişli...10

TARTIŞMA

Ege Mimarlık'ın Yeni 100'ü...16

Yasemin Keskin Enginöz Yeniden Yürümek, Yeni Yollara Girebilmek...18

Bülend Tuna Ege Mimarlık 100. Sayı Üzerine Düşünceler...22

Banu Binat Yerel ve Basılı Bir Süreli Yayının 100. Sayısı...26

N. Müge Cengizkan Taze Bir Göz...30

KARŞILAŞMALAR Karşılaşmalar...32

YAPI TANITIM Deren Uysal Yer İle Yalın Bir İlişki- Kaktüs Apartmanı...34

FEŞMEKÂN Ahmet İnam Eşik...40

KOMŞU YAKA

Kizis Studio - Çeviri: Çiçek Ş Tezer Yıldız

Hassas Peyzajla Simbiyotik İlişki - Sakız Mastik Müzesi...44

KOMŞU YAKA - İNCELEME

Deniz Güner

Antroposen Çağında Bir Tematik Zanaat Müzesi: Sakız Mastik Müzesi...50

ÖĞRENCİ

Hilal Kaleli, Elçin Koruyucu, Özlem Delikanlı, Abdülkadir Keleş
Stüdyoyu Algılamak...56

KARİKATÜR

Eray Özbek
Karikatür...59

KÜLTÜR - SANAT

Yıldız Çintay Sanat Topluluğu
**İstanbul'da İzmir'in Kent Simgesini
Kuran Referanslar Sergisi: "Kent
Müellifleri"...60**

Güven İncirlioğlu

PORTİZMIR4 Nefes I Breathe 2017- 2018...62

YAYIN TANITIM...64

Değerli Meslektaşlarımız, Türkiye'nin mimarlık literatürünün saygın ve köklü yayınlarından biri olan dergimiz Ege Mimarlık'ın 100. sayısını size ulaştırmanın mutluluğunu yaşıyoruz. 1991 yılındaki 1. sayısından bugüne kadar yayın hayatına devam eden, yani 27 yaşındaki dergimiz 100. sayısı ile birlikte yenilenerek karşınızda. Şüphesiz, dergimizin saygınlığında ve sürekliliğinde, bugüne kadar yayın ve yönetim kurullarımızda görev yapan meslektaşlarımıza, derginin hazırlanmasında yoğun emek sarfeden Oda personellerimize, çalışmalarını bizimle paylaşan yazarlarımıza ve tabii ki tüm üyelerimize ve okuyucularımıza teşekkür borçluyuz.

Meslek gündemimize gelirse... Yaz aylarında bu yıl mimarlığın gündemi geçen yıllardan farklı olarak yoğunluğunu devam ettiriyor. Bunun en önemli nedenlerinden biri "İmar Barışı" olarak adlandırılan ancak ne yazık ki içeriği nedeni ile daha çok bir imar affı niteliğindeki düzenleme. Merkezi yönetim tarafından Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimlerinden hemen önce duyurulan ve hala tam anlamıyla nasıl uygulanacağı konusunda tereddütler içeren bu düzenlemenin ciddi sorunlar barındıran yapılaşmamıza olumlu katkıları olacağını düşünmek mümkün değil. Yapılaşma mevzuatımıza uymayan, çevre kirliliği ve görsel kirliliğin yanı sıra çağdaş ve güvenilir mekânsal koşullarda yaşama hakkını yok sayan, toplumsal adalete ve anayasamıza aykırı bu düzenlemeye karşı gerekli hukuki adımlar Genel Merkezimiz tarafından atılmıştır. Yakın geçmişte benzer koşullarda çıkarılan 10'un üzerindeki imar affının yapılaşma sorunlarımızın daha da ağırlaşmasına neden olduğu ortadayken tekrar böyle bir düzenlemeyle karşılaşmak geleceğe dair umutlarımızı azaltmaktadır. Şüphesiz çıkarılan bu aflar bir yandan yönetmeliklere uygunsuz iş yapanları cesaretlendirirken yönetmeliklere uyan, meslek ahlakı ve etik değerlere bağlı kalarak mimarlık yapmaya çalışan meslektaşlarımızda hayal kırıklığı yaratmakta, vatandaşların devlete ve yasalara olan güvenini sarsmaktadır.

Meslek alanımızı ilgilendiren bir diğer önemli gelişme de ruhsatlarda proje müellifi mimar ve mühendislerin imza zorunluluklarının kaldırılması. Bu uygulama, uzun zamandır meslek alanlarımızın daraltılması ve artık neredeyse inşaat sektöründen mimarın, mühendisin dışlanması olarak tarif edilebilecek sürecin yeni bir halkası. Yakın tarihimizde deprem ve diğer doğal afetler nedeniyle büyük can ve mal kayıplarına uğramamıza rağmen, hatta son günlerde doğal afetlere gerek bile kalmadan bilimden, uzmanlıktan uzak, hatalı imalatlar nedeniyle kendiliğinden yıkılan yapılar gündemdeyken bu kararlar yöneticilerimizin yetkinliklerini bir kez daha sorgulamamıza neden oluyor.

Tüm bu olumsuz gelişmelere rağmen Mimarlar Odası olarak herkesin çağdaş ve sağlıklı mekanlarda yaşama hakkını, adil bir toplum yapısını ve mesleki değerlerimizi aynı kararlılıkla savunmaya devam edeceğimizi tekrar eder, saygılarımızı sunarız.

YÖNETİM KURULU

ŞUBE'DEN

EGE MİMARLIK'TAN

Bölgesel bir mimarlık yayını olarak ilk sayısında kendini tarifleyen, geçirdiği evrelere koşut olarak süreklilik taşıyan ve yüzüncü sayısına ulaşan bir mimarlık yayını, Ege Mimarlık. Günümüz mimarlık pratiğinin yerelden çok evrensel üretim konjonktüründe ilerlemesine paralel olarak Ege Bölgesi ve İzmir özelinde yerel üretimin neredeyse terk edildiği, mesleki pratiklerin İzmir dışından yoğun bir biçimde üretildiği bu dönem içerisinde nasıl bir Ege Mimarlık sorusunu ister istemez akla getiriyor. Ege Mimarlık'ı diğer mimarlık dergilerinden ayıran en önemli noktanın bölgesellik olduğundan hareketle, Ege Mimarlık'ın yeni yüzünün esas dayanak noktasının bugün çok daha güçlü bir bölgesellik vurgusu olduğu açıktır. Ege bölgesinde ve İzmir'de mimari tanım bağlamında "Akdeniz Mimarisi" vurgusu üzerinden dünün temsillerinin izlerini gördüğümüz yapılar bu bölgeselliğin en önemli kanıtları. Bu noktadan hareketle daha güçlü bir bölgesellik tanımını hissettiren, tasarımlarda bağlamsal vurgu ve yerelliği ön plana çıkarmaya çalışan, akademik yazınlarda Ege bölgesine dair söz söylemeyi ilke edinen, kültür sanat sayfalarının mekân hikâyeleri ile harmanlandığı, sosyal medyanın dergi sayfalarında aktif kullanıldığı, yayınlanan ilk sayıda mimarlık okul sayısının hızlı artışına paralel olarak mimarlık öğrencilerinin informal üretimlerinin yer aldığı; kısaca Ege bölgesi ve İzmir özelinde konuların işlendiği bir Ege Mimarlık. Kuşkusuz derginin arşivi incelendiğinde bahsettiğimiz birçok konunun Ege Mimarlık'ta bulunduğu; özellikle "Ege bölgesi ve İzmir özelinde konuların işlendiği" vurgusunun zaten yer aldığını görmekteyiz. Ege Mimarlık'ın yeni yüzünde eskiye göre en büyük fark, işleyişi olacaktır. Derginin akademik makale seçimi yayın komitesi tarafından değil hakemler tarafından gerçekleştirilecek; bu noktada yayın komitesi enerjisini mimari üretim pratiğinden mekânsal edinimlere, enformel eğitimden yazınsal üretime, kent kültüründen araştırmaya yeni kanalların açılmasına kanalize edecektir. Ege Mimarlık kendini yenilerken tarihin farklı zaman dilimlerinde Ege bölgesi ve İzmir'de nitelikli ürünler veren mimarlarını yeniden ve farklı bir biçimde ele almaya başlayacak ve her sayı duayen bir mimarı sayfalarına taşıyacaktır. Ege Mimarlık'ın yenilenen yüzüyle nice 100'lere...

YAYIN KOMİTESİ

INTERVIEW The Significant Witness of Architectural Memory of Izmir: Architect Fahri Nişli

Feyzal Özkaban, Assist. Prof.; Didem Altun, Assoc. Prof. Dr.; İnci Uzun, Assoc. Prof. Dr.; Hikmet Gökmen, Assoc. Prof. Dr., (all) DEU Faculty of Architecture,

Department of Architecture

One of the most significant figures of 50's Izmir's architectural practice is architect Fahri Nişli who was born in 1919 in Izmir. The interview with the architect in his 99th age includes questions about the architectural practices in his era, the city, his experiences, his past projects and implementations in a retrospective way.

DISCUSSION Walking Again and Finding New Ways

Yasemin Keskin Enginöz, M. Arch.

The opinions and experiences of the writer are shared with the readers across some questions like: Why magazine? Why is an architectural magazine needed? Who will prepare it? What is to say and to whom? What will make it different from the other ones?

DISCUSSION Thoughts Upon the 100. Issue of Ege Mimarlık

Bülend Tuna, Architect

Tuna treats the past of Ege Mimarlık and asks the question how a regional magazine should be in the digitalized and globalized world. He emphasizes one of the most important features of Ege Mimarlık to be a regional publishing and deals within its advantages and limitations; responsibilities and necessities. The author, besides, questions how a regional magazine should touch to the global world. The archive of Ege Mimarlık supports the analyze of the author in different levels.

DISCUSSION The 100th Issue of A Local and Printed Periodical Publishing

Banu Binat, M. Arch.

The author looks back to the past of the publishing beginning from 1990 and treats the issue in decenniums. The transformation of the publishing in interaction with digitalization and the different forms are questioned considering its enmeshed relationship with its readers and different dynamics

of the eras. Binat throws a glance at the future of the magazine, as well, to foresee the needs of it to be prepared for the necessary conditions.

DISCUSSION A Fresh Eye

Müge Cengizkan, Architect

Cengizkan puts the consistency and integrity of Ege Mimarlık's notions as a magazine of a professional organization, Chamber of Architects Izmir, in the center of her discussion. She suggests following a way to open the ways of the question "How Ege Mimarlık should be" with the method of tracing some keywords and notes of her: steer, filter, to be fed. After sharing her notes as an experienced editor, she puts some questions focusing specifically on Ege Mimarlık.

ARCHITECTURES A Plain Relation with Place

Deren Uysal, M. Arch.

The Kaktüs Building located in Siteler, Marmaris, a touristic region and its positioning is very close to both sea and forest. The building has been designed considering the Mediterranean climate features, thus designed in a plain language; aims to serve the potentials of its geographical position and reflects this fundamental principle to the simple plans, sections, materials and colors. In this way, it tries to reflect these features to the experience of the users, as well.

SPATIAL STORIES Threshold

Ahmet İnam, Prof. Dr., ODTU Department of Philosophy

In this text, the notions "threshold" and "space" in relation with each other are treated from different point of views; in their etymological meaning, within their relations with myths, scientific works, "meaning", time, human relations, spatial design, roots and poems.

NEIGHBOR SHORE Symbiotic Relation with the Sensitive Landscape

KIZIS STUDIO Architecture & Design, Translation: Çiçek Ş. Tezer Yıldız, M. Arch

The Museum of Chios Mastic develops a symbiotic relationship with the sensitive landscape in which it is located. Its large parallel sheds frame the stunning view, under which the

building attempts to restore continuity in the landscape, by adapting to the scale, colors and materiality of the gumtrees and the stone terraces of the cultivation.

ADJACENT SHORE - PROJECTING A Thematic Handcraft Museum in the Anthropocene Epoch

Deniz Güner, Prof. Dr., DEU Faculty of Architecture, Department of Architecture

The Museum of Chios Mastic is treated within its concept, design principles, spatial features, spatial use as a museum in rural showing the vernacular handcraft, agriculture and product. The text takes the issue from the history of "museum" with the transformation of this concept throughout the history and carries it to the form of these spaces in the Anthropocene Epoch. Güner focuses to the story, spatial operation and physical decisions of the architects of the Museum of Chios Mastic.

CULTURE and ART Exhibition in Istanbul on the References Building the Urban Image of Izmir: "Authors of the City"

Yıldız Çintay Art Group

The exhibition in Studio X Istanbul created and implemented by "Yıldız Çintay Art Group" presents a section of a still-continuing research project. Within the exhibition documents such as photographs, oral history texts, postcards, publications, and sketches are exhibited, and the visitors are welcome to contribute with materials of their own to this selection.

CULTURE and ART PORTİZMİR 4 Breathe

Güven İncirlioğlu, Doç. Dr., PORTİZMİR Editor

The 4th of PORTİZMİR Triennale has been taking place between March 2017 and March 2018 in Izmir's Art Scene. Architects, artists, photographers, video and performance artists, musicians, scientists and academicians have carried on their works within the triennale and shaped this one year long organization. The naturally preserved 45-decare land surrounded by forest in Urla is dedicated to PORTİZMİR4. The design of this land has determined the implementation area of the ecological architecture and agriculture projects.

EGEMİMARLIK 100 2018/3

“Yapı Ruhsatlarında Müellif Mimar ve Mühendislerin İmzalarının Kaldırılması Kararından Geri Dönülmelidir”

MİMARLAR ODASI İZMİR ŞUBESİ YAPI RUHSATLARINDA MİMARİ PROJE VE DİĞER PROJE MÜELLİFLERİNİN İMZALARININ KALDIRILMASI KONUSUNDAKİ KARAR İLE İLGİLİ BASIN AÇIKLAMASI GERÇEKLEŞTİRDİ

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yapı ruhsatlarında mimari proje ve diğer proje müelliflerinin imzalarının kaldırılması konusunda aldığı karar ile ilgili Mimarlar Odası İzmir Şubesi 4 Haziran 2018 tarihinde bir basın açıklaması yaptı. Açıklamanın tam metni şöyle:

“Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 'bürokrasiyi azaltma' gerekçesi ile, yapı ruhsatlarında mimari proje ve diğer proje müelliflerinin imzalarını kaldırması hem kamusal hem de mesleki anlamda ciddi sorunları beraberinde getirecektir.

Çağdaş dünyada yapı yapma işi projelendirme sürecinden inşa sürecinin sonuna kadar bir çok yasa, yönetmelik ve bu düzenlemeleri ciddiyetle kontrol eden kurumsal mekanizmaların denetiminde gerçekleşmektedir.

Bununla birlikte bu sürecin en önemli ayağı, yapının yetkin meslek adamları tarafından projelendirilmesi, inşasının kontrolü ve onayıdır. Bu, meslek adamlarının müelliflik haklarının korunmasının yanısıra onlara sorumluluklar yüklemekte, sürecin sağlıklı yürütülmesini sağlamaktadır.

Ülkemizde uzun süredir güdülen, ne pahasına olursa olsun inşaatın gerçekleştirilmesine dayalı anlayış, çağdaş dünyanın yukarıda özetlenen yaklaşımından gittikçe uzaklaşan bir ortama neden olmaktadır. Bugün geldiğimiz noktada artık neredeyse mimarsız, mühendissiz, meslek odasız bir inşaat sektörü kurulmuş, meslek adamlarının dışlandığı, meslek odalarının proje denetimi yapamadığı, ihale yasalarının ihaleye göre değiştirildiği, kontrolsüz, başına buyruk bir inşaat sektörü yaratılmıştır.

İmar barışı veya diğer adlarla çıkarılan aflar da bir yandan bu mekanizmanın sağlıklı çalışmadığını ortaya koyarken bir yandan da yeni olumsuzluklara neden olmaktadır.

Sonuç olarak bugün çok hızlı biçimde kentlerimiz içinden çıkılamayacak bir hal almakta, yapı çevrelerimiz asgari insani gereksinimleri bile karşılayamaz duruma gelmekte, doğamız, çevremiz geri dönülemez biçimde zarar görmektedir.

Mimarlar Odası İzmir Şubesi olarak bu sürecin bir an önce durdurulması gerektiğini, yapı sektörünün çağdaş dünya kriterlerinde, meslek insanlarının süreçteki hakimiyetini garanti altına alan, meslek odalarının kamu adına denetimlerini yaptığı bir sürece evrilmesinin aciliyetini bir kez daha vurguluyoruz.

Tüm bu olumsuz tabloya bir de yapı ruhsatlarından mimari proje ve diğer proje müelliflerinin imzalarının kaldırılmasının eklenmesi, proje sahibi mimar ve mühendislerin müelliflik haklarının korunmasını olanaksız hale getirdiği gibi sahte mimar-mühendislere yol açacak, vehametleri artık çıplak gözle görülen kentlerimiz, niteliksiz, depreme dayanıksız, kimsenin sorumluluğunu üstlenmeyeceği yapılarla daha da yaşanmaz hale gelecektir. Ayrıca bu değişiklik, mimar ve mühendislerin emeklerinin karşılıklarını almalarını sağlayan dayanaklardan birini daha ortadan kaldıracaktır.

Bu nedenle yapı ruhsatlarında proje müelliflerinin imzalarını kaldırma kararının bir an önce geri çekilmesi gerektiğini kamuoyuna saygıyla duyuruyoruz.”

Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu
04.06.2018

TMMOB İl Koordinasyon Kurulu Doğal Sit Değişikliği Kararının İptali İstemiyle Dava Sürecini Başlattı

DOĞAL SİT ALANLARINDA DEĞİŞİKLİK KARARINA TMMOB İL KOORDİNASYON KURULU'NDAN YARGI YOLUYLA TEPKİ GELDİ

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın oluru ile 27.04.2018 tarihinde Bornova, Çeşme, Seferihisar, Urla, Güzelbahçe, Foça, Menemen ve Çiğli ilçeleri doğal sit alanlarının, “Doğal Sit-Nitelikli Doğal Koruma Alanı” ve “Doğal Sit-Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı” olarak tescil edilmesi sonucunu doğuran doğal sit değişikliği kararı alındı. Yapılan sit değişikliği ile, kentsel çevrenin ve doğal hayatın sürdürülebilirliği bakımından önemli yere sahip olan koruma statüleri ve doğal sit dereceleri özellikle Çeşme Yarımadası'nda Alaçatı gibi rantın yüksek olduğu kıyı ve orman alanlarında daha da düşürülerek yapılaşmanın önündeki kısıtlar kaldırıldı. Bu karar üzerine TMMOB İl Koordinasyon Kurulu 20.07.2018 tarihinde öncelikle yürütmesinin durdurulması, takiben iptaline karar verilmesi istemiyle dava sürecini başlattı. Dava süreci, TMMOB'a bağlı ilgili meslek odaları, Sualtı Araştırmaları Derneği ve Doğa Derneği tarafından takip ediliyor ve bu kurumlar aracılığı ile kamuoyu bilgilendiriliyor.

Kuşadası Tariş Alanı Panel ve Çalıştayı Bildirisi

MİMARLAR ODASI İZMİR ŞUBESİ 39.-42. DÖNEM YÖNETİM KURULU BAŞKANI HASAN TOPAL, KUŞADASI TARIŞ ALANI PANEL VE ÇALIŞTAYI'NDA ALANIN GELECEĞİNİN BELİRLENME YÖNTEMLERİ İLE İLGİLİ ÖNERİLERİNİ BİR BİLDİRİ İLE SUNDU

Kuşadası Tariş arazisi üzerinde yapılacaklar ve izlenmesi gereken yöntemler konusunu tartışmaya açmak üzere 28 Nisan 2018 günü düzenlenen panelde Hasan Topal'ın sunmuş olduğu bildirin tam metni şöyle:

“Sevgili Katılımcılar, Değerli Konuklar Merhaba,

Panelin ve çalıştayın konusu olan ve tartışma gündemimizi oluşturan, bir kamu alanının yeniden işlevlendirilmesi meselesini nasıl ele almamız gerektiği hususuna, öncelikle nasıl bir coğrafyada yaşadığımızı hatırlatarak başlamak istiyorum.

Uygarlık tarihine akıllı, pozitif bilimi ve felsefeyi kazandırmış olan Batı Anadolu'nun Ege Kıyıları'nda, MÖ. 7. ve 8. yüzyıllarda Antik Çağ'ın en önemli metropol kenti olan Efes'in ve bir mimarlık başyapıtı olan, dünyanın yedi harika yapısından biri kabul edilen Artemision'un hemen yakınında; şehirciliğin filizlendiği ve bu anlamda tarihin ilk planlı kentleri olarak kabul edilen Milet ve Priene'nin kurulmuş olduğu topraklarda; bir tarih, kültür, mimarlık ve planlama coğrafyasının merkezinde Panionion'da, Neopolis'te, Scala Nuova'da yani Kuşadası'nda bu tartışmayı yapıyoruz.

Sahip olduğumuz bu çok ayrıcalıklı ve güçlü kültür mirası, bize kentleşme ile ilgili sorunlarımızı bu coğrafyanın insanlığa sunmuş olduğu akıl ve bilim ekseninde tartışmamızı, çözüm aramamızı büyük bir evrensel sorumluluk olarak tanımlıyorum.

Diğer yandan insanlık ve uygarlık tarihi genel olarak mimarlık ve kent tarihi üzerinden okunan bir süreçtir. Yaşadığımız dönem ise bu sürece kente ve mimarlığa dair alacağımız kararlar ile katkıda bulunacağımız dönemdir. Bu nedenle de başta karar vericiler olmak üzere toplumun bütün kesimlerine, bütün aktörlere, hepimize yine büyük bir sorumluluk düşmektedir.

Öncelikle gündemle ilişkili iki tespit yapmak istiyorum.

Birincisi; yine uygarlık tarihi boyunca en verimli tarım havzaları olan Büyük Menderes, Küçük Menderes, Gediz ve Bakırçay havzalarına sahip olan ülkemiz ve bölgemizde; TARIŞ gibi tarımsal üretici kooperatifinin - kooperatiflerinin, yanlış iktisadi politikaların ve küresel neoliberal programların dayatması sonucunda işlevsizleşmesi, tükenmesi, geleceğimiz ve ülke tarımı açısından endişe verici bir gelişmedir. Bugün TARIŞ'in satmış olduğu arazisinin geleceğini değil, bu arazide sergileyip sunacağı nitelikli tarımsal ürünleri, ürün çeşitliliğini, üreticinin ve üretici birliklerinin sorunlarını tartışıp konuşuyor olmayı isterdim.

İkincisi, ülkemizde uygulanmakta olan iktisadi politikalar kapsamında, Cumhuriyet Dönemi'nde kurulmuş - yapılmış olan ve her biri gerçek birer üretim ve istihdam alanı olan Tekel, Sümerbank, Şeker Fabrikaları gibi bütün fabrikaların, limanların, kıyıların; 2b adı altında ormanların, kamu arazilerinin, vb. değerlerin satıldığı bir dönemde TARIŞ tarafından satılan alanı satın alarak bir anlamda kamuya kazandıran Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin bu karar ve politikasının çok önemli olduğunu belirterek belediyeye teşekkür edilmesi gerektiğini belirtmeliyim. Şimdi bu doğru politikanın yine doğru bir işlevlendirme, program ve nitelikli mimari tasarım ile taçlandırılması ve kentlinin kullanımına sunulması beklentimiz olmalıdır.

Değerli katılımcılar; Kent, ilk insan yerleşmelerinden günümüze (yerleşme tarihi güncel arkeolojik bulguların verileri ile Anadolu'da 12500 yıl önceye uzanmaktadır) yaşamın gereği zamana ve mekâna bağlı olarak; insana ve topluma ilişkin ekonomik, siyasal, sosyal, kültürel ilişkilerin ve doğal çevrenin şekillendirdiği, bu bağlamda karmaşık bir sürecin ve gelişmenin tanımladığı bir alandır.

Kentler günümüzde “YAŞAM KALİTESİ” ekseninde incelenip değerlendirilmektedirler. Kent sel yaşam kalitesi ise genel bir ifade ile kentin, mekânın, çevrenin ve kentsel hizmetlerin evrensel boyutlarda genel kabul görmüş ölçütleri - standartları sağlayacak şekilde yaşayanlara sunulmasıdır. Bir başka ifadeyle de, çağdaş kent ve çevre standartlarına kentlilerin erişilebilirlik düzeyi kentin yaşam kalitesinin de düzeyidir.

Yaşam kalitesi birçok ölçüt ile tanımlanmaktadır. Kentin sahip olduğu eğitim, sağlık, kültür, spor alanlarının, yeşil alanların, alt yapının, ulaşım konfor ve kolaylığının ve kentte yaşayanların ekonomik durumunun yeterli olup olmadığı gibi birçok ölçütün yanı sıra; kentin sahip olduğu mimarlıkların niteliği ve düzeyi ile mekânın niteliği de, o kentin yaşam kalitesini doğrudan olumlu olarak etkilemekte ve yükseltmektedir.

Kentleşmenin tüm sonuçları ve alınacak kararlar ile uygulanacak programlar doğrudan olumlu ya da olumsuz olarak kentin yaşam kalitesini etkileyecektir.

Çok özetle tanımlamaya çalıştığım bu genel çerçeve ve politika bağlamında KUŞADASI'NA ve TARIŞ ALANI'NA baktığımızda; bütün kentlerimiz gibi Kuşadası'nın da öncelikli sorununun plansızlık ve plansızlıkla bütünleşen tasarımsızlık sorunu olduğunu söyleyebiliriz. Bu

kapsamda şehirsal altyapı ve kentsel donatılar açısından ve olması gereken standartlar yönünden yetersizlikler - eksiklikler olduğu görülmektedir. Görülen bu eksiklik ve yetersizliklerin en başında kamusal açık alanlar - yeşil alanlar bulunmaktadır. Kültür alanları, spor alanları vb. konularda da bu eksiklik ve yetersizlikleri sıralamak olanaklıdır ve bütün bu eksikliklerin önceliği belirlenebilir.

Kuşadası kentinin analitik araştırmalarda saptanan ve normatif değerlerle olması gereken standartlar yönünden tanımlanabilen eksikliklerinin giderilmesi, planlamanın ve yerel yönetim programlarının önceliği olmak zorundadır. Bu bağlamda, kamunun - yerel yönetimlerin mülkiyetinde bulunan arsa ve arazilerin öncelikle kentin eksik donatılarının çoğaltılmasına yönelik kullanılması ve bu amaçla işlevlendirilmesi akılcı ve bilimsel bir tutum ve politika olacaktır. Çünkü günümüzde yerel yönetimlerin çok büyük maliyetler nedeniyle, kamulaştırma yöntemiyle arsa alan üretmek kentsel donatı alanındaki eksiklikleri gidermesi olanaksız hale gelmiştir, denebilir.

TARİŞ arsası - alanı yaklaşık 1 ha. (9.431m²) büyüklüğü ve kıyı ile olan fiziki ilişkisi nedeniyle son derece önemli ve kıymetli bir konumdadır. Alan üzerinde bulunan tescilli kültür mirası yapılar ayrı bir önem taşımaktadır. Alan kentin mikro iklimi ve diğer potansiyelleri açısından da son derece değerli ve kent için bir büyük fırsat, olanak ve şanstır denebilir.

Tariş alanının yeniden işlevlendirilmesi konusu kuşkusuz bir planlama gündemi olmakla birlikte, bu alan baştan bu yana özetlemeye çalıştığım politikalar gözetilerek ele alınmalı, kararlaştırılmalıdır.

Kuşadası kentinin yapı yoğunluğu, araç ve trafik yoğunluğu, kentsel donatı alanlarının yetersizliği gibi parametreler göz önüne alındığında; TARİŞ alanının kullanımına, yeniden işlevlendirilmesine yönelik bir önermeden önce şu ilkesel yaklaşımlar saptanabilir. Ya da nelerin yapılmaması gerektiği belirlenebilir.

- Alana yönelik kararlar mutlaka katılım ilkesi gözetilerek alınmalıdır.
- Alanda bulunan tescilli kültür mirası yapılar dışında alana ve bölgeye yeni yükler getirecek işlevlerden ve yapılaşmadan kaçınılmalıdır.

- Alanın kıyı ile olan fiziki ilişkisi güçlendirilmeli, kamuya açık alan niteliği ve potansiyeli korunmalıdır.
- Alanda bulunan tescilli kültür mirası yapılar restore edilerek, kültür, sanat, dinlence işlevlerine ayrılabilir (Açılış konuşmasında belirtilen TARİŞ MÜZESİ fikri, tarih ve bağlam ilişkisi açısından ilginç bir önermedir).
- Alan; Kruvaziyer Liman'dan Marina'ya kadar olan kıyı ve belirli bir derinliğe kadar kıyı gerisi bölge ve bu bölgede bulunan diğer yeşil alanlar, açık alanlar, kamu alanları, spor alanları ile birlikte bir bütün olarak ele alınmalıdır.
- Alan, kıyı alanı, yaya alanları, yollar, yeşil alanlar, spor alanları, kıyıya cephe oluşturan imar adalarının bina cepheleri, ara sokaklar bir bütün olarak tasarlanmalıdır.

Sonuç olarak; Kuşadası Kruvaziyer Liman - Marina arası kıyı ve kıyı gerisi belirli bir derinliğe kadar olan bölgeyi, yeşil alanların ve yaya alanlarının sürekliliğini, spor alanlarını, trafik ve park çözümlerini, ara sokakları ve kıyıya cephe oluşturan imar adalarının dış cephelerini kapsayacak şekilde çözüm önerilerini elde etmek üzere; yukarıda sıraladığım ilkeler gözetilerek hazırlanacak bir ihtiyaç programı kapsamında (jüri bu konuda katkıda bulunacaktır) bütün tasarım disiplinlerinin ekip üyesi olarak katılımına açık 'Kuşadası Kıyı Düzenlemesi ve Kentsel Tasarım Proje Yarışması' açılmasını öneriyorum. Böyle bir yarışmanın düzenlenebilmesi için Mimarlar Odası İzmir Şubesi ve Kuşadası Temsilciliği, belediyeye her türlü kolaylaştırıcılığı ve desteği sunmaya hazırdır. Sanırım Şehir Plancıları Odası da böylesi bir yarışmayı destekleyecektir.

Kentin yaşam kalitesinin yükseltilmesi hedefinin, kentin mimari niteliğinin ve mekân kalitesinin artırılması ile ancak başarılabileceğini tekrar hatırlatarak konuşmamı sonlandırıyorum.

Görüşlerimi paylaşma fırsatı verildiği için bu paneli - çalıştay düzenleyenlere ve siz katılımcılara teşekkür ediyor güzel günler diliyorum."

Hasan Topal, Mimarlar Odası İzmir Şubesi 39, 40, 41, 42. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı

“Kent Merkezinde Kalmış Askeri Alanlar Rant Kapısı Değildir”

TMMOB İL KOORDİNASYON KURULU, KENT İÇİ ASKERİ ALANLARIN TAŞINMASI TEHLİKESİNE DİKKAT ÇEKEREK BU ALANLARIN YEŞİL ALANLAR OLARAK KULLANILMASINI ÖNERDİ

TMMOB İl Koordinasyon Kurulu, kent merkezinde kalmış askeri alanların taşınması konusunun son yıllarda gündeme gelmesi ile bu alanların rant kapıları olarak görülmeye başladığını tespit ederek yetkilileri ve kamu oyunu konu ile ilgili dikkate çağırdı. İzmir'de konunun ilk örneği olması dolayısıyla Doğanlar Askeri Alanı kent içinde hayati önem taşıyan alanlardan. Alan ile ilgili, nazım ve uygulama imar planlarına karşı TMMOB Mimarlar Odası ile Şehir Plancıları Odası'nın açmış olduğu davada mahkeme iptal kararını Nisan 2018'de vermişti. Ancak TMMOB İl Koordinasyon Kurulu'nun Doğanlar'daki alan ve burada alınacak yanlış bir planlama kararının diğer askeri alanlar için kötü örnek teşkil etmesi konusundaki tedirginliği devam ediyor ve kurul bu nedenle kamuyu konu ile ilgili takibe çağırıyor. Kurul tarafından, bahsedilen askeri alanların rant kapısı olmadığı vurgulanıyor ve yeşil alanlar olarak kullanılması talep ediliyor.

“İmar Affı Halkın Can Güvenliğini Tehlikeye Atan Bir Girişimdir”

TMMOB MİMARLAR ODASI, İMAR AFFI KANUNU’NUN YASALAŞMASININ ARDINDAN, KONU İLE İLGİLİ ENDİŞELERİNİ İFADE EDEN BİR BASIN AÇIKLAMASI GERÇEKLEŞTİRDİ

“İmar Barışı” adı altında yasalaştırılmış olan İmar Affı Kanunu ile ilgili görüşlerini ve önerilerini bir basın açıklaması ile kamuoyuna duyuran TMMOB Mimarlar Odası’nın yayınladığı tam basın metni şöyle:

“Son 20 yılda küreselleşme adı altında ortaya konulan yeni liberal politikaların ülkemize yansımalarıyla oluşan ekonomik darboğazı, kent topraklarını ve doğal kaynakları pazarlayarak aşmaya çalışan AKP Hükümetleri; planlama ve imar mevzuatı ile getirilmiş olan düzenleyici kural ve sınırlandırmaları, ekonomik gelişimin önünde engel görmekte, özellikle son yıllarda birbiri ardına değişiklik ve düzenlemeler gerçekleştirmektedir.

Ülkemizde, Cumhuriyetin kurulmasından sonra kentlerin planlı gelişmesi için ortaya konulan çabalara karşın; 1950 yılından itibaren izlenen ekonomik politikaların bir sonucu olan kırdan kente göçün beraberinde getirdiği kaçak yapılaşma; ilk olarak hazine arazilerinin işgaliyle başlamış daha sonra tarım alanlarına, kıyılara, ormanlara, meralara, yaylak ve kışlaklar ile doğa koruma alanlarına doğru genişlemiştir.

Türkiye’de yapılı çevreyi şekillendiren kentsel popülizmin en önemli sonuçlarından birisi imar affı uygulamalarıdır. Devlet hukuka aykırı yapılaşmaları; siyasal iktidar tarafından toplum yararı olduğuna karar verilen koşullara dayandırarak yasallaştırmaktadır.

Bugüne kadar çıkarılan onlarca imar affıyla kaçak yapılaşmanın yarattığı kendiliğinden büyüme, kentlerimizi biçimlendirmiş, adeta devlet politikası haline gelmiştir.

Özellikle neoliberal ekonomi politikalarının hayata geçirildiği 1980

darbesi sonrasında, planlama ve yapılaşma alanlarını düzenleyen tüm yasalar; mekânın sermayenin yapılaşma taleplerine göre şekillenmesinin meşrulaştırıldığı bir zemine dönüşmüştür. Çıkarılan imar afları toplum yararı amacıyla uzaklaşmış; kaçak yapıların yasal hale getirilip ödüllendirilmesi, toplumsal hukuk düzenine ve devlete karşı güvensizlik yaratmıştır. İmar Affı düzenlemeleri kentlerin sürekli olarak plansız büyümesini körüklemiştir.

Kaçak yapılaşma nedeniyle; verimli tarım arazileri, orman alanları, su havzaları tahrip edilmiş sanayi ve turizm sektörleri olumsuz etkilenmiştir. Af kapsamındaki yapılar, hukuken yasadışı ve özellikle anayasanın kamu kaynakları, kıyı, doğal çevre ve ormanların korunmasına ilişkin temel maddelerine aykırıdır.

Bugüne kadar birçok kez denenen imar affının ve inşaat sektörünü temel olarak hızlı büyüme hedefleriyle arazi rantı üzerine temellendirilen ekonomi politikalarının tekrarlanması yerine; spekülasyonlara ve rant paylaşımına dayalı bir yapıli çevre üretimini özendirmeyen, kentsel sorunları, toplumsal ve fiziksel bütünlüğü olan planlama politikalarıyla çözmeyi hedefleyen bir anlayış benimsenmelidir.

Ülkemizde şimdiye kadar çıkarılan tüm imar afları; mevcut iktidarların seçim dönemlerinde ekonomik gelir ve oy elde etmek amacı ile gündeme getirilmiştir. İmar afları kaçak yapılaşmayı, arazi gaspını ve bu yolla yerleşmeyi gelenek haline getirmiştir. Aflar; toplumsal adalet ve barışın zedelenmesine, planlama ve imar ile ilgili kurumlara yönelik güvenin azalmasına, zengin doğal kaynakların amaç dışı kullanımına ve çevre sorunlarına yol açmıştır.

Bu kez ise ‘İMAR BARIŞI’ adı altında; hukuka saygılı yurttaşların cezalandırıldığı ve buna karşın imar suçu işleyenlerin ödüllendirildiği ‘İMAR AFFI’ bir kez daha gündeme getirilmektedir.

1984 Yılında çıkarılan 2981 Sayılı İmar Affı Yasası sonrası kaçak yapılaşma daha

da artmış ve çevre sorunları büyümüştür. Ardından yaşanan 1999 Büyük Marmara Depremleri ile büyük ölçüde imar aflarının yarattığı, sağlam olmayan yapı stokunun yıkılmasının ağır bedeli topluma ödetilmiştir. Yapıların, hatta mahallelerin yerle bir olması ve yaşanan can kayıpları nedeniyle; imar afları bugüne kadar gündemden kaldırılmıştı. İktidar tarafından seçim sürecinde yasalaştırılmak üzere TBMM’nin gündemine getirilen ‘İmar Affı’ ise oluşan tepkileri azaltmak amacıyla ‘İmar Barışı’ olarak tanıtılmak istenmektedir.

Yeni ‘İmar Affı’ ve denetimsiz yapılar ile; toplumun sağlığını ve can güvenliğini tehlikeye atan kentsel gelişmelere yol açacak, doğa olaylarının afete dönüşerek pek çok insanın hayatını kaybetmesine neden olacak popülist uygulamalar yeniden ve sınırsız bir şekilde yürürlüğe sokulmaktadır. Oysa topraklarının tamamı depremsellik koşullarında olan Türkiye’de, deprem nedeniyle ortaya çıkan toplumsal ve ekonomik kayıplar, ciddi tedbirler alınmasını gerektirmektedir.

‘Yurttaşların mağduriyeti’ gerekçe gösterilerek gündeme getirilen ‘imar affı’ ile; kıyı alanları, tarım arazileri, orman alanları, içme suyu havzaları ve tarihi, doğal, arkeolojik sit alanları üzerine inşa edilen bina ve tesisler dâhil olmak üzere, bütün kaçak yapıların yasal hale getirilmesi söz konusudur.

Meslek Odaları, Sivil Toplum Kuruluşları ve yurttaşlar tarafından açılan hukuk davalarında yargı tarafından planları ve ruhsatları iptal edilen, ayrıcalıklı imar hakları verilerek her biri bir ‘kent ve çevre suçu’ niteliğinde yükselen yapılar yasallaştırılmak istenmektedir.

Bu çerçevede asıl olarak, Tarihi İstanbul Boğaziçi’nde yapılan ilave katlar, tarihi kent merkezlerinde işlenen imar suçları, eşsiz doğa güzelliklerine sahip kıyı bölgelerinde, orman ve tarım arazilerinde, doğal ve arkeolojik sit alanı olan Kapadokya ve ören yerlerinde, Doğu Karadeniz’in yaylalarında, korunması gereken dağlar, akarsu yatakları ve vadilerde hukuksuz olarak yapılan

oteller, turistik tesisler, rezidanslar ve ticari yapıların yasallaştırılması amaçlanmaktadır.

Ayrıca, İmar Affı ile tıkanan ve krize giren inşaat sektörü üzerinden yeni rantlar elde edilmesi hedeflenmektedir. TOKİ aracılığı ile iş yapan ve iktidarın koruması altında olan kimi inşaat firmalarına yeni imar alanları açmak, halkın yaşadığı mahalleleri bu kuruluşların şantiyesine dönüştürmek için altyapı hazırlanmaktadır.

Çıkarılacak 'Yasa' ile imar ve koruma ile ilgili Anayasa hükümlerinin ve yasaların geçersiz kılınması hukuken mümkün değildir. İktidar tarafından bu gerçeği yok sayarak yapılan açıklamaları; eksik ve yanlış bilgi verilmek suretiyle yurttaşların yanıltılması ve imar affının kabul ettirilmesi dışında değerlendirmek mümkün değildir.

TMMOB Mimarlar Odası olarak; seçim sürecinde, 'İmar Barışı' olarak topluma sunulan kaçak yapılaşma affının; halkın can güvenliğini tehlikeye atan, tarihsel ve doğal alanları tahrip eden, hukuk dışı uygulamaları yasallaştıran ve kentlerimizi yaşanmaz hale getiren bu girişimin geri çekilmesi gerektiğini ve sürecin takipçisi olacağımızı, kamuoyuna saygı ile duyuruyoruz."

TMMOB Mimarlar Odası / 3 Mayıs 2018

Fotoğraf: tmmob.org.tr/icerik/mimarlar-odasi-imar-affi-girisimi-geri-cekilmelidir-0

Nesin Matematik Köyü'nde Mimarlık Atölyeleri Gerçekleştirildi

Selçuk Şirince Köyü'nde yer alan ve Nesin Vakfı tarafından yürütülen Nesin Matematik Köyü'nde bu yaz Mimarlık atölye programları gerçekleştirildi. Lise, lisans ve yüksek lisans öğrencilerinin katılımına açık olan ve üç ayrı program halinde yürütülen atölyelerde Berat Çokal, Nur Yavuz, Kunter Manisa, Bora Yerliyurt, Oruç Çakmaklı, Sait Ali Köknar, Burcu Serdar Köknar, Ahmet Doğu İpek, Esra Akbalık, Esra Sakınç, Emre Özyetiş, Yeşim Ustaoglu, Başak Özden, İrem Uslu, Sinem Serap Duran, Serkan Taycan, Eda Özel, Can Gündüz ve Bilge Demirtaş yürütücü olarak yer aldı.

Detaylı bilgi için: nesinkoyleri.org/etkinlikler.php#yil2018

Mimarlar Odası İzmir Şubesi Aydın İncirliova Öğrenci Kampı Yoğun İlgi Gördü

MİMARLIK ÖĞRENCİLERİ YAZ OKULU, İNCİRLİOVA BELEDİYESİ'NİN DESTEĞİ VE MİMARLAR ODASI İZMİR ŞUBESİ'NİN ORGANİZASYONUyla, 35 FARKLI ÜNİVERSİTEDEN 60 ÖĞRENCİNİN KATILIMIyla GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Mimarlık eğitiminde yerinde uygulamalı yöntemleri ve kırsalla öğrencilerin ilişkisini önemseyen Mimarlar Odası İzmir Şubesi, 6-16 Ağustos 2018 tarihleri arasında Aydın İncirliova'da mimarlık lisans öğrencileri için Mimarlık Yaz Okulu gerçekleştirdi. İncirliova Belediyesi'nin ev sahipliğinde düzenlenen kampa Türkiye'deki ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki 35 farklı üniversiteden 60 öğrenci katıldı. İncirliova'da Erbeyli Köy Meydanı, Erbeyli İstasyonu, İkizdere Köprüsü ve İlçe Merkezi Sevgi Yolu'nda fikir ve atölye çalışmalarına yer verilerek teorik ve yerinde uygulamalı çalışmalar eş zamanlı olarak yürütüldü.

On gün süresince çeşitli sunumlara, atölyelere, ortak üretim alanlarına ve sosyal aktivitelere yer verilen yaz okuluna öğrencilerden, akademisyenlerden ve ilçe halkından ilgi yoğundu. Burak Asiliskender, Ayşegül Özer, Boygar Özlen, M. Mustafa Yönder, Can Kaya, Devrim Çimen, Can Gündüz, Zeynep Gülden Teket, Mükerrrem Kürüm, Nida Naycı, Kerem Yazgan, Deniz Dokgöz, Sait Ali Köknar, Osman Şişman ve Teoman Gürkan'ın söyleşileri, atölye yürütücülüklerini gerçekleştirdiği yaz okulu başarıyla sonuçlandı.

İzmir Mimari Belleğinin Önemli Tanığı: Mimar Fahri Nişli

İZMİR İÇİN 1950'Lİ YILLARIN MİMARLIK PRATIĞİNDE ÖNEMLİ YERİ OLAN MİMAR FAHRİ NİŞLİ'NİN BU SENE 99. DOĞUM GÜNÜ KUTLANACAK. NİŞLİ İLE DÖNEMİNİN MİMARLIK PRATIĞI, MESLEĞE BAKIŞI VE UYGULAMALARI KONUŞULDU

Didem Altun, Hikmet Gökmen, Feyzal Özkaban, İnci Uzun

ÜSTTE Devrin ünlü mimarları : Alp Türksoy, Emin Balın, Necmettin Emre, Mesut Özok, Ziya Nebioğlu (Fotoğraf F.Nişli arşivi)

SAĞ ÜSTTE Buca Filipucci Konutu 60'lar ve günümüz görünümüleri (Fotoğraf F.Özkaban, H.Akkurt arşivi)

SAĞ ALTTA Buca Filipucci Konutu bahçe kotu (Fotoğraf F.Özkaban, H.Akkurt arşivi)

Fahri Nişli: Ben 1919'da dünyaya gelmişim, İzmir'de... Tahsil hayatım İzmir'de geçti. Yalnız üniversiteyi İstanbul'da okudum. Güzel Sanatlar Akademisi'ydi o zamanlar Mimarlık Fakültesi'nin ismi. Güzel Sanatlar Akademisi'nden 1944'te mezun oldum. 44'ten bu yana 90'a kadar çalıştım. 90'dan sonra artık istirahat zamanı dedim. Çekildim, yaşlılık çöktü üstüme iyice... 99 yaşına geldim.

Feyzal Özkaban: O dönemde siz İstanbul'da okurken İzmir'den başka kimse var mıydı?

FN: İzmirli... Mehmet Erten vardı, zannediyorum. Pek hatırlamıyorum.

Hikmet Gökmen: Faruk San sizden küçüktür yaşça, değil mi?

Didem Altun: Büronuzda çalışmış galiba.

FN: Faruk San benim büromda iki buçuk sene çalıştı. Faruk San en sevdiğim mimarlardan birisidir.

HG: Kimler çalıştı yanınızda? Başka İzmirli mimarlardan kimler çalıştı?

FN: Kimler çalışmadı desen daha doğru cevap veririm. Bir okul gibiydi bizim büro. Güngör Kaftancı, daha bir sürü; Faruk Özcan, Mehmet Ali Aközen, Hikmet Baraz, ... Çok isim var bizde çalışan.

FÖ: Ofisiniz neredeydi?

FN: En son Gümrük İşhanı'ndaydı. Onun çatısı benim büromdu. 400 m² bir bürom vardı. Daima üç, dört mimar çalışırdı yanımda; son zamanlarımda beni hiç yalnız bırakmadılar.

Başlangıçta tek başıma başladım, Bursa'da yazıhane açtım. Babam tüccar olmamı istiyordu, ben mimar olmakta ısrar ettim. İzmir'i bıraktım Bursa'ya gittim. Orada bir arkadaşımın babası vefat etmişti, onun bir küçük yazıhanesi vardı. Orayı büro olarak kurdum. Fakat hiç mimari eser isteyen olmadı benden. Camcılık yaptım mesela, belediye gazinosunun kırılan camlarını takardım, iyi para alırdım.

FÖ: Sonra ne zaman döndünüz İzmir'e?

FN: Bursa'daki hayatım bir sene sürdü. İzmir'e 46'da döndüm, talebe çayırındaki kapalı jimnastik salonunun kontrol mimarı olarak çalıştım.

DA: İzmir'deki ilk yapınız hangisi?

FN: İlk yapım işte o, talebe çayırındaki.

DA: Ama proje size ait değil galiba orada, yani sizin projesini de çizdiğiniz inşa edilen ilk yapı hangisi? Apartman ya da müstakil ev miydi ?

FN: Birçok bina yaptım ama ilk hangisini yaptım bilemeyeceğim.

DA: Ticaret Odası yapısı olabilir mi?

FN: Ticaret Odası'nı 1947'de yaptım. Ticaret Odası'nın Kordon'daki binasını tüccar kulübü olarak yapmıştım.

DA: O bina yıkıldı...

FN: Yıkıldı, yıkıldı. Çok tadilata uğradı, sonra yıkıldı.

FÖ: Çok konut yaptınız, değil mi? Sizin Buca'da Edward Filipucci'ye yaptığınız betonarme, girişine rampayla çıkılan bir ev var, hatırlıyor musunuz? Şimdi Romanolar oturuyorlar içinde.

FN: Orada çok iddialydim. Direkler üzerinde bir bina yaptım, altını boş bıraktım.

DA: Peki o dönemde yapının altını boşaltmak var olan bir şey miydi, nereden geldi aklınıza?

FN: Hanım, böcekten börtüden çok korkuyordu, öyle bir fobisi vardı, onu uzak tutmak için... Sonra 50'de camiye yaptım, Alsancak Camisi'ni. Beni İzmir'in ileri gelen mimarlarından sekiz, on tanesi bir arada ziyarete gelmişlerdi. Caminin minaresinin önünde bir fotoğraf çekmiştik. Bunu Nuri Rüstem çekmişti, Hamza Rüstem'in oğlu. Sonra kartpostal yapıp İzmir'de bayramlarda birbirlerine göndermek için kullandılar.

Camiyi yaparken yararlandığım sanatkarların emeği büyüktür camide. Nakışları yapan İslapan Efendi vardır orada. Tezyinat sanatçıların çoğu Müslüman değildir; Hristiyan'dır. Bizden iyi bilirler Müslümanlar'ın dualarını.

İnci Uzun: Daha önceki bir röportajınızda havra etütleri yaptığınızdan bahsediyorsunuz.

FN: Havraları etüt ettim. İzmir'de bir havra yapılacaktı. Musevi cemaati bana müracaat etti. Bütün Avrupa'daki havralar dâhil havraları inceledim, havralara ait doküman topladım. Fakat sonra müsaade etmediler, İzmir'de yeteri kadar havra var, yenisine gerek yok dediler. Ve öyle bir apartman dairesini havra şekline getirdik, onunla idare ettiler. Almanya'da üniversite kütüphanesinde bir kitap buldum. O kitabın hemen hemen tamamının fotokopisini çektim. Özel desenler... Musevi desenleri, semboller, yani kullandıkları semboller... Fakat gerçekleştiremedik.

FÖ: Havranın nereye yapılacağı belli miydi?

FN: Birkaç yer vardı. Alsancak düşünülüyordu.

DA: O dönemin İzmir'inin biraz farklı olduğunu söylemişsiniz bir röportajınızda. Ankara'dan, İstanbul'dan farklıydı, İzmir ayrışıyordu demişsiniz...

FN: Ayrıydı. İzmir mimarlıkta daima öncülük etmiştir. İstanbul kalfalara teslim olmuşken, İzmir olmamıştır. İzmir'de mimarlar 1945'ten beri duruma hâkim olmuşlardır. Yani daima yapının sahibi mimar olmuştur. Kalfa olmamıştır.

DA: Peki bunu neye bağlıyorsunuz? Neden böyle? Neden İstanbul'dan daha farklı?

FN: İzmir modern inşa edildi, yeniden inşa edildi. Yeniden inşa edilince mimarlar ön plana çıktı. O yangın yerleri hep parsellenip bina şekline dönüştü. Onun için İzmir'de mimarlar daima bir adım öndedir.

DA: Mimarlar İzmirli ailelerden de saygı görüyorlarmış değil mi?

FN: Saygı görüyorduk. İnsanlar mimara gitmeyi İzmir'de öğrendiler. Eskiden proje lazım olunca kalfaya gidilirdi. İzmir ilk öne geçen oldu. Oniki büroyduk İzmir'de zannediyorum o yıllarda, 1944-45 yıllarında.

DA: Hatırlar mısınız kimdi o oniki büro?

FN: Necmettin Emre, Mesut Özok, Alp Türksoy, Emin Balin, Akif Kınay, ...

HG: Harbi Hotan'ın bürosu var mıydı?

FN: Harbi'nin bürosu yoktu. Harbi, belediyeyle çalıştı.

DA: Rıza Aşkan da öyle galiba değil mi? İmar müdürü...

FN: Rıza Aşkan da öyle.

FÖ: Suat Erdeniz'le sonra Form Yapı Mimarlık'ı kuruyorlar. Ortak bir ofis açmışlar.

FN: Suat Erdeniz benim büromda çalıştı. O, Mühendis Mektebi'nden mezundur, Suat Erdeniz. Mimar kısmını bitirmişti.

DA: Bugüne kadar yapmış olduğunuz yapıların bir listesi var mı?

FN: Yok. Onu Mimarlar Odası çıkardı. Dört, beş sayfa tutuyor.

DA: Odada var yani, öyle mi?

FN: Odada var. Mimarlar Odası iyi bir inceleme yapmış. Derli toplu düzenlemiş onları. Ve şimdi de birçok kimseyi yönlendiriyor. Mesela sahibini bilemedikleri binayı bu Fahri Bey'indir diyerek yönlendiriyorlar.

İU: İzmir dışında, Ayvalık Burhaniye tarafında Artur'un projelendirilmesinde siz de çalıştınız mı? Artur'un ikinci etabında, Arkent Tatil Köyü?

FN: Artur bizim projemizdir, Ayvalık'tadır.

İU: Ayvalık tarafında, evet. O işi alış, projeyi devam ettirme hikâyeniz nasıldır?

FN: Sonra bir proje daha aldılar o Artur'a bakıp, Bodrum'da da bir proje

vardı.

İU: Aktur mu?

FN: Aktur galiba. O da bizimdir, projesi bizimdir. Hatta Mimar Erhan (Demirok) bir süre onların mimarlığını yaptı.

Bürodan ayrıldı.

İU: Artur'u önce planlamaya Behruz Çinici başlıyor. Bir kısım Çinici'nin tasarladıkları inşa ediliyor, daha sonra sizin tasarladıklarınız inşa edilmeye başlıyor. O geçişi merak ediyoruz nasıl olduğunu?

FN: Bize müracaat ettiler, doğrudan doğruya proje istediler. Biz mukaveleli olarak anlaştık, proje yaptık. Behruz Çinici ile niçin bozuştular bilmiyorum.

FÖ: Peki en keyif aldığınız, hala mutlulukla andığınız işiniz hangisiydi?

FN: Bir tane Karşıyaka'da bir villa vardır.

DA: Süller Villası mı?

FN: Evet onu çok severim. Vitraylar yapmıştım o villada. Üç dört tane vitray vardı. Tüccarlardan bir zatın ikinci eşinden olan oğlan çocuğunun adına yaptık.

DA: Bir tiyatrodan bahsetmişsiniz eski röportajınızda, çok isteyerek yaptığınızdan...

FN: Çok özenerek bir tiyatro yaptım, meslek hayatımda bir tek tiyatro binasıdır, tiyatro yapmamıştım. İki sene çalıştık projesinde. Hatay'da yapmış olduğumuz büyük bir site vardı, yetmiş beş daire filan, büyük bir site,

Hatay Sitesi. O sitenin arka tarafında bir yere tiyatroyu soktuk. Fakat talihsizlik, tiyatroya tiyatrocular iltifat etmediler. Hep dediler ki mobilyasını dekorasyonunu yapın, gelip temsil verelim. E biz tiyatroculuğa soyunmuş değiliz bu yaştan sonra. Olmadı bir türlü. Sonra düğün salonu yaptılar.

DA: Duruyor mu hala?

FN: Duruyor maalesef.

DA: Bir de bir kitap yazmışsınız galiba, doğru mudur?

FN: Şimdi çok sınırlı konuşabiliyorum. Ama vaktiyle çok konuşurdum ve çok konferans verirdim. O konferanslardan seçme aldı birkaç kişi.

Nerede kalmıştık? ... 1944'te İzmir'e geldim. Yani 44, 45 senesinde. İlk yazıhanem Kardiçalı Hanı'ndaydı. 18 numaralı büroydu. Ondan sonra birçok yazıhanelerim oldu, hep çatı katlarını tercih ettim, müstakil olduğu için. En

son yazıhanem Gümrük İşhanı çatı katıydı. Orada 400m² bir bürom vardı, hemen hemen İzmir'in en büyük bürosuydu.

İU: Kaç kişi çalışıyordu?

FN: Dört mimar vardı daima. Ama her statüde mimar çalıştı benimle. Daima kazancımı bölüştüm mimarlarla. Yani yanıma gelen mimarlar aldığımız ücretten pay alırdı. Ve hepsinin büro açmasına yardımcı oldum.

FÖ: Peki çalıştığınız ustalar hep aynı mıydı? Ustalar, ekip değişir miydi?

FN: Değişirdi, muhtelif ekiplerle çalışırdım, yani tek ekip yoktu. Zaten sekiz, on yerde inşaatım olurdu, öyle bir inşaatla kalmazdım. Onların hepsine ayrı kalfalar bulurdum, ayrı kalfalarla anlaşırımdım. Mesela, Şevki Kalfa'yla çalıştım, meşhur bir kalfaydı. Caminin de başlangıcını onunla yaptım, sonunda başka, Ragıp Kalfa diye bir kalfa geldi, onunla bitirdik.

DA: Peki demir ustası, ahşap ustası? Yoksa bir kalfa hepsini mi yapıyordu? Yoksa farklı alanlarda ayrışıyorlar mıydı?

FN: Bir kalfa kaba inşaatı yapar. Ondan sonra fayans işi gelir, fayans ustası bulursun, fayans yapar. Sonra tesisatçı girer, elektrikçi girer, hepsi ayrı ekiplerle yapılır.

DA: O dönemin korkulukları, demir ferforje korkulukları çok spesifik, 50'lerde...

FN: Mimarlar birbiriyle yarışır desen bulmada. Birbirimizle yarışırık.

DA: Kendiniz mi üretiyordunuz desenleri?

FN: Kendimiz üretiyorduk. Ve her mimar bir desenle sıvrilirdi, ortaya çıkardı. Benim mesela bir lale vardı, sembolüm. Çoğu kapılarımda o lale vardır.

FÖ: Bu apartmanın (Evrenesoğlu Apartmanı) denize bakan tarafındakiler de sizin mi? Arkada demir desenleri var. Zeminden girince denize bakan tarafta demir parmaklıklar var, onlar orijinal değil mi?

FN: Bizim orijinal desenlerimizden birisidir o.

HG: Bu dairenin tavanı da orijinal, değil mi?

FN: Bu da orijinal. Aşağı yukarı 50 sene oldu, hala sökmedik.

“İZMİR MİMARLIKTA DAİMA ÖNCÜLÜK ETMİŞTİR. İSTANBUL KALFALARA TESLİM OLMUŞKEN, İZMİR OLMAMIŞTIR. İZMİR'DE MİMARLAR 1945'TEN BERİ DURUMA HAKİM OLMUŞLARDIR. YANI DAİMA YAPININ SAHİBİ MİMAR OLMUŞTUR. KALFA OLMAMIŞTIR”

SOL ÜSTTE Alsancak Hocasade Camii
(Fotoğraf F.Nişli arşivi)

ALTTA Evrenesoğlu Apartmanı, F.Nişli dairesi Naci Ertun
tasarımı tavan işçiliği (Fotoğraf F.Özkaban arşivi)

İU: Ahşap mı bu?

FN: Alçı. Fakat orijinal bir desen. Işık yandığı zaman her lambayı açtığınızda başka bir desen oluyor.

İU: Bu sizin tasarlayıp yaptırdığınız bir tavan mı?

FN: Hayır. Naci Ertun ustanın, Turgut Pura'nın kardeşi. Bu bakırlar da onundur, şöminenin üzerindeki çalışma Naci Usta'nın. Orhan Veli var arkada o Turgut Pura'nındır. Eskiden kendini sanata vermiş ustalar vardı, şimdi yok artık.

Mimarlara soruyorum gelen müşteri en çok fazla odalı ve ucuza mal edecek şekilde projeyi istiyor. Sanat için harcama yapması istenmiyor. Benim Fuar Apartmanı diye bir binam vardı. Onun önünde Nuri İyem'e yaptırdığım bir pano vardı. Nasıl yaptılarsa yıkmışlar onu, o panoyu, orasını dükkan şekline getirmişler, binayı rezil etmişler, hiç haberim yok. O Nuri İyem'in panosunu da herhalde attılar.

FN: Benim mimarlıkla paralel bir de deniz hayatım vardır, yatçılıkla uğraştım. Aşağı yukarı haftanın üç gününü denizde geçirirdim. Cuma akşamı işçiye parasını öderdim, cumartesi pazar çalışmazdım tekrar pazartesi büroya gelirdim. Yatla Akdeniz'i geçtim Afrika'ya kadar gittim, kendi yatımla.

FÖ: Yalnız mı oluyordunuz? Başka kimler?

FN: Yüksel (eşim) , Şakire (kızım) ve gemicim, beraberdik. Aşağı yukarı 45 gün sürdü Afrika'ya gidip gelmek

Yüksel Nişli: Çok zevkli, çok da heyecanlı.

HG: Ama onu emeklilikten sonra da sürdürdünüz, değil mi?

FN: Beş, altı sene daha gitti.

DA: Farklı dönemlerin modalarına, biçimsel ya da mekânsal tercihlerine dair hatıranızda neler var?

FN: Zaman zaman bir takım hastalık gibi şeyler çıktı. Bir zamanlar

BTB diye bir şey çıktı, binaların cephelerinde, Karagöz gibi...

DA: Siz pek kullanmıyorsunuz, değil mi? Sizin yapılarınızda çok yok.

FN: Ben kullanmıyorum. Bütün mesele mal sahibiyse, onlarla ilişkimizde düğümleniyordu. Mal sahibi kabul ettikten sonra belediye güçlük çıkarmazdı bize. Yani belediye yasaya aykırı gibi görünen bir takım adımlara müsaade ederdi. Cephelerde falan epey özgür davranırdık.

DA: Peki o dönemde hiç kadın mimar var mıydı piyasada?

FN: Vardı. Nigar Namlı vardı, benim yaşıtımdır o, Nigar Namlı, İzmirli o vardı.

HG: Peki en uzun iş ortaklığınız kimle oldu?

FN: İş ortaklığım çok uzun sürmedi, mimar olmayan ortağım vardı, Kemal Soydan. Bir de mimar Özdemir Arnas

vardı, ortağım. Onlardan daha uzun çalışan olmadı. Üç ile altı sene arası çalışıp yazıhanelerini açtılar...

FN: Çocuklar yaşlılıkta gençlikte insana bol bol verdiği, bonkörce verdiği şeyleri doğa, sinsice geri alıyor. Bakıyorsun bir gün kulağın ağır işitmeye başlıyor. Eskiden benim kulağım çok iyi işitirdi. Kulağın ağır işitiyor. Bir gün bakıyorsun gözlerin iyi görmemeye başlıyor, gözlük kar etmiyor. Yavaş yavaş gazetelerin ince yazılarını okuyamaz duruma geliyorsun. Bunun göz doktoruyla tedavisi mümkün değil. Yaşlılık diyorlar, sen böyle idare edeceksin diyorlar. Bakıyorsun, oturup kalkamıyorsun doğru dürüst, yürüyemiyorsun... Yani gençlikte doğanın bol bol verdiği nimetler yaşlılıkta sinsi sinsi geri alınıyor.

HG: Yine de maşallahınız var. Nazar boncuğuyla dolaşın, mavi gözleriniz yeter ama...

Teşekkür ederiz. □

Didem Altun, Doç. Dr., DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Hikmet Gökmen Doç. Dr., DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Feyzal Özkaban, Dr., Öğretim Üyesi, DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

İnci Uzun, Doç. Dr., DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

“MİMARLAR BİRBİRİYLE YARIŞIRDI DESEN BULMADA VE HER MİMAR BİR DESENLE SİVRİLİRDİ, ORTAYA ÇIKARDI. BENİM MESELA BİR LALE VARDI, SEMBOLÜM”

SOL ALTTA Evrenesoğlu Apartmanı, F.Nişli dairesi Naci Ertun tasarımı şömine (Fotoğraf F.Özkaban arşivi)

SAĞ ÜSTTE Evrenesoğlu Apartmanı, denize açılım veren apartman giriş holü (Fotoğraf F.Özkaban arşivi)

SAĞDA Karşıyaka Süller Konutu (Fotoğraf F.Özkaban arşivi)

Ege Mimarlık'ın Yeni 100'ü

EGE MİMARLIK DERGİSİ, 1991 YILINDA YAYINLANAN İLK SAYISINDAN İTİBAREN, MİMARİ UYGULAMALARIN VE KURAMIN GÜNCEL İZLERİNİ, YEREL VE ÜLKESEL ÖLÇEKTEKİ MİMARİ ÜRETİM ÜZERİNDEN TAKİP EDEBİLMEYİ BAŞARMIŞ BİR DERGİ OLARAK KARŞIMIZA ÇIKIYOR. MİMARLIK GİBİ ÇOK YÖNLÜ, TARİHİN KENDİSİ KADAR DERİN GEÇMİŞE SAHİP VE BİR O KADAR DA GÜNÜ YAKALAMAK ZORUNDA OLAN BİR MESLEĞE YÖNELİK GEÇERLİ VE FAYDACIL BİLGİ ÜRETMEK, BU BİLGİYİ SÜRELİ YAYIN HALİNE GETİREREK PAYLAŞMAK VE BU ALANDA İSTİKRAR YAKALAMAK İSE MİMARLIK YAYINCILIĞINDA BAŞARININ ÖNEMLİ GÖSTERGELERİNDEN. BU BAĞLAMDA, SÜRELİ YAYINCILIK, MİMARLIK GÜNDEMİNDE SÖZ SAHİBİ OLMANIN VE MESLEKİ ÜRETİME YÖN VERMENİN DE ETKİLİ BİR YOLU OLARAK KARŞIMIZA ÇIKIYOR. MESLEKİ DERGİLER, GÜNCEL UYGULAMA VE KURAMA AYNA TUTUP GÜNDEMİ BELİRLERKEN, UYGULAMA VE KURAMIN KENDİNE BİÇTİĞİ ROLLERDEN DE KAÇINILMAZ OLARAK ETKİLENİYOR. SÜRELİ YAYINLAR İLE MESLEKİ ÜRETİMİN BİRBİRİNİ BESLEDİĞİ BU DÜZENDE, YAYININ DİNAMİK VAR OLUŞUNU SÜRDÜREBİLMESİ İÇİN, MEVCUT BAĞLAM İÇİNDE KENDİNE KALICI BİR ROL BİÇMESİ DE GEREKİYOR. GÜNÜMÜZ MESLEKİ ÜRETİMİNE BAKTIĞIMIZDA, ÖZELLİKLE YÜKSEK YATIRIMLI MİMARİ UYGULAMALARDA BAKIŞLARIN, DAHA ÇOK YERELDEN KÜRESELE ÇEVİRİLDİĞİNİ VE MİMARİ ÜRETİMİN YENİ SAHALARINI ÇOĞUNLUKLA YURTDIŞINDA ARAMAYI TERCİH ETTİĞİNİ GÖRÜYORUZ. BU DIŞA DÖNÜK BAKIŞI BİR NEBZE DE OLSA TEKRAR YEREL ÖLÇEĞE ÇEVİREBİLMEK MEŞAKKATLİ BİR ÇALIŞMA GEREKTİRİYOR, YAYINCILIK BAĞLAMINDA.

Ege Mimarlık dergisinin yeni yüzüne biçtiği rol de, işte bu boşluğu doldurmaya yönelik şimdi. Dergi, 100. sayısından itibaren, Ege Bölgesinde gerçekleştirilen mimari uygulamalardan örneklerle ve Bölgeye dair, Bölgedeki mimari üretimi konu edinen kuramsal tartışmalara yer vermeyi planlıyor. Bir başka ifadeyle, yeni yüzün gözleri, Ege Bölgesindeki mimari uygulama ve bilgi üretimine odaklanıyor. Bu bağlamda elbette, içerik ve kapsamda bütüncül bir değişikliğe gidildiğini söyleyebiliriz. Mimarlık disiplini içinden olduğu kadar, disiplinler arası aktörlere de hitap edebilmeyi amaçlayan dergi, bundan böyle yeni ve yenilenen köşeler barındıracak: “Yapı Tanıtımı”, “Komşu Yaka”, “İz Bırakanlar”, “Tartışmalar”, “Feşmekân”, “Öğrencilerden”, “Kültür Sanat”, “Haberler”, “Karikatür”, “Yayın Tanıtımı” ve “Karşılaşmalar” derginin bünyesinde yer alacak yeni(lenen) alt bölümlerden bazıları. “Yapı Tanıtımı” köşesinde, Ege Bölgesinde gerçekleştirilmiş güncel mimari örneklerle yer verirken, “Komşu Yaka” başlıklı bölümde, aynı maviliğin kıyılarını paylaştığımız komşu ülkemiz Yunanistan’daki mimari uygulamalara bakıyor olacağız. “İz Bırakanlar”da duayen mimarların, kuramcılarının, eğitimcilerin biyografilerini, deneyimlerini aktardıkları söyleşilerini ve onlarla ilgili anıları okurken, “Tartışmalar”da Bölgeye yönelik güncel mimari konuları ilgili aktörleri ile birlikte ele alacağız. “Feşmekân” bölümü, bir dil olarak mimarlığa işaret edecek. “Öğrenci” köşesinde ise, öğrenci arkadaşlarımız, çalışmalarından çeşitli örneklerle eğitim deneyimlerini bizlerle paylaşıyor olacaklar. “Kültür Sanat” sayfasında, Ege Bölgesinde gerçekleştirilen kültür ve sanat etkinliklerini takip edecek, “Haberler” bölümünde ise Bölge, ülke ve dünya ölçeğindeki güncel mimarlık haberlerine erişebileceğiz. “Karikatür” köşesi, mimari eleştiriye mizahi zekâ ile dokunanlara yer verecek. “Yayın

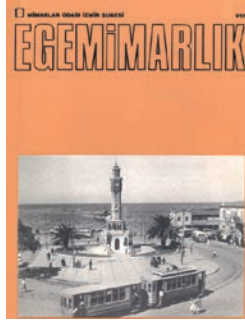
Tanıtımı” bölümünde, mimarlık başta olmak üzere yakın disiplinlerde çıkan güncel yayınlara ulaşacağız. Ve “Karşılaşmalar,” Ege Bölgesinden her kent sakininin, kente bakan gözünü taşıyacak sayfalarına.

Akademik makalelerin yayınlanmaya devam edeceği “Makale” bölümü, bildiğiniz gibi, Ege Mimarlık’ın önemli bir alt bölümü olageldi bugüne dek. Bundan böyle Ege Bölgesi bazında üretilen mesleki bilgiye yer verilecek olan bu bölümde, akademik hassasiyeti artırmak adına, yayınlanacak makaleler hakem değerlendirme sürecinden de geçmiş olacak. Ayrıca bazı sayılarda, “Makale” köşesinden ayrı olarak, yine Ege Bölgesindeki mimari üretime yönelik temalar/konular altında derlenmiş davetli metinlerden oluşacak özel “Dosya” köşesiyle de buluşacağız.

İzmir Mimarlar Odası’nın yayını olan, mesleki alan endekslerinde taranmayı başarmış, üç ayda bir yayınlanan Ege Mimarlık dergisinin, yeni yüzünü şimdilik bu şekilde özetleyebiliyoruz. Ancak bu sayıya özel olarak, Türkiye’de süreli yayıncılıkta geline nokta ve bu bağlamda Ege Mimarlık’ın yeni yüzüne biçmesi gereken role biraz daha eğilelim, konuyu tartışmaya açalım istedik. Takip eden sayfalarda, Ege Mimarlık’ın yeni rolünün çerçevesini belirlemekte bizlere destek olan, Türkiye’deki tecrübeli mimar yayıncılardan gelen görüşleri okuyacaksınız.

Elbette Ege Mimarlık’ın yeni yüzü, ilk 100 sayının geçmişten gelen çizgilerini taşıyor ve önceki sayılarda emeği geçen herkesin, Odamızın, geçmiş yayını komitesi üyelerimizin, yazarlarımızın ve okuyucularımızın bakışlarıyla şekilleniyor. Bu nedenle herkese tekrar teşekkür ediyor, değerli katkılarınızın devamını diliyoruz.

Yeni(lenen) Ege Mimarlık ile nice 100’lerde buluşmak, Ege’nin Mimarlık’ını hep birlikte okumak üzere...

EGE MİMARLIK

1991 - 2008

yılları arasında Ege Mimarlık Dergisi
Logo Tasarımı

EGE MİMARLIK

2008-2018

yılları arasında Ege Mimarlık Dergisi
Logo Tasarımı

EGE MİMARLIK

2018-....

Ege Mimarlık Dergisi Yeni
Logo Tasarımı

Yeniden Yürümek, Yeni Yollara Girebilmek

ENGİNÖZ, BİR DERGINİN VARLIĞINA VE ONA DUYULAN İHTİYACA, SÖYLEDİKLERİNE VE AKTÖRLERİNE, FARKLILAŞTIĞI NOKTALARA DAİR SORULAR ETRAFINDA, DENEYİMLERİNDEN YOLA ÇIKARAK EGE MİMARLIK'IN YENİLENME SÜRECİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİ PAYLAŞIYOR

Yasemin Keskin Enginöz

Her yeni başlangıç heyecan vericidir; yeni bir iş kurmak, yeni bir tasarım yapmak, yeni bir dergi hazırlamak, mevcut olanı sürdürmekten her zaman (yeninin de bilinmezlerle dolu farklı sorunlar içermesine karşın) daha kolaydır. Mevcudun sorunlarını çözmektense, biriktirdiği değerleri korumaktansa onları yok sayıverirsiniz. Yıkarsınız ve yeniden yaparsınız... Özellikle günümüzde yaşadığımız topraklarda mimarlık söz konusu olduğunda genel eğilimin de bu olduğunu iddia etmek yersiz olmayacaktır.

Oysa mevcudu sürdürmek zor olan yoldur; biraz daha emek, biraz daha uzmanlık, biraz daha zaman gerektirir, incelik ister. Yalnızca binalar için değil bence tasarlanarak üretilen herşey için geçerlidir bu durum; dergiler için de... Yıllar boyunca pek çok kişinin emeğinin geçtiği, pek çok yazarın kalemiyle, düşüncesiyle yeşerttiği, pek çok okuruna ilham veren bir derginin yenilenmesi, yeni fikirlerle, yeni işbirlikleriyle yoluna devam etmesi, üzerine titrenip ayrıntılarıyla üretilmesi takdiri hak eden bir yaklaşımdır. Bu vesileyle Ege Mimarlık dergisini devam ettirme kararı alan Mimarlar Odası İzmir Şubesi yetkililerini ve yeni çalışma ekibini kutluyor; verimli, keyifli bir çalışma dönemi diliyorum.

Ege Mimarlık'a yeni bir format belirlerken yapılacak bir panele katkı koyabilecek düşüncelerim sorulduğunda işim¹ gereği yazı işleri hazırlığından haber yazımına, baskı kontrolünden dağıtım sorunlarına, bütçe hazırlığından tanıtım işlerine dek 16 yıl boyunca edindiğim deneyimden

yola çıkarak Türkiye'de dergi üretimine ilişkin görüşlerimi birkaç soru üzerinden paylaşmayı düşündüm. Kuramsal bir zemine ve Türkiye'de çıkmış ya da çıkmakta olan dergilere ilişkin bir araştırmaya dayanmayarak kişisel gözlem ve deneyimlere dayanan bu satırlar ortaya çıktı.

Neden Dergi? Bir Mimarlık Dergisine Neden İhtiyaç Duyulur?

Akay(2008), Mimarlık dergisinin 400. sayısında kaleme aldığı yazısında "Mesleki iletişim ve tartışma ortamı olarak dergiler basılı ya da sanal olarak mimarlık gündemini bir süre daha belirleyecek gibi" diyor². Bu cümleden "iletişim ve tartışma" kelimelerini silip yerlerine "mesleki bilgilendirme ve tanıtım" yazdığımda -Türkiye özelinde- dergilerin işlevinin daha doğru tanımlandığına inanıyorum. Bu işlevleri yüklenen derginin izleyicisi daha ağırlıklı olarak akademik çevre içinden (öğrenciler, akademisyenler, araştırmacılar, akademi ile bağıni koparmayan sivil inisiyatifler vb.) oluyor. Bilgi edinme ve bilgilerini paylaşma amacıyla dergileri okuyor ve /veya yazılarını -eğer dergi akademik saygınlığı olan indekslerce taranıyorsa- yayımlanmak üzere gönderiyorlar. Dergileri en ayrıntılı okuyanlara aslında araştırmacılar, yüksek lisans ya da doktora öğrencileri oluyor.

Mimarlık pratiğiyle uğraşanlar (tasarladıklarını uygulayabilenler) söz konusu olduğunda zaten yoğun iş temposunda bırakın dergi okuyacak, başını kaşıyacak zaman ya da yapmaktan yaptığı üzerine düşünmeye

fırsat bulamayanlar içinse dergiler kendi işlerini sergileme, tanıtma ve dolayısıyla henüz onları tanımayanlara adlarını duyurma olanağı sağlıyor (Elbette sayıları az bir kitle bu hızlı tüketimin dışında kalıyor. Onlar yaptıkları üzerine düşünüyor ve bu kavramsal üretimleri de yazılar aracılığıyla dergilerde yayımlıyorlar).

Atalay Franck ve Domingo-Calabuig (2008) de dergilerin bu işlevini şu cümlelerle özetliyorlar: “Dergiler fikirleri biçimlendirerek yeniden bir düzene sokmakta, kahramanlar üretmekte, onları fazlasıyla öne çıkartmakta veya gözden düşürebilmektedirler. Bütün bunları giderek artan kısalıkta günlük geçici ilmekler atarak yapmakta, mimarları popstarlara ve mimarlığı bir moda çevirmekteler. Popüler kültürün diğer alanlarında olduğu gibi mimarlar da tasarımları yayımlanmadığı zaman varlıklarını kanıtlayamamaktadır, aynen bir sanatçının açtığı sergi, eğer dergilerde hakkında bir yazı çıkmamışsa -ve o yazı abartılı, heyecanlandırıcı bir dille yazılmamışsa- hiç yokmuşçasına gözden uzak kaldığı gibi...”³.

Türkiye’de hep arzu edilen mesleki tartışma ortamı nispeten verimsiz; yurtdışında bir bina ya da mesleki bir konu üzerinde birbirinden farklı düşünenler, bu düşüncelerini öğretici bir biçimde strüktüre ederek oluşturdukları karşı yazılarla önce birbirleriyle konuşan yazıları (aynı ya da ayrı dergide) yayımlıyorlar ardından da bu yazıların koleksiyonlarıyla bir kitap üretiliyor. Mesleki tartışma ortamı yaratabilecek araçlardan biri olan eleştiri yazılarını elde edebilmek için dergiden açık çağrı yapmak, yazı işleri ekibince konuk editörler ve yazarlara yazı sipariş etmek gibi denenmiş ve sahiplenilmediğinde de sönüp giden yöntemler sayesinde eleştiri üretimi yıllardır yarım yamalak sürdürülüyor. Öte yandan mesleki bilgi üretme yöntemi ve hatta tavrı olarak eleştiri yazma konusunda daha çok sayıda akademisyenin yazılarıyla daha çok web portallarında yer alıyor. Dergiler bu yazarlara yer açıp destek vererek hem Türkiye’de mesleki eleştiriye hem de mesleki gelişime katkıda bulunabilirler. Birçok üniversitede çok değerli akademisyenlerin sürdürdükleri “Mimarlık ve Eleştiri” konusuna

odaklanan dersler var, bu derslerde üretilen her yıl onlarca yazı... Bunlar da belli bir değerlendirme süzgecinden geçip neden dergilerde yer bulmasın?

Kim Yapacak, Ne Söyleyecek, Kime Söyleyecek?

Dergiler, yalnızca akılla kavranan mesleki bilgi iletmez; karşı tarafın duygularla kavrayabildiği, kendini ait hissedebildiği, sezilen bulutsu bir evren de oluşturur. Dergiler bu nedenle ciddi, asik suratlı, neşeli, davetkar, samimi gibi insansı sıfatlarla gözümüzün önünde canlanabilir. Bir derginin esprili, canlı, muzip bir dille konuşması, konuştuklarının içini boşaltmaz. Bu nedenle bir derginin çok katılımlı hazırlanıyor olması, kullandığı dili ya da dillerin çoğulluğu, ilkeleri, konu eksenleri, onları konu yapma biçimi ve aktarış yolları onun karakterini bütünleyen özelliklerdir.

“BİR DERGINİN ÇOK KATILIMLI HAZIRLANIYOR OLMASI, KULLANDIĞI DİLİ YA DA DİLLERİN ÇOĞULLUĞU, İLKELERİ, KONU EKSENLERİ, ONLARI KONU YAPMA BİÇİMİ VE AKTARIŞ YOLLARI ONUN KARAKTERİNİ BÜTÜNLEYEN ÖZELLİKLERDİR”

Mimarlar Odası İzmir Şubesi, Oda üyelerinin tercihleriyle, paylaşımcı ve katılıma açık, dinamik bir yönetime sahip oldu sanırım. Şubenin bugüne kadarki yapısını ve işleyişini yakından bilmiyorum ama hem mevcut okuyucu hem de yeni okuyucular için derginin kimliğinin ve mizacının net olabilmesi için üretimde şu soruların yanıtları yönetimde net olmuş olmalı: Ege Mimarlık ve Oda ilişkisi nasıl olacak? Ege Mimarlık, Oda’nın söylediklerini doğrudan söyleyen bir yayın kanalı mı yoksa yönetimin temsil etmeye çalıştığı kitlelerin çoğulluğunu yansıtan, dolaylı bir anlatım ve aktarıma mı sahip olacak?

Konu eksenleri belirlemek ve bunlarda tutarlı üretimde bulunmak dergileri güvenilir, sürdürülebilir ve yurtdışı açısından da inanılır ve takip edilir kılıyor. Bu konu eksenlerini belirlemek önemli. Örneğin Akdeniz coğrafyasına ilişkin belli eksenlerde sürekli yayın için içerik

oluşturacak etkinlikler yapmak, bunları İzmir ve Türkiye sınırları dışında başka Akdeniz kıyısı ülkelerine taşımak, onlarla ortaklaşa yapmak dergiyi hem yerel hem uluslararası bilinirliğe sahip bir noktaya taşıyabilir. Oda’nın yurtiçi ve yurtdışı ilişkileri dergi üretimi açısından daha verimli kullanılabilir.

Şu anda tanınırlığı ve okuyucu kitlesi diğerlerine kıyasla daha fazla olan dergilerin de olabildiğince belirledikleri konu aralıklarında yayın yapmaya çalıştıklarını söylemek yanlış olmayacaktır.

Ege Mimarlık kime seslenmeyi amaçlıyor? Çok karışık beklentileri, okuma alışkanlıkları, üslupları, mesleki beğenileri ve ilgileri, hatta daha önemlisi mesleki bilgi birikimi farklı olan bir kitle var. Öğrenci, akademisyen, serbest meslek sahibi mimar, kamu kurum ve kuruluşlarında, sivil inisiyatiflerde çalışan mimarlar,

vb. Bu kitleleri, izleyicileri yalnızca konu eksenleri ve aktarma biçimleri ile birbirine eklemek zor bir iş; bunları bir araya getirecek yaratıcı biraradalıklar oluşturup, bunları dergiye taşımak da başlı başına bir üretim yöntemi olabilir.

Türkiye’de herkesin mesleki bir dergiden, bir kitap olması; kitap tutarlılığında ve düzeninde olması beklentisi var. Oysa isteyen derginin istediği yerini okur, ister çöpe atar,

SAĞDA Editörün yayıncılık alanında çalışmış olduğu kurumlardan bir seçki

ister arşivine kaldırır. Bir dergi için tutarlı eklemeler ya da “değişimin sürekliliği” tutarlılık sağlayabilir. Bir dergi her sayı farklı bir tasarımla çıkabilir ancak başlığı, boyutu sırtı aynı

ve en çarpıcı aktarabileceği yol fotoğraf seçimidir, onun öncesinde fotoğraflama yöntemidir. Türkiye’de dergicilikte olmayan bir eksiklik de budur. Kısacası dergiler, mimarın kendi

üniversitenin öğretim üyesinin yazısı da yayımlanabilir), bölgenin yapısal envanteri çıkarılabilir, belgeleme çalışmaları yapılabilir. Bütün bunlar hem yurtdışı ilişkilerle -okullar ya da meslek kuruluşları işbirlikleri ile- hem yurtiçi ilişkilerle yapılabilir.

Ancak bütün bunlar şu soruların yanıtıyla çözümlenecek bir düğüm oluşturuyor:

İzmir Mimarlar Odası Şubesi, önümüzdeki süreçte “faaliyetlerimiz arasında bir de süreli yayın çıkarmak var; Ege Mimarlık adında çok güzel bir yayın çıkarıyoruz, hatta pdf formatına Oda sayfamızdan ulaşabiliyorsunuz” mu diyecek, yoksa “Ege Mimarlık, Oda’mızın faaliyetlerinin çeşitli yüzlerini yayın yapma fikri ve üretimiyle ortaya koyan bir yaklaşımdır. Bölgenin mesleki anlamda ihtiyaçlarını ve üretimlerini yıl boyunca süren katılımcı, işbirlikçi etkinliklerle göz önüne seren yayınlarıyla bunu yaygınlaştıran bir yaklaşıma sahiptir. Ege Mimarlık aylık olarak okuyucularına (Oda üyeleri ve fazlası) e-bültenle ulaşır, üretim atölyesi, paylaşım atölyesi, kutlama atölyesi vb düzenler; bölgede, yurtiçinde ve yurtdışında bulunur; dinler, anlatır ve paylaşır” mı diyecek? Ege Mimarlık, Oda’yı sınırlarından çıkarabilen bir araca dönüşebilir. Oda etkinlikleri ve Ege Mimarlık etkinlikleri gibi.... Bu yaklaşım, maddi anlamda da farklı ve Oda’yı zor duruma sokmayan destekler bulmayı kolaylaştırabilir.

Derginin üretimi, yaşaması (maddi ve manevi) için atılacak her adım ve seçim bence böylesi bir ilke kararı alındıktan sonra yapılmalıdır.

Yolunuz, Ege Mimarlık’ın yolu açık olsun. ■

Yasemin Keskin Enginöz, Y. Mimar

“ÜRETİM SÖZ KONUSU OLDUĞUNDA; BİR MİMARLIK DERGİSİ ÜRETİMİ YALNIZCA MİMARLARIN OYUN ALANI MIDIR? DERGİ TASARIMI, TASARIM ALANINDAN BÜTÜN PAYDAŞLARLA ORTAK BİR ATÖLYEYE DÖNÜŞTÜRÜLEMEZ Mİ? ÇOĞULCU, KATILIMCI BİR TASARIM YALNIZCA BELLİ BİR GRUBUN VE ÇEVRESİNİN KATILIMIYLA MÜMKÜN MÜDÜR?”

tutulabilir, ayırt edici birkaç grafik öge ile ve 10 sayı sonunda grafik olarak hepsi birbirinden farklı ama iç tutarlılığı sağlanmış bir dergi yaratılabilir. Ve onu ayırt eden, herkesin bir sonraki sayısını merak ettiği bir yayına dönüşebilir.

Üretim söz konusu olduğunda; bir mimarlık dergisi üretimi yalnızca mimarların oyun alanı mıdır? Mimarın mimarlıkla ilgili dışı kapalı diğer tasarım disiplinlerini dışlayan tavrı, ne yazık ki bence dergi üretiminde de sürüyor. Dergi tasarımı, tasarım alanından bütün paydaşlarla ortak bir atölyeye dönüştürülemez mi? Çoğulcu, katılımcı bir tasarım yalnızca belli bir grubun ve çevresinin katılımıyla mümkün müdür? Bence bu önemli bir sorun. Kabul edelim bina tanıtımlarında kullanılan ve aynı fotoğrafçının elinden çıkan ama 5 mimarlık dergisinde birden yayımlanan mimari fotoğraflar dışında -fikrin de ilgi çekici gelmediği bir durumda dergiye canlılık veren görsel başka bir öge olmuyor. Oysa bu konuda yapılacak önemli bir şey “dergi üretimini” illa çok da para harcamadan, hem de mesleki gelişmeye katkı koyan bir “hub” haline getirmek. İnfografikler, illüstrasyonlar vb. dışında yaratıcı mimari sunumlar gibi. Mimarlık okullarında öğrencilerden talep edilen görsel ifade düzeyini neden mimarlık yayıncılığında yakalayamıyoruz? Oysa çok yaratıcı meslektaşlarımız var ve her yıl yenileri mezun oluyor.

Bir derginin yapıya nasıl baktığını, neden konu ettiğini en kısa yoldan

binasına bakışını yansıtan profesyonel fotoğrafların dışında da kendi yayın anlayışını anlatan profesyonellikte fotoğraflar ya da görsellerle binaları anlatmalı ve eleştirmeli.

Ege Mimarlık’ı Mevcutlardan Ayıran Ne Olacak?

Ege Mimarlık, İstanbul ve Ankara merkezli dergilerden ya da Oda yayınlarından nasıl ayrışacak? Yayımlandığı “yer” bir derginin varlığını ve karakterini nasıl etkiler? Mevcut dergilerin eğildiği konu eksenlerinden sapmak çok mümkün görünmüyor; ancak bu konuların ele alınıp biçimlerinde farklılıklar izlenebilir. En azından -yukarıda değindiğim konularda yapılacak uygulamalarla- daha renkli (renk kullanmak anlamında değil, görsel ifade ve tasarıma da mimarlıkla ilişkili olarak ağırlık vermek anlamında) bir dergi üretimi farklılık yaratır. Bina eleştirileri ve tanıtımları için özel fotoğraf çekimi; bunun da geleneksel yöntemlerle delege edilmemesi, gerekirse yetişecek genç yeteneklere olanak sağlanması bir yol olabilir.

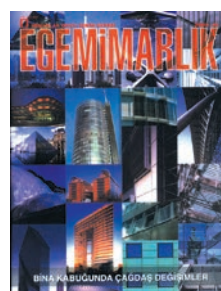
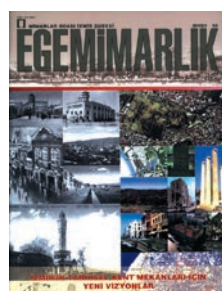
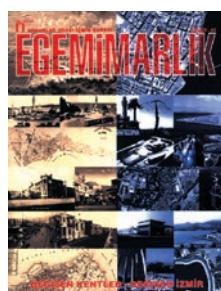
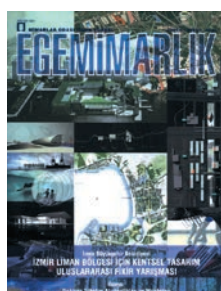
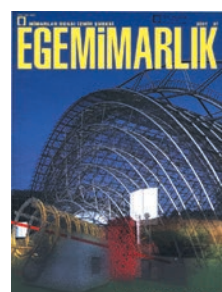
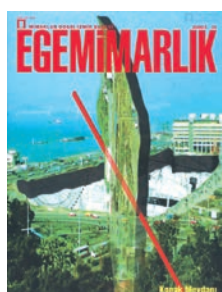
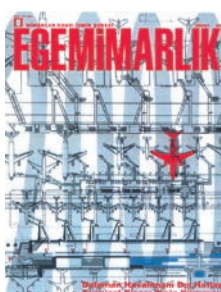
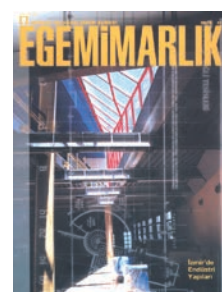
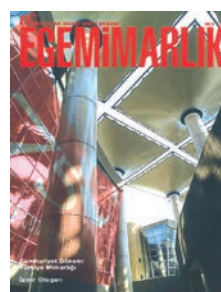
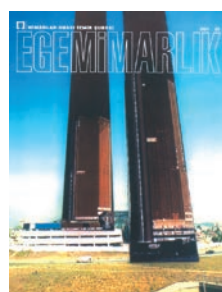
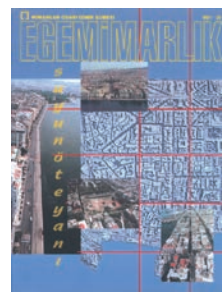
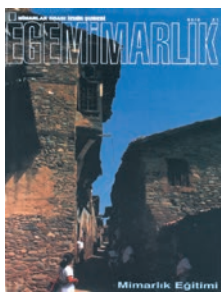
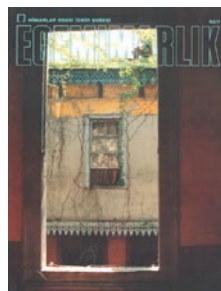
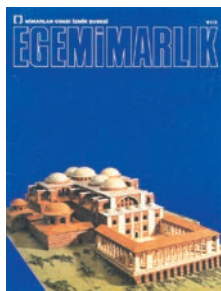
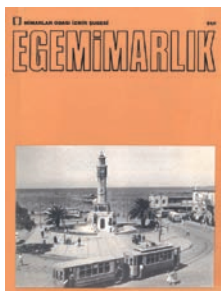
EgeMimarlık; Ege ve Akdeniz mimarlığı, Kıyı, Su vb. yöreye ve bölgeye özgü konu eksenleri ve kavramsal konular üzerine gidebilir; bölgede yapılan araştırmalara yer verebilir (Yalnızca Ege Bölgesi’ndeki üniversitelerden bir akademisyenin konusu değil Ege’de bir konu üzerinde çalışan farklı bölgeden bir

DİPNOTLAR

1 Önce XXI Mimarlık Tasarım ve Kent (ardından XXI Mimarlık Tasarım ve İç mekan) dergisinde 4 yıl, YAPI Mimarlık Tasarım Kültür ve Sanat dergisinde de 11 yılı aşkın bir süre boyunca dergi üretiminin farklı parçalarını (yazı işleri, matbaa, dağıtım, abonelik, tanıtım ve reklam süreçleri) koordine eden konularda sırasıyla editör, yazı işleri müdürü ve genel yayın yönetmeni olarak çalıştım.

2 Akay, Z.; “Kişisel Çabalarından Profesyonelliğe: Türkiye’de Mimarlık Dergilerine Kısa Bir Bakış”, Mimarlık, Mart- Nisan 2018, sayı 400, s:45-48.

3 Atalay Frank, O., Domingo-Calabuig, D.; “Dünden Yarına: Avrupa’dan Örneklerle Dijitalleşme Çağında Dergiler”, Mimarlık, Mart-Nisan 2018, sayı 400, s: 49-51.

Ege Mimarlık 100. Sayısı Üzerine Düşünceler

TUNA, BİR YANDAN EGE MİMARLIK'IN GEÇMİŞİNE BAKARKEN, DİĞER YANDAN DİJİTALLEŞEN VE KÜRESELLEŞEN DÜNYADA BÖLGESEL BİR DERGINİN NASIL OLMASI GEREKTİĞİ SORUSUNU SORUYOR

Bülend Tuna

Ege Mimarlık dergisinin 100. sayısı çıkıyor. 1991'den bu yana yayında emeği geçenleri kutluyorum. Böylesi dönemlerde bir değerlendirme yapılması, durup geçmişte yapılanların irdelenmesi, yapılabilecek olanların vurgulanması, geleceğe yönelik önerilerin derlenmesi önemli.

Yazıya başlamadan önce Ege Mimarlık dergisinin sayılarını web ortamında gözden geçirmeye çalıştım, elbette detaylı bir inceleme bir başka çabayı gerektiriyor, neticede 27 yıl boyunca yayımlanan yaklaşık 5.000 sayfalık bir birikimden söz ediyoruz. Dergi ülke ekonomisindeki krize paralel olarak sıkıntılı yıllarda 10 defa çift sayı olarak yayınlanmış. Bir de UIA 2005 İstanbul Kongresi'ne yönelik olarak İngilizce özel bir sayı hazırlandığını görüyoruz.

Ülkemiz mimarlık yayıncılığı alanında oldukça verimli bir dönem geçiriyor. Bunu özellikle inşaata dayalı kalkınma modelinin oluşturduğu oldukça geniş bir sektörün varlığıyla birlikte değerlendirebiliriz. Bir yandan da sektör bileşenlerinin yayımladığı tanıtım amaçlı dergi bolluğu var, özellikle tüketicilerin beğenisini yönlendirmek hedefiyle kurgulanmış, okurlarını yoğun bir imaj bombardımanına tutan dergiler bunlar.

Mimarlar Odası yayınlarının, basılı ve/veya dijital ortamdaki yayınlardan farklı özellikleri olması doğal. Bunca yayın etkinliği arasında kurum yayıncılığının, özellikle Ege Mimarlık gibi iddialı bir bölge yayınının nasıl olması gerektiğini birkaç başlık çerçevesinde irdelemeye çalışayım.

Bölge Yayını Olarak Ege Mimarlık

Türkiye'de mimarlık hizmetinin önemli bir kısmı İstanbul'da gerçekleştiriliyor, peşi sıra Ankara ve İzmir'i belirtebiliriz. Buralarda üretilen projeler doğal olarak bütün mimarlık medyasını beslemekte. Bu durum bölge yayınlarının önemini daha da artıran bir faktör olarak dikkatimizi çekiyor.

Mimarlar Odası şubelerinin yayınlarının öncelikle bölgelerindeki çalışmalara yer vermeleri önemli bir birikim sağlıyor. Bölgedeki mimarlık performansının araştırılması istendiğinde, benzersiz bir kaynak olarak şube dergilerinin arşivlerine bakılıyor. Yerel konuların ve sorunların irdelenmesi bölge literatürüne önemli bir katkı sağlamakta. Yanlışlıkların gösterilmesi, hataların eleştirilmesi, kentleşme ve yapı çevreyle ilgili kararların irdelenmesi elbette önemli ve Oda yayınlarında bu hep yapılmaktadır. Bunun yanı sıra iyinin, güzelin, doğrunun gösterilmesi, aynı imar düzeni, aynı işveren profili çerçevesi içerisinde özen gösterilmiş, nitelikli tasarım hizmeti alan sıra dışı uygulamaların öne çıkartılmasını, örnek olarak gösterilmesini de önemsiyorum. Özellikle yerelde gerçekleştirilen başarılı projelerin merkez yayınlarında yer alamaması, yöredeki sorunların buralarda çok dile getirilememesi şube yayınlarının önemini artırıyor.

Ege Mimarlık arşivine hızlıca göz attığımızda bu yönde bir eksikliğin dikkati çektiğinden söz edebiliriz. İzmir yıllardır seçkin mimarlık örnekleriyle Türkiye mimarlık medyasında da örneklerini gördüğümüz nitelikli

tasarımların uygulanabildiği bir metropol kent. İzmirli meslektaşlarımızın performanslarının yanı sıra bölge dışından da pek çok mimarın tasarımları dergide yer alabiliyor. Bunların yanı sıra şubeye bağlı Uşak, Aydın, Manisa bölgelerinden de örneklerin dergide gösterilmesi iyi olurdu. İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şubelere bağlı illerdeki mimarların metropollerdeki meslektaşlarından oldukça farklı çalışma koşulları, yörelerine özgü sorunları olabiliyor. Elbette bunları dile getirebildikleri bir mecranın olması, olanaksızlıklar içerisinde yapabildiklerinin değerlendirilmesini istemeleri çok doğal. Bölgedeki mimarlarla yapılacak söyleşilere dergide yer verilmesi, yabancılaşmayı, dışlaştırmayı önleyecek, dergiyle bağlarını güçlendirecek bir olgu olarak görülmelidir.

Yayınlarımızda sadece ikonik yapıları, fotoğrafi çekilecek, kartpostallaşacak yapıları yayınlamakla yetinmeyerek, tanıtımın ötesinde bir tür sorgulama / tartışma aşamasına geçilmesi gerektiğini düşünüyorum. Mimarlık eleştirisi örnekleri yayınlarımızda değişik üsluplarıyla yer almaya başlamıştır. Ege Mimarlık'ta da örneklerin çoğalmasını diliyorum.

Bir anekdot aktarmak isterim. İzmir'de gerçekleştirdiğimiz bir toplantı sonrası kente ilk defa gelen iki genç arkadaşımız uçak saatine kadar ancak Alsancak civarını gezme fırsatı bulmuşlardı. Buluştuğumuzda gözleri parlıyordu, "biz İzmir'e âşık olduk" diye sevinçlerini paylaştılar. Havaalanına doğru yola çıkınca çevre yolunda yamaçlardaki yerleşimleri dehşetle izlediler, hayal kırıklıkları yüzlerinden okunuyordu. İzmir'in sadece Alsancak, Karşıyaka, Alaçatı vb. olmadığını şaşkınlık içerisinde deneyimlemişlerdi.

Kenti tartışmak, kente ilişkin kararları sorgulamak, süreci irdelemek, gölge kabine gibi yerel yönetimlerin icraatlarını izlemek ve süreçte sorumluluk almak... Yıllardır Oda yönetimleri ve Oda yayınlarıncı izlenen yolu böyle tanımlayabilirim. Kentlerimizin "vitrin" arkasında kalan bölgelerinin sorunlarına yönelik mimari yaklaşımların, farklı araştırmaların, irdelemelerin dergide daha geniş yer alması gerekir diye düşünüyorum.

Ege Mimarlık'ta Akademik Katkılar

Ege Mimarlık dergisinin DAAI dizinince taranıyor olması önemli. Oda yayınlarının değişik uluslararası indeksler tarafından listeye alınması, dolayısıyla dergilerimizde yer alan yazıların akademik yükselme dosyalarında bir etken olarak dikkate alınması yayın kurullarına ayrı bir sorumluluk yüklemekte. Hakemli bir dergi olmadığı belirtilse de, bunun akademik alandan gelen yazı miktarının artmasına neden olduğunu, yayın kurullarının gelen yazıları kendi kriterleri çerçevesinde dikkatli biçimde incelediğini belirtmeliyim. Akademisyenlerin spesifik konulardaki katkılarının Oda dergilerinin eline ulaştığı geniş kitlenin ilgisini çekemeyeceği endişesi, seçim kriterlerimize de ister istemez yansıyor. Üniversite yayınlarının artmasıyla Oda yayınlarına yönelik böyle bir baskının hafifleyeceğini umuyorum.

“YAYINLARIMIZDA SADECE İKONİK YAPILARI, FOTOĞRAFI ÇEKİLECEK, KARTPOSTALLAŞACAK YAPILARI YAYINLAMAKLA YETİNMEYEREK, TANITIMIN ÖTESİNDE BİR TÜR SORGULAMA / TARTIŞMA AŞAMASINA GEÇİLMESİ GEREKTİĞİNİ DÜŞÜNÜYORUM”

Akademik yükselme kriterleri kapsamında getirilen zorunluluğun genç akademisyenler üzerinde yarattığı bir baskı var. Kendi alanlarıyla ilgili ürettikleri çalışmaların Oda'nın ve derginin gündemiyle örtüşmemesi gibi durumlarla karşılaşabiliyor. Kendi alanında yararlı ve önemli bir çalışma olarak değerlendirilebilecek bir yazının niteliği üzerinde yorum yapılması doğal olarak yayın kurulu için büyük bir zorluk oluşturmakta. Hakemli bir dergi olunmadığı için zaman zaman bazı yazılar için bir başka uzmanın görüşü aranıyor. Yazıda işlenen konuların, aktarılan bilgilerin eksik, yanlış ve/veya eskimiş olabileceği endişesini her zaman taşıyoruz. Öte yandan yayın kurulu dışında görüşlerine başvuru uzmanların isimlerinin dergide açıklanması gerektiğini özellikle hatırlatmak isterim, bu durumun

meslek etiği kapsamında istenmeyen tartışmalara yol açabileceği endişesini taşıdığımı da belirtmeliyim.

Ege Mimarlık dergisi doğal olarak şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da akademisyen meslektaşlarımızın katkılarına yer verecektir. Yayın kurulunun gündeminde yer alan konular üzerinden akademik katkıların aranması, ihtiyaç duyulan alanlarda akademia ile ortak çalışmalar yürütülmesi, derginin içeriğinin ağırlıklı olarak gelen yazılar üzerinden değil böylesi bir beraberlikle oluşturulmasının tercih edilmesi yararlı olacaktır.

Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nın dördüncüsünün konuk konuşmacılarından biri ABD'de yayınlanan ve mimarlık eğitimi üzerine uzmanlaşmış hakemli bir derginin editörü idi. Dergisine gelen bazı yazıların çok nitelikli olmasına rağmen ilgilendikleri konuyla doğrudan bağı

olmadığı için reddedildiğini aktarmıştı. Yayın kurullarının bu yönde de özel bir dikkat göstermesi gerektiğini düşünüyorum. Oda yayınlarının yaygın dağıtım olanağının bize böylesi bir sorumluluk yüklediğini belirtmeliyim.

Akademik alanın bir diğer paydaşıyla, öğrencilerle ilgili de birkaç şey söylemek isterim. İzmir Şubesi'nin öğrencilerle ilgili etkin çalışmalar yürüttüğünü biliyorum. Bu çalışmaların dergiye nasıl yansıtacağı üzerinde durabiliriz. İzmir ve çevresinde mimarlık eğitimi gören binlerce öğrenci

mimar.ist50

MİMARLIK

Güney mimarlık

SAĞDA Editörün yayıncılık alanında çalışmış olduğu kurumlardan bir seçki

var. Bu öğrencilerin projeleri, değişik performansları belirlenecek uygun yöntemlerle dergide yayınlanabilir. Her ne kadar öğrencilerin dijital ortama daha yatkın oldukları düşünülse de genç yaşlarında projelerinin dergide basılı olarak yer almasından mutlu olacaklar, bununla övüneceklerdir.

“SÖZ KONUSU EDİLEN YERELLE YETİNMEK DEĞİL, YERELDE GÖZLEMLENEN SORUNLARIN, KENTLERİMİZİ ŞEKİLLENDİREN MİMARLIK BÜROLARININ ÇALIŞMA KOŞULLARININ, YAŞANANLARIN, YAPILABİLENLERİN, MİMARLIĞIN VE MİMARLARIN DEĞİŞEN KİMYASININ, YAPI ÜRETİMİ PRATIĞİNDEKİ DEĞİŞİMLERİN YÖREDEKİ İZLERİNİN YANSITILABİLMESİ, MİMARLIK ORTAMININ GÜNDEMİNE AKTARILABİLMESİDİR”

Güncelliği Yakalayabilmek / Dijital Yayıncılık

Dijital ortamdaki yayıncılığın sağladığı olanaklar, haberlerin güncellenmesinin hızı, paylaşımındaki yaygınlık gibi etkenlerin yayıncılığa büyük bir açılım getirdiğini görüyoruz. Mimarlık yayıncılığı da doğal olarak benzer süreçlerden etkileniyor.

Şu anda mimarlık ortamında pek çok internet yayını, onun yanı sıra değişik kurumların internet siteleri var. İnternet ortamında haberlerin çok sık güncellenebilme olanağı önemli bir fırsat yaratıyor. Dergilerin bu güncelliği farklı bir şekilde aktarması gerektiği açık. Derginin internet yayıncılığından farklı avantajlarını öne çıkaracak bir yayın politikası izlemesi; internetteki hız avantajına karşılık basılı yayınlarda içeriğin ve görsel malzemelerin gerçekten doyurucu olması ve seçilmişlik duygusu uyandırması gerekiyor. Basılı ortam ile dijital olanakların birbirini beslemesi, desteklemesi, bir tür görev bölüşümü içerisinde kendi alanlarında hayatiyetlerini sürdürmeleri önemli. Sonuçta üç ayda bir yayımlanan dergide gündemin farklı bir şekilde oluşturulması doğal. Elektronik bültenlerle ve/veya diğer dijital olanaklarla haber akışının sağlanması, gelen bilgi yığılmasının editörlük hizmetinden geçirilerek

meslektaşlarımızla paylaşılması, bu ortamın da basılı yayın özeniyle hazırlanması önemli bir eksikliği gideriyor.

Basılı yayının önemli özelliklerinden birisi kalıcılığı, dijital ortamdaki yayınların gelişen teknoloji karşısında sürekli yeni sürümlerle güncellenmesi

gibi bir sorunu yaşattığı gözleniyor. Öte yandan basılı yayının korunmasının getirdiği yük, arşivlerin önemini artırıyor. Derginin 2003 yılından itibaren web sayfasının olması ve yayınlananların orada kolaylıkla bulunabilmeleri elbette önemli bir kazanım. Ancak Ege Mimarlık'ın web sayfasında arama fonksiyonunun olmamasının bir eksiklik olduğunu belirtmeliyim.

Küreselleşme Çağında Ege Mimarlık

Küreselleşen ve giderek küçülen dünyada meslektaşlarımızın performanslarının uluslararası ortamlarda bilinir kılınması; mesleğimiz ve küreselleşmenin mimarlık kültürüne etkilerine yönelik düşünceleri yansıtan yazıların uluslararası meslek ortamına aktarılabilmesinin sağlanmasını önemli buluyorum. Ege Mimarlık'ın 2005'te yayımlanan İngilizce özel sayısının Dünya Mimarlık Kongresi yoğunluğu içerisinde nasıl bir etki bıraktığının değerlendirilmesi iyi olurdu. Bu şartlar altında hayalci gelebilir belki ama değinmeden geçemeyeceğim; iki yılda bir seçilmiş yazılardan hazırlanacak İngilizce bir derlemenin oluşturulmasının maddi şartları yaratılabilirse böyle bir özel

sayı ikili ve çoklu uluslararası ilişkilerdeki paylaşımlarda değerlendirilecek, aranacak önemli bir ürün olabilir.

Sonuç Yerine...

Ege Mimarlık Yayın Kurulu 100. sayı dönümünde derginin geleceğine yönelik beklentilerimizi derlemeye çalışıyor, elbette kendi doğrultusunda kararlarını verecek ve rotasını belirleyecektir. Yukarıda birkaç noktasına odaklanmaya çalıştığım konuların ötesinde derginin dikkati çeken birkaç özelliğini de belirterek bitirmek istiyorum. Oda'nın yetişmiş insan gücünün gönüllü beraberliğini derleyebilmesi önemli ayrıcalıklarından biri. İzmir'in bu yönde şanslı bir durumda olduğunu, bölge üniversiteleriyle oluşturduğu yakın ilişkinin verimlerini dergiye de yansıttığını görüyoruz.

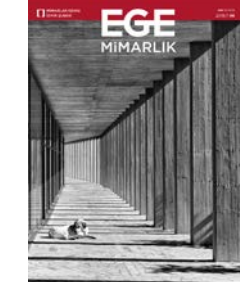
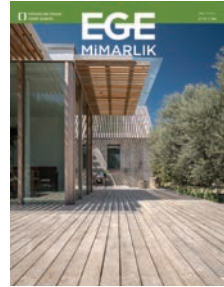
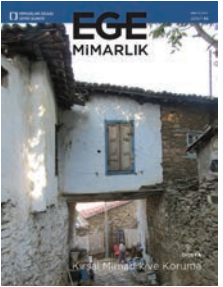
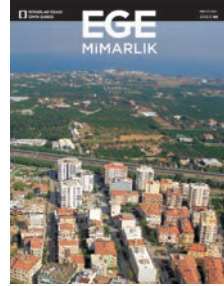
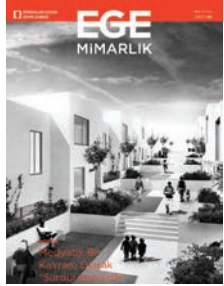
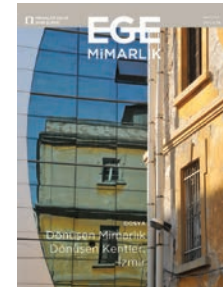
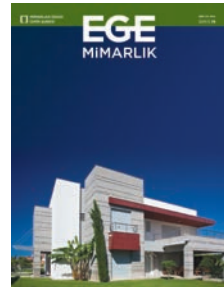
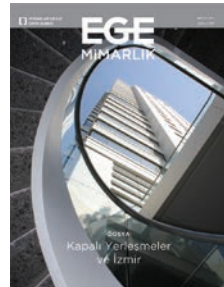
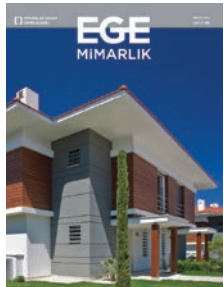
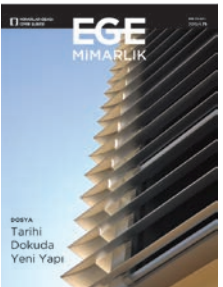
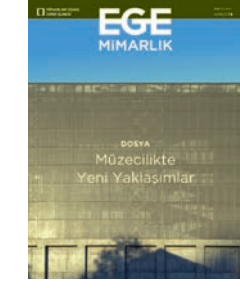
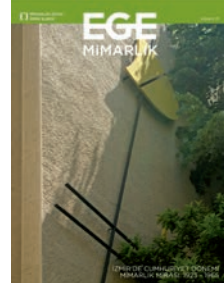
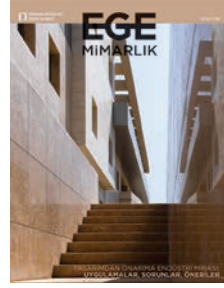
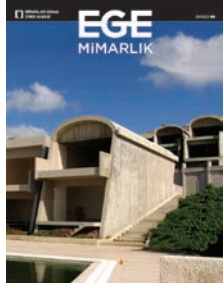
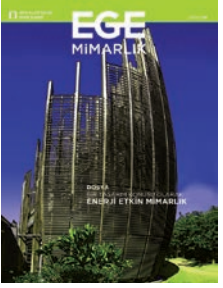
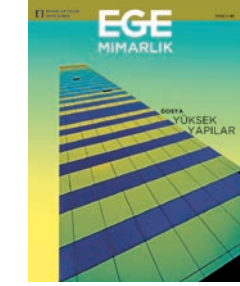
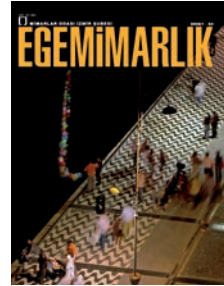
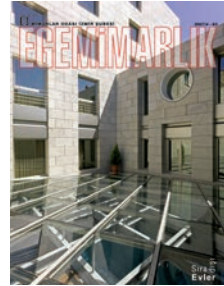
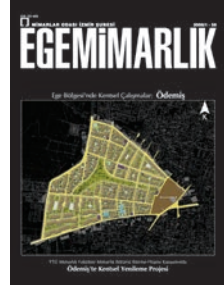
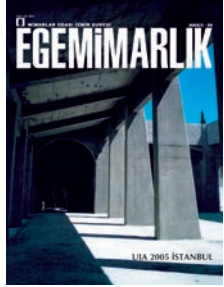
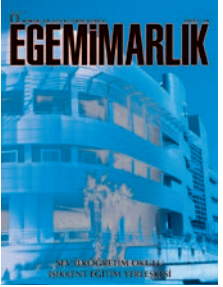
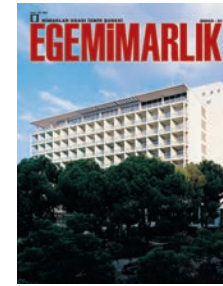
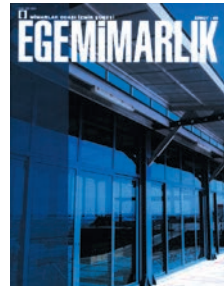
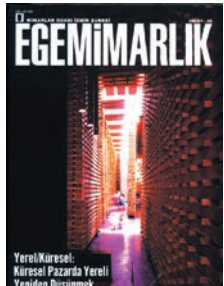
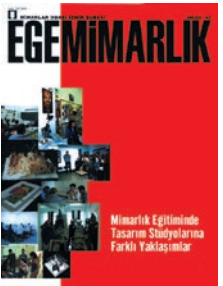
Bölgenin çekim merkezi olması, yerel yönetimlerle zaman zaman tartışmalı, gerilimli de olsa düzenli bir ilişkinin sürdürülmesi, kentin yaşam kalitesini yükseltecek projelere paydaş olma refleksi, bunlara benzer yereldeki konuların gündemi yoğun bir şekilde doldurduğunu düşünüyorum. Bu süreçte yaşananlar, yürütülen tartışmalarda dile getirilenler önemli kaynak üretmekte, örnek olabilmektedir. Derginin bu çalışmaların yakın tanığı olarak paralel bir gündem oluşturmasını doğal olarak bekleyebiliriz.

Bölgesel bir yayın iddiasının taşıdığı sorumluluğun hafife alınmaması gerekir. Özellikle İzmir gibi farklı bir metropolün ve etki alanının böylesi bir bölge dergisini besleyecek konu sıkıntısı çekeceğini hiç sanmıyorum. Önemli olan yerelde yaşanan sorunların sistemleştirilerek aktarılması, çözüm önerilerinin aranması, mümkünse bulunması, paylaşılmasıdır. Söz konusu edilen yerelle yetinmek değil, yerelde gözlemlenen sorunların, kentlerimizi şekillendiren mimarlık bürolarının çalışma koşullarının, yaşananların, yapılabilenlerin, mimarlığın ve mimarların değişen kimyasının, yapı üretimi pratiğindeki değişimlerin yöredeki izlerinin yansıtılabilmesi, mimarlık ortamının gündemine aktarılabilmesidir.

Ege Mimarlık bugüne kadarki birikimiyle mimarlık ortamına önemli katkı sağlamıştır. Yürütülen tartışmaların önümüzdeki dönem çalışmalarına ışık tutmasını diliyorum. ■

Bülend Tuna, Mimar

Yerel ve Basılı Bir Süreli Yayının 100. Sayısı

BİNAT, 90'LARDAN GÜNÜMÜZE MİMARLIK YAYINCILIĞININ DİJİTALLEŞME İLE ETKİLEŞİM İÇİNDE GEÇİRDİĞİ DÖNÜŞÜMÜ ELE ALIP, BUGÜN DEĞİŞİM SÜRECİNDEKİ EGE MİMARLIK'IN YOLUNA NASIL DEVAM EDECEĞİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİ PAYLAŞIYOR

Banu Binat

Bir derginin 100. sayısı hiç kuşkusuz alkışlanacak bir başarı. Koşullar ne olursa olsun bir yayının sürekliliğini sağlamak arkasında ciddi bir ekip çalışması, dayanışma ve nitelikli içerik üretimi gerektiriyor. Ege Mimarlık Dergisi'nde yerel bir dergi olarak Egeli mimarlar ve Ege Bölgesi'ndeki projelerin ön planda olduğunu, yerele özel okumaların yapıldığını, öte yandan da buradaki üretimlerin globale karşılaştırıldığını ya da yan yana getirildiğini görüyoruz. Bu da derginin kuruluş amacı doğrultusunda tutarlı bir yol katedilmiş olduğunu gösterir. Ancak öyle bir dönemdeyiz ki; bir yayının sürekliliği için, değişime, dönüşüme, iletişimde yeniliklere, krizlere göre dinamik bir yapıya sahip olması gerekiyor. Okuyucuların da beklentileri, bilgiye ulaşma şekilleri, okumaya ayırdıkları vakit, kullandıkları mecralar, iş yapış şekilleri değişiyor. Bu da bize EGE Mimarlık Dergisi'nin de istikrarını sürdürmesi için dönemin koşullarına uyarak daha dinamik bir yapıya geçmesinin vakti geldiğini hatırlatıyor, 100. sayı bunun için çok güzel bir milat.

Mimarlık yayıncılığını 1988-2000 arasında bir okur olarak yakından takip ederken, basılı süreli yayınların son parlak dönemini yaşadığımızı bilmiyordum. 2000'den sonra da hep işin yayın mutfağında oldum, tüm süreci krizleriyle, sürprizleriyle yaşadım. 90'lardan günümüze mimarlık yayıncılığının dijitalleşme ile karşılıklı bir değerlendirmesini yaparak Ege Mimarlık 101'den itibaren yoluna nasıl devam etmeli konusundaki görüşlerimi daha net ortaya koyabileceğimi düşünüyorum.

1990 - 2000

Bu dönemde (aslında 90 öncesini de kapsıyor) basılı yayınlar mimarlık ortamının en önemli kaynağı oldu. Krizler nedeniyle dergilerin reklam alabilmesinde yaşanan zorluklar, dergilerin yayın hayatını tehlikeye sokmuştur. Ama bir mimarın hatta bir öğrencinin günceli yakalaması, dünyada olan biteni, yenilikleri takip etmesi için tek seçenek olan dergileri izlemesi, çok önemliydi. 90'lar abonelik sayılarının da belki de en yüksek olduğu dönemlerdi.

2000 - 2010

İnternet hayatımıza yavaş yavaş girerken, neredeyse tüm mimarlık ofislerinin zaten dijitalleşmiş olması sayesinde mimarlık ortamında açılan ilk portal (arkitera.com) ile internet yayıncılığı bir anda tüm mimarlar tarafından kabul gördü. Mesleki bilgilere, ihtiyaçlara anında ulaşabilmek, portalin yerel bir yayın olmayıp tüm Türkiye'yi kapsamaması, mimarlara cazip gelmişti. Yıllar içinde dijital yayınlar artmaya başladı, kurumlar iletişimlerini web sitesine ve e-bültenlere taşımaya başladı, her biri başlı başına bir yayına dönüşüyordu. Bu yeni iletişim şekli mimarlık ortamındaki görülmeyen sınırların ortadan kalkmasına da sebep olmuştu, dijital dünyada başlayan hareket, sosyalleşmeye, fiziksel ortamda buluşmaların da artmasına zemin oluşturdu. Bir süre sonra her kurumun, her mimarlık ofisinin kendi web sitesi oluştukça, aslında hepsi birer mecra haline geliyordu. Ortama bloglar girdikçe, bireyler tek

tek yayıncıya dönüşmeye başladı. Forumlar ve chat ortamlarıyla başlayan hızlı iletişim de aslında sosyal medyanın temellerini atmaya başladı.

Dijital alandaki bu gelişmeler inanılmaz bir bilgi alışverişini getirmişti, bir anda herkes kendini “basılı yayın’mı, ‘dijital yayın’mı?” karşılaştırması yaparken buldu. Yeni kuşağın dijitalle meslek hayatına başlaması da basılı yayınların çağ dışı gibi görmelerine sebep olmaya başlamıştı. Yenilikçi gözükken herkes internet yayıncılığını savunup, basılı yayın bitti söylemini çok fazla kullanır olmuştu. İnternet yayıncılığı geçmişi olmayan ve basılı yayını da reddeden bir tür olarak çıktı. Özellikle ilk yıllarda ekrandan okumaya alışkın olmadığımız için her şey daha kısa ve basit bir dille yazılıyordu. Yani bu iki yayıncılık birbirinden çok farklıydı. Biri kısa bilgi notları, hızlı görsel şov, diğeri ise içine yorum, düşünce, derinlik katılmış geleneksel yayıncılık.

Kurumların hatta portallerin üyelerine ya da bülten üyeliğine başvuranlara yönelik kurduğu mailing sistemleri, bir süre sonra portallerin kendisinin bile önüne geçmeye başladı. Yavaş yavaş kullanıcı alışkanlıkları ortaya çıkmaya başlamıştı; mail yollama saatleri, günleri, web sitelerinin güncellenme zamanları... Hepsi kullanıcıların yoğunlaştığı zamanlara göre ayarlanıyordu. Dolayısıyla herkes kendi ilgisine göre seçilmiş kaynaklardan bilgi akışını şekillendiriyordu. Bilgiye ulaşma ve günceli yakalama hızının getirdiği artılar herkesi basılı yayından biraz uzaklaştırmaya başlamıştı.

2010 - günümüze...

Bu dönemde hayatımıza mobil iletişim girdi. Akıllı telefonlar ve tabletlerle gelen mobil uygulamalar internet teknolojisinden daha büyük bir devrim yaptı. Dijital dönüşümle başlayan ve mobilde birlikte toplumun büyük bir kısmını kapsayan bu yeni mecraların başarısının en büyük sırrı “kişiselleştirme”ydi. Herkes kendine özel bir şekilde kendi tercihlerine göre yayınları izliyordu, insan psikolojisini çok etkileyen, temel güdüler olan mülkiyet, aidiyet

1990-2000

2000-2010

2010-günümüz

KİŞİSELLEŞTİRME

MOBİL

SOSYAL MEDYA

İNTERNET

BASIL

90'lardan günümüze mimarlık yayıncılığında hedef kitlenin ilgi grafiği

gibi sahiplenme içgüdülerini taçlandıran bu durum, dijitalin kolayca kabulünü, yeri geldiğinde de tercih edilmesini sağladı. Herkes artık sosyal medya üzerinden tüm yayınları kendi tercihlerine göre filtreliyerek mobilden izler duruma geldi. Dijital dünyanın kuralları 2-3 yılda bir silinip baştan yazılmaya başlandı, hatta değişimin bu hızı hayatımızda gittikçe normalleşmeye başladı. Bu yayınların hukuki

ya da mobil çözümlerle yeni yayın türleri oluşturup, izleyicileri ile farklı interaktif buluşmalar yaparak hayatlarını sürdürüyorlar. Değişime ayak uyduranlar devam ediyor, uyduramayanlar ise çoktan unutuldu bile.

Herkesin bir yayıncı gibi davrandığı bu dönemde yaşadığımız bilgi bombardımanı, yanlış bilgi ile doğru bilginin yanyana durması yani bilgi çöplüğü olma durumu

“HERKESİN BİR YAYINCI GİBİ DAVRANDIĞI BU DÖNEMDE YAŞADIĞIMIZ BİLGİ BOMBARDIMANI, YANLIŞ BİLGİ İLE DOĞRU BİLGİNİN YANYANA DURMASI YANI BİLGİ ÇÖPLÜĞÜ OLMA DURUMU ASLINDA ÜZERİNDE BİR EDITÖRÜN ÇALIŞTIĞI, ARAŞTIRDIĞI, SUNDUĞU BİR İÇERİĞİN KIYMETİNİ DAHA DA ARTIRDI”

altyapısı ise hızla oturtulmaya çalışıyor ama değişim o kadar dinamik ki, hukuk buna yetişmekte zorlanıyor.

Basılı yayınları gölgede bıraktığını düşündüğümüz 2000'lerin yıldızları portallerin izlenme oranları da bu dönemde düşmeye başladı. Portallerin bir kısmı ya sosyal medya desteği

aslında üzerinde bir editörün çalıştığı, araştırdığı, sunduğu bir içeriğin kıymetini daha da artırdı. Şimdi tüm ortamlarda en önemlisi “nitelikli içerik”, “tema” gibi söylemleri sıklıkla duymaya başladık. Özellikle de doğru/yanlış, gerekli/gereksiz bilginin yanyana olma halinin getirdiği bıkkınlık bireyleri nitelikli editöryal içeriğin önemini

tekrar hatırlattı. 90'lardan sonra dergilerin tekrar gündeme geldiğini ve itibarlarının iade edildiğini görüyoruz; nitelikli yayınları izleme yönünde tercihini kullanan bilinçli bireylerin sayısı gittikçe artıyor. Özellikle konu mimarlık yayını olduğunda; her mimarın kendi işini yayınlama, görüş ve eleştiri alma, geri beslemeye ihtiyacı vardır, başka mimarların ne yaptığı konusunda da ilgisi kendini geliştirmek ya da kıyaslamak için önemlidir; ilgi

merkezde olanlar değil Türkiye'nin her yerindeki projelerden, gelişmelerden haberdar olmak, izlemek istiyoruz. Belli bir bölgeye odaklanmak bence içerikte özel olmaya başlamanın en güzel yolu. Yerel bir derginin ben bunu avantaj olarak kullanabileceğini düşünüyorum.

21.yy itibarıyla iletişim kuramları arasında çok konuşulan McLuhan teorisi "Global Köy" kavramı 1960'lı yıllarda ön plana çıkmıştı. Bu kavram, kitle iletişim araçlarının kullanımının toplum tarafından

baktığımızda körfez krizi nedeniyle reklamların alınmasında yaşanan sorun, derginin 2 ay geç çıkmasına sebep olmuş. Yani dergi zaten bir krizde doğmuş, bu bence iyi bir başlangıç, zira bu krizi bir nevi aşı olarak düşünüyorum. Hiç bir kriz artık Ege Mimarlık'ı yolundan alıkoyamaz. Ülkemizin içinde bulunduğu koşullar, arka arkaya gelen ekonomik, siyasi ve uluslararası krizlerde ayakta kalabilmek hiç de kolay değil. Dergi, reklam konusunda şanssız başlasa da günümüze geldiğimizde özellikle yapı sektörü firmaları için Ege Bölgesi büyük bir pazar ve bu bölgedeki mimarlar artık globalleştiği için sadece Ege Bölgesi sınırlarında iş yapmıyor. Yerel bir dergi olarak pazarlama konusunda en azından bazı duvarların yıkılmış olması bu konuda sürekliliği sağlayabileceğini gösteriyor. Burada sektörün beklentilerini gözönüne alıp, klasik reklam anlayışını da değiştirmek, okur ve reklamvereni farklı arayüzlerde de buluşturmak gerekiyor.

2. Okur kitlesine gelince bu bölgedeki mimar sayısının daha da artacağını öngörüyorum. Ege'ye doğru özellikle Ankara ve İstanbul'dan ciddi bir göç var. Mimarlık okullarının artması, mezun mimarların sayısının da hızla artması kaçınılmaz bir durum. Bu kitleye hitap eden yerel bir yayının okur kitlesinin genişlemesi, onların katılımlarıyla da zenginleşmesi ve çeşitlenmesi demek. Bunun da dergiye büyük bir katma değer sağlayacağı çok açık.

3. Hızın ve değişimin hayatımızın bir parçası olduğu bu dönemde derginin de yenilikçi bir yayın kurulu olması, belki daha katılımcı bir modelle, Mimarlar Odası üyelerinin daha fazla dahil olması, Ege dışından da fikir önderlerinden katılım alınması gibi yaklaşımlar gerekiyor, zaten dergi yönetiminin bu sayı ile birlikte başlatmak istediği bir hareket bu.

Mimarlık yayıncılığında ibre tekrar basılı yayınlardan yana, daha doğrusu nitelikli editöryal içerikten yana duruyor. Ege Mimarlık Dergisi bu sayı ile birlikte dalya derken, dönemin gerekliliği olan dijital gelişmelere, okuyucu ve reklamveren beklentilerine uygun dinamik bir yapılmaya giderek, mimarlık kültüründe yeni bir döneme adım atacak. ■

Banu Binat, Y. Mimar

“BELLİ BİR BÖLGEYE ODAKLANMAK BENÇE İÇERİKTE ÖZEL OLMAYA BAŞLAMANIN EN GÜZEL YOLU. YEREL BİR DERGININ BUNU AVANTAJ OLARAK KULLANABİLECEĞİNİ DÜŞÜNÜYORUM”

alanına giren projeleri izlemek ister, esinlenmek, beslenmek ister. Mimarların artık farklı disiplinlerle de ara kesitler oluşturduğunu, birlikte üretim yaptığını görüyoruz; fikir alışverişi yapmak disiplinler arası işlerde yer edinmek, farklı çevreleri izlerken, nitelikli yayınlar ve bu yayınların okurlarıyla buluştukları farklı etkinliklerle geliştirilen iletişim şekilleri bu yayınlara olan ilgiyi sürekli kılabilir.

Yerellik Durumu

Yerel bir dergi olan Ege Mimarlık, benim bir İstanbullu olarak uzun süre ilgiyle takip ettiğim bir yayın oldu. Sadece

kapsanacağını ve hızla yayılarak, dünyayı küresel bir köye dönüştüreceğini anlatıyordu. O gün üretilen bu teori, o günden bugüne geçerliliğini hala koruyor. Aslında yeni iletişim şekilleri gittikçe sınırları kaldırıyor ve paylaşımı artırıyor. Globalleşme ve bilginin bu derece bir anda herkese ulaşabilmesi aslında büyük bir beklentiye de cevap veriyor. Yerel bir yayında olsanız, globalleşmek zorundasınız, etkileşime girmek, paylaşmak, almak-vermek zorundasınız.

Ege Mimarlık Dergisi'nin yerel kimliğini, bölgenin mimari üretimdeki zenginliğini globalde tartışmaya açarak büyük bir avantaj kazanacağına inanıyorum; bölgedeki mimarlık, Egeli olup, Ege dışında üretilenler ve dışarıdan gelip Ege'de proje hayata geçirenler ve tüm bunların global bir bakış açısıyla değerlendirilmesi.

100'den sonrası

Bir süreli yayının hayatına ivmeyle devam etmesi için 3 temel şey gerekiyor;

1. Düzenli finansman (reklamveren / sponsor / ya da ...)
2. Sadık bir okur kitlesi
3. Nitelikli bir görsellik, beklentileri karşılayan bir içerik

Bunlardan biri aksarsa, yayının profesyonel hayatını sürdürmesi de imkansızlaşıyor.

1. Ege Mimarlık'ın ilk sayısına

YEİM YAPI-ENDÜSTRİ MERKEZİ

ARKITERA MİMARLIK MERKEZİ ARCHITECTURE CENTER

BETONART Beton, Mimarlık ve Tasarım | Concrete, Architecture and Design

TASARIM KÜLTÜRÜ DERGİSİ MİMARLIK

10: bi_ozet Sektörel Gündemin Özeti

TAG

SAĞDA Editörün yayıncılık alanında çalışmış olduğu kurumlardan bir seçki

ISSN: 1301-9694

MİMARLAR ODASI İZMİR ŞUBESİ

2004/2 - 50

EGEMİMARLIK

Taze Bir Göz

CENGİZKAN BİR MESLEK ÖRGÜTÜ DERGİSİ OLAN EGE MİMARLIK'IN DÖNÜŞÜMÜNÜ TUTARLILIK VE BÜTÜNLÜK KAVRAMLARINI MERKEZE ALARAK VE DOĞRU SORULARI ÇEŞİTLENDİREBİLMEK AMACIYLA NOTLARINI İLETEREK ELE ALIYOR

N. Müge Cengizkan

Tutarlılık ve bütünlüğün içinde yaşadığımız çağın gerçekleştirilebilir kavramları gibi durmadığı söylenebilir. Ancak, bütünün parçaları arasındaki ilişki ve iletişim, parçaların kendi mecraları, her birinin kurduğu diller, günün sonunda ortamı kuran öznenin hedef ve istekleri doğrultusunda bulutumsu bir birlikteliğe ulaşıyor. Bu iki kavramı, bir özne olarak mimarların meslek örgütünün, öncelikli olarak kendi üyeleriyle sonra da kentliyle çok yönlü etkileşimi için kurduğu farklı yayın ortamları üzerinden düşünmek istiyorum. Ege Mimarlık dergisi ise, burada tartışmanın merkezine koyduğumuz Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin yayın mecralarının süreklilerinden biri.

Bu yazıyı, tartışma zemini açmak üzere notlar biçiminde ele aldım. Doğru soruları çeşitlendirebilirsek, yanıtlar için ipuçlarına daha kolay ulaşabiliriz. Sadece yöntem önerisi geliştirmek, elimizdeki araçları belirlemek ve sonrasında yanıtlarla bütünü görebilmek üzere niyetlerimizi keskinleştirmek üzere bir çaba... Hatta burada yürüteceğimiz Ege Mimarlık'ın yeni rotası üzerine tartışmanın mecrası elimizdeki bu basılı yayın mı olmalı sorusunu, yazı çağrısı geldiğinde derginin Yayın Komitesi yürütücüsü arkadaşşıma iletmişim; fakat bu ortam uygun görüldüğüne göre şimdilik tartışma zeminimiz dergi ve biz de buradan devam edelim.

1 Yön Çizmek. Mimarların meslek örgütünün yayın yapma derdi, "neyi" "nasıl" yaptıklarını doğru anlatmanın yanı sıra meslek ve üyeleri adına nasıl yapmaları yönünde yön çizilebilir

üzere, yayının farklı mecraları vasıtasıyla çağrıda bulunmak ve katkı derleme amacını taşır. Mimarlar Odası bünyesinde derdini doğru anlatabilen yegane şubelerden biridir İzmir Şubesi. Bu nedenle "neyi" yapmak gerektiği yönündeki dertleri nazaran azdır, "nasıl" yapmalı konusunda ise her zaman, bu soruşturmada da olduğu gibi, katkılara belli ki daha fazla ihtiyaç duyuyorlar.

Süzme. Bu ise profesyonel yaklaşım gerektiren bir iş. Belki de mimarlar olarak en çok bizim mesleğimizin aşına olduğu bir durum: Herkes nasıl yapılacağını nasılsa bir şekilde hep bilir; sonuçlar malum. Yayın alanı da biraz böyle. Ucundan bulaşan pek çokları, bir yayının mecrasını yürütmek konusunda pek az tereddütte sahip oluyorlar. Genel bir kavram olarak "editör" ya da "Yayın Kurulu" diyelim, aynı mimarlık yapmak gibi, çok bileşenli ve değişken veri içinden hedeflenene uygun olanı süzerek aktarmak durumunda olan kişi(ler)dir. Bu nedenle yayının kalitesinin önemli bileşenlerinden biridir.

Beslenme. Baştaki vurguya geri dönersek, bir kurumun yayını sadece dergi özelinde değil, tutarlılık ve bütünlük adına bütünleşik çalışmalıdır. Sosyal medya (örgütün webmail, facebook, twitter, instagram vb. gibi), basılı medya (Ege Mimarlık, Bülten, kitaplar, kataloglar, her ölçekteki ilanlar, föyler, broşürler, hatta sergiler vb. gibi), şubenin medyadaki görünür yüzü tutarlılık içinde olmalı. Dilin ve yaklaşımın tutarlılığı başta olmak üzere, görsel ve grafik dilin nitelik tutarlılığı çok önemlidir. Her mecrada farklı dil kullanımını gerektirebilir ama üst dilin tutarlılığı bahsetmek istediğim. Keza her mecrada aynı grafik

dili kullanmaktan söz etmiyorum, dil çeşitlenebilir fakat niteliğinin tutarlılığı anlamlıdır. Bu farklı mecralar için asıl önemli gelen ise, (birbirini beslemek, paslar vermek, ilintilendirmek yeterli değil gibi geliyor) bir örgütün yayın yapma nedeni ile örtüşmesi gerektiğidir. Günün sonunda yayın araçları dolayısıyla çizilen bir meslek örgütü imgesidir, örgütün ortaya koyduğu çizgi konusunda görüşleri derlemek ve bu çizgiyi nasıl çezeceği konusunda geri dönüşler elde etmektir. Ege Mimarlık bunun neresinde durmalı sorusuna gelince, “süzme” kavramı önemli geliyor. Diğer mecraların hızlı, etkileşimli, çokça çalakalem halleri, “görece kalıcı” basılı ortam için bir araç olarak mutlaka kullanılmalı. Sadece dergi

yapmayan yazı ve görüşler mesleki pratiği ve fikri besleyecektir. Bir sonraki aşama ise konuşmaya başlamalarıdır.

• Yapılar ve yapıcı çevreler, inşa edilmiş, proje ya da fikir bazında dergide sürekli yer alıyor. Çevresel, bağlamsal, teknolojik çeşitlendirilebilir ama yeni sözü olan, farklı bir gündem açan iyi yapı, proje ve fikirler ancak yer bulmalı. Sadece belgeleme amaçlı, sözü olmayan işler aynılıkları üreteceği için ne mimarlık tartışmalarına katkı sağlayacak, ne de meslek pratiğine ya da akademiye seslenecektir. Örneğin, İzmir Mimarlık Sergisi ve Ödülleri bağlamındaki yapılar proje tanıtım metinlerinin ötesinde mimarlık eleştirisi ile birlikte; yanı sıra kullanıcı, işvereni,

ile süzmek, anlaşılabilir kısa notlar biçiminde dergiye taşımak gerekiyor.

• Derginin tarandığı veritabanları, dergiyi, mevcut hali üzerinden yapılan başvuruyla değerlendirirler. Genelde format bazlı bazı değişiklik önerileri olabilir, fakat içeriği her zaman bir adım ötesine taşıdığınız sürece bu taranma işbirliği sürer. Yani derginin kendisini veritabanlarına göre konumlandırması gerekmez, gerekmemelidir de. Ege Mimarlık içeriği itibariyle başka uluslararası veritabanlarıncı taranabilecek güçte bir yayın. Fakat tutarlılık önemli bir konu bu açıdan. Veritabanları akademik dünyanın ilgisini derginin üzerine çekeceği için olumlu ve olumsuz birçok durum birarada yaşanacaktır, Yayın Kurulu'nun bunun için çeşitli araçlar geliştirmesi gerekecektir. İyi yönetilirse dergiye iyi dönüşler sağlandığını Mimarlar Odası Genel Merkez dergisi Mimarlık'ta uzun yıllar deneyimledik.

“BÖLGESEL YAYIN OLMA ÇOĞU ZAMAN BİR KISITLILIK GİBİ YORUMLANABİLİYOR, HALBUKİ ODAKLANMAK, SÖZÜ DERİNLEŞTİRMEK VE İNCELTMEK İÇİN HARİKA BİR ORTAM YARATTIĞINI DÜŞÜNÜYORUM”

içeriğinin duyuruları için değil, aksine dergiye yarayışlı biçimde yeni başlıklar oluşturmak, yer yer açtığı başlıklar konusunda görüş almak ve benzeri; ama sonuçta süzülüş, yoğunlaştırılmış, inceltmiş sözleri çok sesli biçimde dergiye yansıtmak için kullanılabilir.

2 Ve doğrudan Ege Mimarlık'a ilişkin birkaç içerik notu:

• Bizlere yöneltilen “derginin nerede durduğunun ve nasıl bir dergi olduğunun (akademik / profesyonel) net olmaması ve bu nedenle de hem akademik hem serbest mimarların ilgisini giderek kaybetmekte olduğu” tespitini bu çerçevede düşündüğümüzde, böyle bir “netlik” aramak yerine bir “geçişlilik” sağlamaya doğru evrilmenin daha anlamlı olacağını düşünüyorum. Akademi ve pratiğin (odaklar çeşitlendirilebilir: yapı sektörü, tasarım öğrencileri gibi) algısal olarak farklılaşan ilgilerini odaklamaya yarayacak seçimlerle dergiye taşınan “yapı / proje / fikir” ve “görüş”ler, koptuğu varsayılan bu odakları birbirine en azından yakınlaştıracaktır. Sözü olan yapılar mesleki ve akademik tartışmalara yeni bakış getirecek, ezber tekrarı

mimar ile görüşülerek çok yönlü biçimde yayımlanabilmeli. Yapının iyi olarak tanımlanmasını sağlayan aktörlere doğru soruları sormak önemlidir.

Bu sergi ve ödül programına katılan yapıların ötesinde, kent ve mimarlığı için anlamlı yapılar ve yapıcı çevreler meslek örgütünün “kırmızı çizgileri”ni esnetmesiyle dergiye taşınabilmelidir; iyisiyle, kötüsüyle. Çünkü dergi taltif etme yeri değil, tartışma zeminidir.

• Basılı yayın yoğunlaştırılmış, süzülüş tartışmaları içerebilir. Bu anlamda Şubenin tüm yıla yayılan etkinlikleri yanı sıra örneğin, son on beş yıldır tüm haftaya yayılan Mimarlık ve Konut Günü etkinlikleri var. Bu hafta içinde kentliye özgü, mimarlığı tanıtmaya yarayan daha popüler etkinlikler olabildiği gibi, mimarları ve öğrencileri beslemeye yönelik özel konuşmalar, farklı gezi rotaları, yeni atölyeler ile mimarlık gündem yapılmaya çabalıyor. Mesleki gündeme ilişkin Şubenin sürekli yaptığı toplantılardaki görüş ve tartışmalar zaten yıl boyu sürüyor. Fakat bunlar arasından basılı yayına taşınması gerekenler yönünde sıkı bir seçim gerekiyor ve daha sonra iyi bir derleme

3 Bölgesel yayın olma çoğu zaman bir kısıtlılık gibi yorumlanabiliyor, halbuki odaklanmak ve sözü derinleştirmek ve inceltmek için harika bir ortam yarattığını düşünüyorum. Bu söz, yere ait olan, yeni veya tarihi yapı ve yapıcı çevrelerle sınıandığında derinleşebilir. “Büyük” sözlerin sınanması, ezberlerin bozulması bu sayede gerçekleşebildiği için mimarlık tartışmalarına katkısı da aynı oranda artıyor. Bu nedenle bazı ölçek, bağlam ve coğrafyaları daraltmak olumlu yönde etki ediyor, diye düşünüyorum.

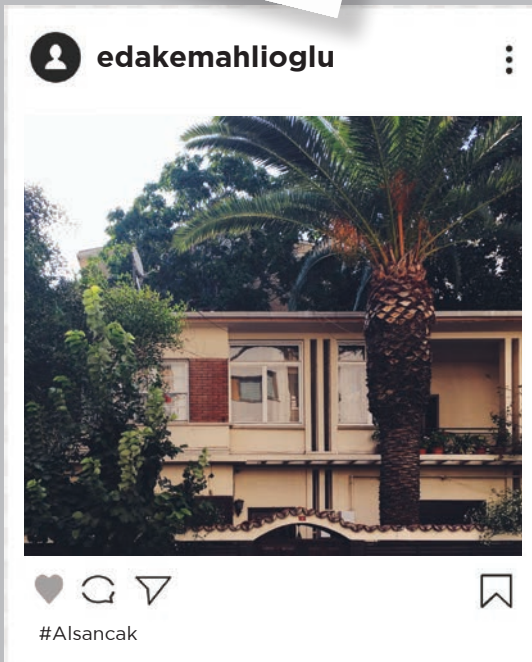
Anlayış ve kavrayışlar konusunda yapacak çok işimiz, taze bir gözle okumamız gereken çok şey var. Önemli olan meselelerin özüne eğilme imkânlarını genişletebilmek. □

N. Müge Cengizkan, Mimar

MIMARLIK

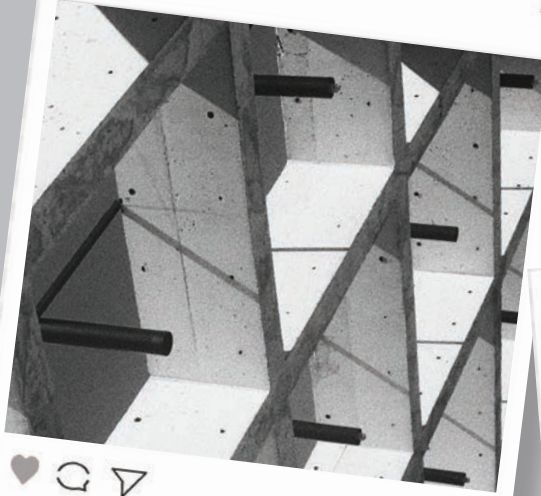

#egemimkarsilasma #ege_mimarlik

edakemahlioglu

#XgeometricX, Dokuz Eylül Üniversitesi
Tınaztepe Kampüsü

cnspln

#a courtyard that smells fig in whirls, Kadifekale

cnspln

#Creator's studio at basmane, Basmane

ilkerozdel

#Urla Sanat Sokağı

dilarataciroglu

#Elimi uzatıp karanlığa, bir ışık tuttum avucumda,
Basmane

Yer ile Yalın Bir İlişki

MARMARİS SİTELER'DE YER ALAN KAKTÜS APARTMANI, DENİZ VE ORMANI MERKEZE ALAN COĞRAFYASI VE AKDENİZ İKLİMİ İLE DOLAYSIZ İLİŞKİSİNİ, DÜŞEY VE YATAY KÜTLE HAREKETLERİNİ BÜTÜNLEYEN YAPI KABUĞUNUN YÖNELİMİYLE SAĞLIYOR

Deren Uysal

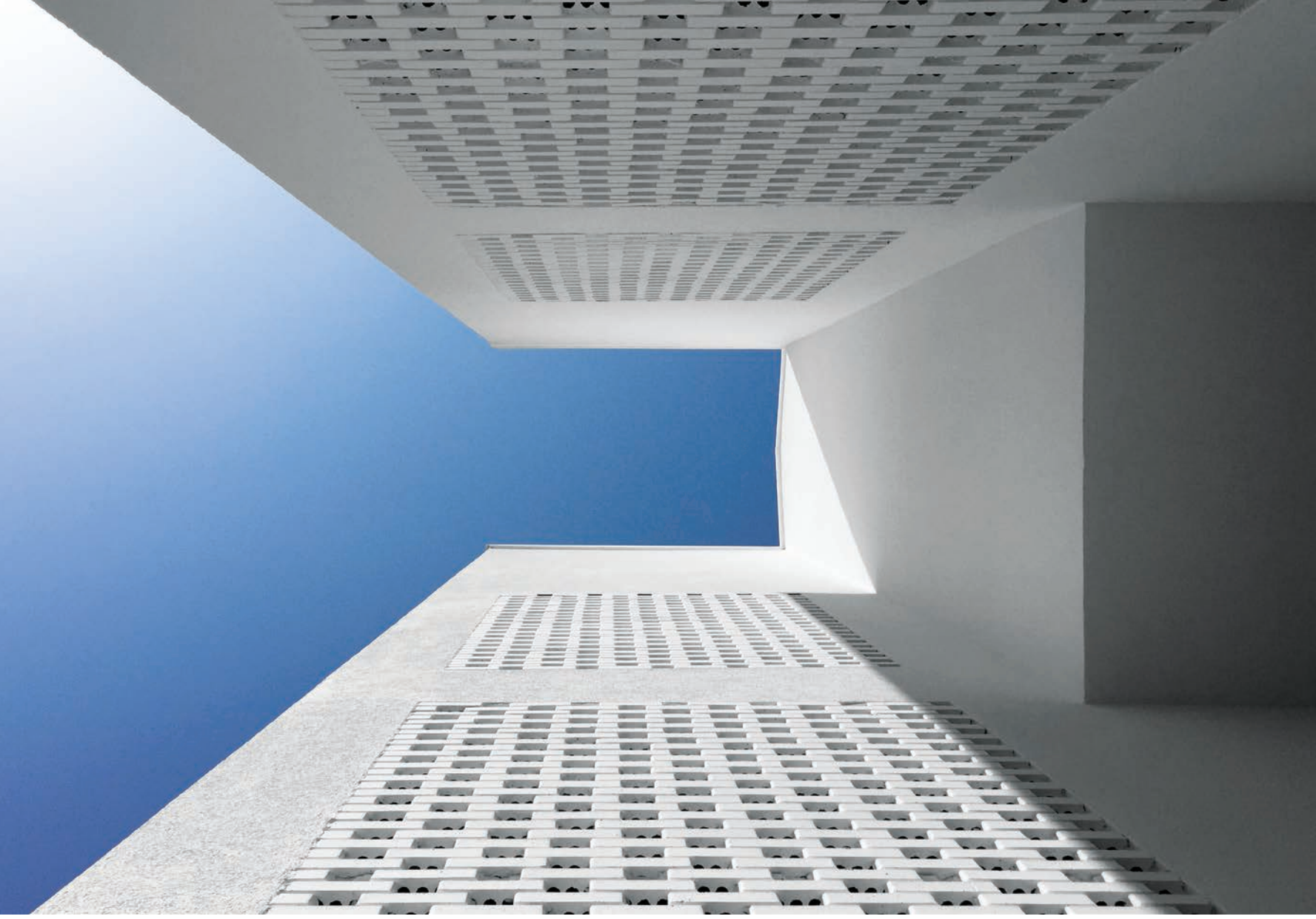
MİMARİ PROJE **Levent Uysal (Deser Mimarlık),
Deren Uysal**
STATİK **Hasan İldirli**
MEKANİK **İsmail Eroğlu**
ELEKTRİK **Erdinç Ünal**
ZEMİN ETÜDÜ **Hakan Beyaz, Ömer Yıldırım**
PROJE TARİHİ **2016**
İNŞAAT TAMAMLANMA TARİHİ **2017**
TOPLAM ALAN **1080m²**
YAPIM TEKNİĞİ **Betonarme Karkas**
FOTOĞRAFLAR **Deren Uysal**

Marmaris'in turizm ağırlıklı yerleşimlerinden Siteler'de yer alan proje hem denize, hem de ormanlık alana çok yakın bir konumdadır. Yapı, denize ve doğaya olan bu yakınlık ile Akdeniz iklimini yakından hisseder. Bu his, yapının yalın olmayı tercih ederek, kullanıcıya aktarmayı hedeflediği önemli bir mekânsal deneyimi belirler. Bu yalınlık plan kurgusunda, yapı dilinde ve malzeme seçiminde kendini gösteren birincil tasarım kriteridir.

Proje alanının yol ve komşu yapılarla ilişkisi göz önüne alınarak, yapı ormana yönelecek şekilde tasarlanmıştır. Yapıya ulaşım açık alandan kesintisiz bir yaya yoluyla sağlanır. Toplamda altı, her katta iki konut birimi barındıran yapıda, bu yaya yolu bir iç sokağa dönüşür ve yapıyı ikiye bölerek konut birimlerini oluşturur ve plan kurgusunun omurgası olur. İç sokak gibi tasarlanan bu sirkülasyon, galerili saydam bir cepheyle başlar, yatayda yarı saydam bir asansör kovasıyla, düşeyde ise büyük bir çatı ışıklığıyla sonlanır. Bu kurgu üçüncü boyutta da süreklilik göstererek yapı kabuğunu ikiye böler ve kendini dışa vurur. Bu

dışavurum, halihazırda Marmaris'teki konut üretiminde keskin bir belirleyici olan imar koşullarının üretegeldiği ve sıradanlaşmış tipolojiyi yeniden yorumlayarak, yapının kendi özgün kimliğini ve yapı kabuğunu oluşturur. Plan kurgusundaki ikiliği üçüncü boyuta taşıyan yapı kabuğu ormana doğru yönelir ve yarı açık mekânlar vasıtasıyla ormanı kucaklar. Böylelikle iç mekânlar, yarı açık balkonlarla birlikte dış mekânla ve orman manzarasıyla bütünleşmiş ve buluşmuş olur. Balkonlarda doğal ışık ve hava sirkülasyonunu korumak ve fakat kontrollü bir mahremiyet sağlamak amacıyla boşluk örgülü tuğla duvarlar yarı geçirgenlik üretir ve yapı kabuğunu, balkonların yan yüzeylerinde özelleştirir. Bu detay, yapının ruhundaki yalınlığa paralel olarak kendini kabuğun içinde gizler, kabukla hemhal olur ve minör boşluklarını mekâna sunar. Fiziksel çevre, iklim koşulları ve imar koşulları ile uzlaşarak, Akdeniz ikliminin ve fiziki konumunun potansiyellerini kullanıcıya en saf haliyle sunmayı hedefleyen bu yapı, bu saflığın gücünü yalın plan, kesit, malzeme ve renk kararlarında arar. Bu nedenle yapı diline hakim

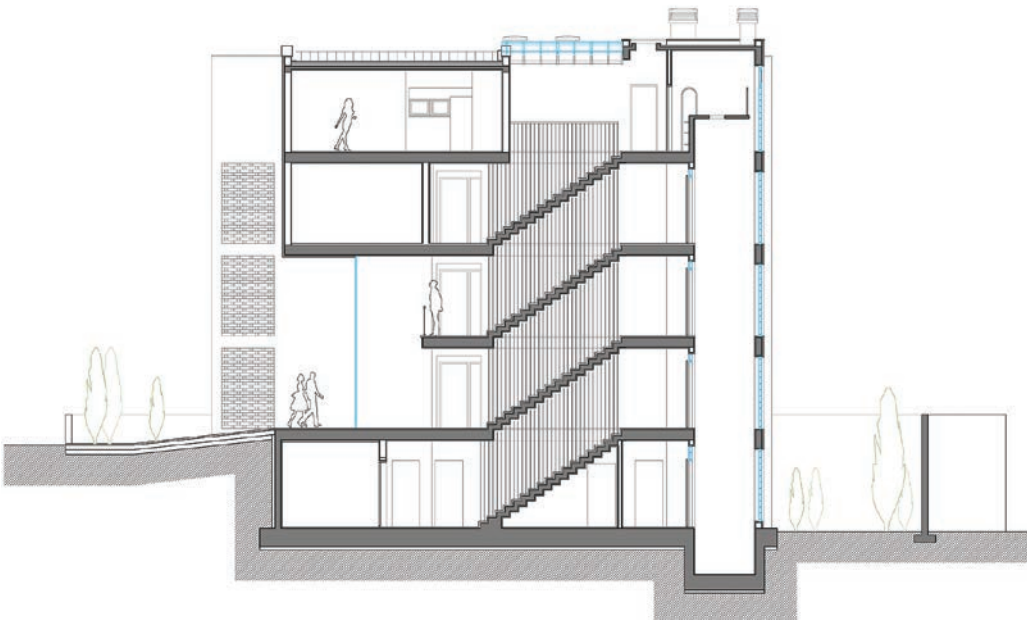
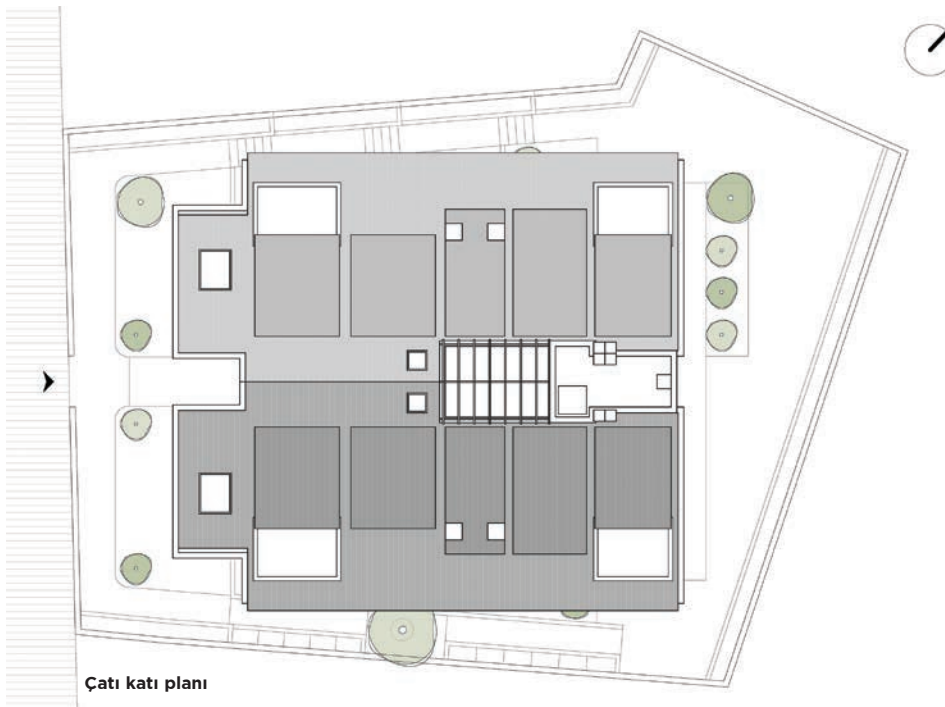
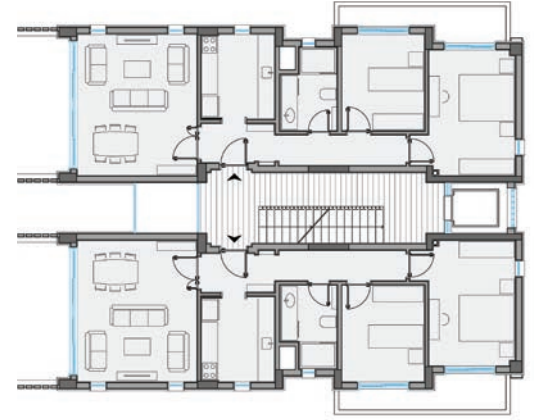
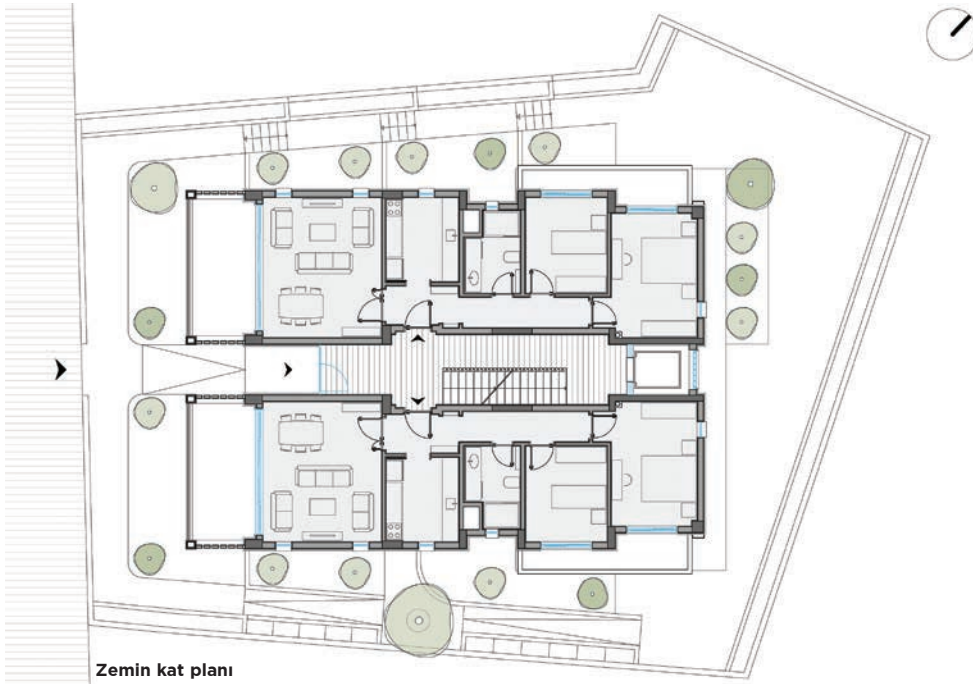

“PLAN KURGUSUNDAKI İKİLİĞİ ÜÇÜNCÜ BOYUTA TAŞIYAN YAPI KABUĞU ORMANA DOĞRU YÖNELİR VE YARI AÇIK MEKÂNLAR VASITASIYLA ORMANI KUCAKLAR. BÖYLELİKLE İÇ MEKÂNLAR, YARI AÇIK BALKONLARLA BİRLİKTE DIŞ MEKÂNLA VE ORMAN MANZARASIYLA BÜTÜNLEŞMİŞ VE BULUŞMUŞ OLUR”

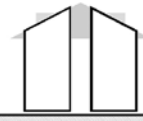
olan yapı öğeleri yalnızca sıvalı beyaz yüzeylerdir. Bahçe duvarları ise bu arayışı brüt beton ham yüzeylerini toprakla ve peyzajla buluşturarak sürdürür. Bu yalın tavır yapıyı, mevcut yapı çevreden ve komşu yapılaşmalardan farklılaştırır.

Yerel imar koşullarının tariflediği; eğimli çatı, çatı arası mekânlar için türeyegelmiş “güvercinlik”, saçak mesafesi, balkon ölçütleri gibi keskin hatlarla tariflenmiş parametrelerin, mekânın sayısal büyüklüğüne ve doğal olarak yatırımcıya olan etkilerinin; Marmaris genelinde, çoğu zaman mimari niteliklerin değil de yukarıda

“BU KOŞULLARIN GERÇEKLİĞİ KABUL EDİLEREK, VE FAKAT TASARIM SÜRECİNİN BU KOŞULLARIN YARATTIĞI KARMAŞADAN HEM ESTETİK HEM DE ANALİTİK AÇIDAN ARINMASI VE TASARIM SÜRECİNDE MİMARİ NİTELİK ARAYIŞININ EGEMEN KILINMASI GEREKLİLİĞİ TESPİT EDİLMİŞ VE BUNUN POTANSİYELLERİ ARAŞTIRILMIŞ VE BÖYLELİKLE MEVCUT TİPOLOJİNİN YENİDEN YORUMLANMASI AMAÇLANMIŞTIR”

bahsedilen parametrelerin birincil belirleyici olduğu, karmaşık, ve mimari tasarım sürecinin estetik ve analitik harmanından uzak bir yapılaşma alışkanlığı ürettiği gözlemlenmiştir. Oluşagelmiş bu alışkanlığa karşın; bu koşulların gerçekliği kabul edilerek, ve fakat tasarım sürecinin bu koşulların yarattığı karmaşadan hem estetik hem de analitik açıdan arınması ve tasarım sürecinde bu koşulların değil mimari nitelik arayışının egemen kılınması gerekliliği tespit edilmiş ve bunun potansiyelleri araştırılmış ve böylelikle mevcut tipolojinin yeniden yorumlanması amaçlanmıştır. ■

Deren Uysal, Y. Mimar

Eşik

METİNDE “EŞİK” KAVRAMININ ÇEŞİTLİ ALANLARDA TAŞIDIĞI MANALAR, MEKÂN VE ZAMAN İLE YOĞUN İLİŞKİSİ İÇİNDE ELE ALINIYOR

Ahmet İnam

Mekân ve zaman; yaşamın içinde, sanatta, edebiyatta yorumlanan bir anlamda somut olarak yaşanan yaşantılar. Bu yaşantılar felsefecilerin üzerinde çok kafa yorduğu iki kavram gibi gözüktüyor. Mesela Kant için bu mekân ve zamana baktığımızda, bunlar bütün algılamamızın temelinde olan algılama kalıplarıdır, yani gözlüktür, bir anlamda. Çünkü neye baksak mekân ve zaman içinde görüyoruz. Bunlar bizim dünyayı gördüğümüz gözlüklerimiz. Platon da Timaeos diyalogunda kent (polis) dışı alanın adı olan khora'yı her şeyi içine alıp hiçbir şey tarafından içerilmeyen, ne var ne de yok olan, ne etkin ne de edilgin, ne iyi ne de kötü olan her şeyin onda meydana geldiği bir kavram olarak yorumluyor.

Peki bu dilden, bu hayattan, hayatımızdan görülen mekân ne? Mekân yerine uzam da diyebilirdim. “Mekân” sözcüğünü seçmemin arkasında mekân sözcüğünün çağrışımları var, Türkçe’de. Arapça kökenli bir sözcük mekân. Kâne kökünden geliyor: Vardı demek. Kâinat da aynı kökten, kâinat tüm varlıklar, var olanlar anlamlarına geliyor. “Kevn” le ilgisi var mekânın. Kevn olma, vuku bulma, ortaya çıkma demek. Etimolojik olarak sözcüğü biraz deştığınız zaman düşündürücü çağrışımlar taşıdığını görürsünüz. Diğer dillerdeki space, Raum, espace, topos, spatium, spazio, fezâ gibi sözcüklerin böyle zengin çağrışımları yok. Ama buralı, bu coğrafyanın, Orta Doğu’nun kültürü içinde baktığımızda, mekân sanki fokurdayan bir şey. Oluşan, olmakta olan bir canlılık.

O düşündürücü gerçekten, çünkü mekânla olan ilişkimiz, hayatla ilişkimizdir, kendimizle ilişkimizdir. Nasıl bir hayat yaşıyorum, hayatın anlamı ne, gibi sorular sordüğümüz zaman veya kendi hayatımızı düşündüğümüzde mekânda olduğumuz aklımıza gelmez. Ama mekân hayatımızın neresinde duruyor? Aslında sürekli olarak nereye gitsek hep bir mekân içindeyiz. Onsuz yapma, yaşama olanağımız yok. Peki, o mekânın bizi biz yapan, bizi belirleyen, duygularımıza, düşüncelerimize, davranışlarımıza, alışkanlıklarımıza, umutlarımıza, beklentilerimize etki eden gücü var mıdır? İçinde bulunduğum mekân, mesela şu koltuk, burası, bu bina, kent, kenti saran topraklar, bu ülke, bu coğrafya, coğrafya hayatımın neresinde duruyor?

Elbette bunun bilimsel çalışma içeren bir yanı var. Hangi mekânlar insanın duygularını nasıl etkiler, düşüncelerini nasıl belirler? Bu soruların yanıtları çeşitli bilim dalları tarafından incelenebilir. Ben bu konuşmamda konuyu öznel açıdan ele alacağım. Yaşadığınız mekânlara bir bakın, onları mekân gözünüzle bir duyun. Onlarda mana mekâna sinmiş; mekân o anlamda mana sunuyor sürekli olarak, öyküsünü sunuyor, ben buradayım diyor, bize birçok şey anlatıyor. Anlayabilene, mekânı duyabilene, mekânla hemhal olabilene... Mekânı duyabilene, çözebilene, iletişime geçebilene... Mekânın o anlamda mana açtığını düşünüyorum, ağaçların çiçek açtığı gibi. Mekânlar insanın yaşanmışlığından kaynaklanan birikimleri taşırlar. Belki yalnız insan odaklı bakmamak lazım... Doğayı da düşündüğümüzde, işte

milyonlarca yıllık geçmişi içinde toprağın, suyun ağaçların hayvanların hepsinin bu yaşadığımız “yer” olan bu gezegenin yaşanmışlığının manasını bulma olanağımız var.

Anlamla manayı burada ayırıyorum. Anlam dilsel bir özellik taşıyor. Bir sözcüğün anlamı sözlüklerde gösterilir, günlük yaşamda kullanılışında ortaya çıkar. Mana ise yaşantılara yüklediğimiz yorumlardır, bir anlamda. Tinsel bir niteliği vardır. Mana ile yaşarız.

Mekân içre yaşarız, mekânla birlikte yaşarız, mekânda yaşarız, mekânla etkileşim içinde yaşarız ve mekâna mana bırakırız. Mekân, mana saklar. Manaları soğurur, absorbe eder. Ve eğer o mekânı okuyabilirsiniz, orda o yaşanmışlıkları bir şekilde duyabildiğinizi düşünüyorum. Eşyanın da böyle bir mana soğurma, mana emme, mana taşıma gücü vardır. Dedemden kalan bir tespihi elime aldığım zaman, o tespih sadece falanca taştan yapılan bir tespih değildir,

“tuning” diyorlar. Tuning aslında şudur, Kral FM’i mi dinlemek istiyorsunuz radyoda, ona ayarlıyorsunuz frekansını alıcınızın, verici ile alıcı arasında frekans uyumu varsa oradaki rezonansla sesi duyabiliyorsunuz. Heidegger’in biraz mistik bulunan -ama bana mistik gelmiyor- bu kavramı yaşadığımız nesnelere nasıl durmalıyız, duruşumuz, tavrımız ne olmalı sorularına yanıt olarak ortaya çıkıyor. Ben bir ağaca kereste tüccarı gibi durabilirim, ağaç da bana bir odun gibi görünür. Duruşumdan kaynaklanan bir şey... Ama ağaca sevgilimin adını kazıyacağım bir olanak olarak durursam, ağaç bana başka türlü görünmeye çalışır. Haylaz bir çocuk olarak oradan meyvelerini koparıp veya dallarına tırmanacağım bir varlık olarak düşündüğümde, ağaç bana kendini başka türlü sunar. Siz mekâna nasıl bakarsanız, o da size öyle bakıyor. Bu uyum, bu ahenk; bu uyuşma demiyorum çünkü uyuşma anestezi bir çağrışım da yapıyor, “ah! kolum uyustu”

olacak. Mehmet, Mehmetleyecek... Ne kadar güzel bir şey! Ben mesela hiç Ahmetleyemediğimi düşünüyorum. Biri bana bir bana baksa da Ahmetlesem, diye düşünüyorum.

İşte bence mekânla olan ilişkimiz de böyle bir şey.

Yıllar önce, belki bazılarının dinlemiştir, bizim ODTÜ’deki mimarlık amfisinde hadi konuş, dediler, öyle bir çıktıydım, bir şeyler konuşmuştum. Geçen gün ne konuştum diye baktım o notlarıma, buna benzer bir şey söylemişim. Mekânın çok edilgin olmadığını, bizimle etkileşim içinde olduğunu belirtmişim. Kayıtsız mekândan söz etmişim, orada yaşayanlar mekâna kayıtsız olduğu için. Canı sıkın mekân, iç karartıcı mekân, sıradan olan örneğin bir arsa olan mekân, ironik mekân, isyan eden, türkü söyleyen bir mekândan söz etmişim. Mekâna istediğiniz biçimi veremezsiniz; siz mekâna bakarken mekân da size bakar, bakışsınız. Bu tabii bir metafor, farkındayım. Ama mekân düzenlenmesi, mekân oluşturma tavrımızda bunun önemli olduğunu düşünüyorum. Yani oluşturacağımız mekâna öyle bakalım ki, o mekân onu nasıl oluşturabileceğimiz konusunda bize ipucu versin; mekân mekânlasın.

Şimdi sürekli olarak, insan belli bir çağdan sonra belki, sürekli denetlemek, mekânı düzenlemek istiyor, mekânın bize ne söylediğini dinlemeden. Mekân bomboş bir şeydir, ne koyarsan olur, diye düşünülüyor. Eski Yunanlılar böyle bomboş mekâna kenos derlerdi. Bu, insanın sürekli olarak egemen olma, denetleme, ele geçirme, tanzim etme arzusundan kaynaklanıyor ki bu, yeryüzünde yurt tutma açısından...

“Yurt tutma”nın da güzel bir Türkçe olduğunu düşünüyorum, yurt tutma mekân oluşturmada farklı bir şey. Almanların “Wohnung” dediği bir şey, yurt haline getirme yaşadığımız mekânı (İngilizce’ye “dwelling” diye çevriliyor) Çünkü yurt olabilmesi ona yabancı olmamızın, onun uzağında olmamızın... Mekânın bana sundukları ile benim mekâna sunduklarım arasında yaratıcı bir ilişkinin olabilmesi gerek. Zaman içerisinde de mekân beni, ben mekânı dönüştürebileceğim. Mekânla hemhal olabileceğim. Böyle bir ilişki olanaklı elbette. Ve bu, belki bazılarınıza çok teorik gelebilir, çok mistik gelebilir, öyle değil. Bu bir hayat tarzı ile ilgili

“EŞYA BİR MANA TAŞIR, İÇİNDE YER ALDIĞI MEKÂNLA BİRLİKTE. DOLAYISIYLA MEKÂNLA OLAN İLİŞKİMİZ YARATICI, DÖNÜŞTÜRÜCÜ İLİŞKİDİR. İŞTE BURADA EŞİK BELKİ YAVAŞ YAVAŞ İŞİN İÇİNE GİRECEKTİR. MEKÂNA NASIL DURACAĞIMIZ, MEKÂNA KARŞI TAVRIMIZIN, DURUŞUMUZUN NE OLACAĞI, NASIL OLABİLECEĞİ, OLABİLİRLİĞİ, OLANAĞI...”

bir madde değildir. O tarihin içinde yaşanmışlıkları; belki dedemin elinde çektiği acıların, yaşadığı sevinçlerin, babaannemle yaptıkları kavgaların, açlıkların, sefaletlerin, umutların o tespihin içine sindiğini; düşünüyorum.

Eşya bir mana taşır, içinde yer aldığı mekânla birlikte. Dolayısıyla mekânla olan ilişkimiz yaratıcı, dönüştürücü ilişkidir. İşte burada eşik belki yavaş yavaş işin içine girecektir. Mekâna nasıl duracağımız, mekâna karşı tavrımızın, duruşumuzun ne olacağı, nasıl olabileceği, olabirliği, olanağı... Sanki bana öyle geliyor ki, bu biraz Heidegger’den esinlenerek söylenmiş bir şey, Heidegger’in -mimar arkadaşlar çok seviyor nedense- “Stimmung” diye bir kavramı var. Buna İngilizcede

gibi... Karşılıklı uyma anlamında... Ağaca öyle duracağım ki, ağaç ağaçlayacak, yani ağaç olarak kendini sunacak. Ayşe ile Mehmet, iki sevgili diyelim veya iki arkadaş. Bu açıdan baktığımızda Ayşe Mehmet’e öyle duracak ki Mehmet Mehmetleyecek, yani Mehmet olarak kendini ortaya koyacak. Ya, acaba ne derler, etrafa bakıp, işte Ayşe’ye de kendimi başka türlü göstereyim, neler biliyorsam onu aktarayım ya da pazılarımı göstereyim... Ayşe’nin Mehmet’e nasıl durduğuna bağlı olarak da Mehmet garibim, ya da Mehmet’in Ayşe’ye nasıl durduğuna bağlı olarak da Ayşe garibim, ona göre oluşacak. İşte ideali bu: öyle duracaksınız ki orada, neyse o Ayşe, Ayşeleyecek; Ayşe olacak, orada özgür olacak, kendi

bir şey, nasıl yaşadığımızla ilgili bir şey. Belki çoğumuzun bu yeryüzü denen, dünya denen gezegendeki çoğu zaman yaşadığımız gereksiz ızdırabının, gerginliğinin, acılarının arkasında mekânlarla olan ilişkimizdeki sorunlar olduğunu düşünüyorum. Belki insanın hala bu gezegende, -kaç bin yılsa tarihimiz, yurt tutmayı hala başaramadığını düşünüyorum. Yurt tutmayı başaramadığımızı düşünüyorum. Elbette düzenlemeye çalışıyoruz. Bana yakışan mekân, bana yakışan ortam, çevre, bana yakışan kent, bana yakışan dünya nasıl olmalı? İşte bu soru... Ben ne olmalıyım, insan nasıl olmalı ki bu dünyayı daha yaşanır bir hale getirebilelim? Demek ki hayatla olan ilişkimiz, insan insana olan ilişkimiz, yaşadığımız çevreyle, mekânla olan ilişkimizin temelinde bulunuyor.

İşte burada, eşik çok önemli bir yer tutuyor. Zaman eşiğinden söz edilebileceği gibi, mekân eşiğinden daha yaygın biçimde söz ediliyor. Eşik, Türkçe bir sözcük, eskiler Farsçadan âsitan sözcüğünü de kullanırlardı. Âsitan, dergâh, tekke anlamlarını da taşıyor. Eşik bazı Türki cumhuriyetlerde kapı anlamında da kullanılıyor. Eşik, kapıyı ve bir sınırı gösteriyor. İnsan sınırlı bir varlık. Bir eşik varlığı insan. Doğumun eşiğinden, ölümün eşiğine doğru gittiğimizi söylüyorlar. Bedenin de sınırları var; kenarları, uçları var. Zaman olarak da, doğum, ölüm, birey olarak düşündüğümüzde. Tür olarak düşündüğümüzde de, herhalde türümüz sonsuza kadar gider mi, onu bilmiyoruz ama bitimli olduğumuz kanısı hepimizde daha yaygın olsa gerek. Çünkü Güneş Sistemi'nin bir ömrü var, Güneş'in bir ömrü var, galaksinin bir ömrü var. (Ömür varsa sınır var. Sınır varsa, eşik var. Eşik, iç ve dış ilişkisiyle ilintili bir kavram, hem fiziksel olarak, hem düşünsel olarak, hem duygusal olarak.) Bir toplantıda birisinin bir sözü benim iç dünyamın eşiğini acımasızca aşmış olabilir ve beni gerçekten sallayabilir, dağıtabilir. Eşikler koyuyoruz birbirimize, doğa bunu koymuş ama biz duygusal ilişkilerimizde de eşikler koyuyoruz. Şimdi benim sizin karşınızda duruşumda bile bir eşik görebilirsiniz: İhtiyar bir insan olarak bu insandan borç alınabilir mi, alınamaz mı? Borç alma eşiği nedir acaba? Şöyle ensesine

tokat vurulup şaka yapılabilir mi, yapılamaz mı? Nerede durabilirim? Birbirimizin neresinde dururuz? Efendim, "sen benim kalbimde durursun", "benim eşiğim yok sana karşı", ... Var, eşik var... Ne kadar müsaade edeceğiz? İçimize başkalarını ne kadar alabileceğiz? Belki de birbirimizle ilk defa tanıştığımızda: "Bu insanın eşiği ne kadar acaba?" "Bu insanın dünyasına ne kadar girebilirim?" Dikenli tellerle çevirmiş olabiliriz kendimizi, hiç yanaştırmayabiliriz kendimize. Veya bir eşiğimiz, kapımız vardır; bakarız önce. Mesela bazı yerlerde, gece kulüplerinde falan da oluyor, kapıyı çalılıyorsunuz, böyle bir şey var oradan bakıyorlar, ona göre sizi alıp almamaya karar veriyorlar. Demek ki eşik, alınma; buyur edilme; hadi git, deme. Onanma, kabul edilme veya yadsınma ile ilgili bir şey, eşik. İnsan insana ilişkilerde eşiği bilememek, ya çok fazla mesafe açabilir veya çok fazla iç içe girdiğimiz için ilişkiyi kökten bozabilir. Öteki insana ne kadar yaklaşabilirim? Eşiğinin önünde mi durmalıyım?

Eski zamanlara, mesela Osmanlı'nın kimi dönemlerine öykünen muhafazakâr arkadaşlar var. Eskiden eşik belliydi ve eşiğin önünde hürmet edilirdi. Eşik bir saygıyı gösterir; bak, burası başka birinin alanıdır, dikkat et, buraya paldır küldür giremezsin. Burada dur ve düşün... Aslında hayatımızda eşiklerin olması ne kadar güzel bir şey, çünkü değişimlerin, hastalıkların olduğunu... Bir mekân düşünün hiç eşik yok; dümdüz gidiyorsunuz; kapılar falan var ama orada bir değişimi görmüyorsunuz; bir dönüşümü görmüyorsunuz. Sınır diye çekilen şeyler var ama o sınırın bir anlamı yok, çünkü geçtiğiniz zaman bir şey değişmiyor. Yeknesak bir şey... Oraya duvarları, kapıları koymuşlar, bir ülkeden diğerine geçiyorsunuz. Var bir takım gümrük kapıları falan ama geçtiğinizin farkına olmayabilirsiniz. Eşiği ben öyle anlamıyorum. (Eşik bir dönüşüm, değişim getirmeli; taze olan bir şey açmalı. Eşik bir mana açma, mana açılımı anlamına gelmeli.) Mekân olarak da öyle anlıyorum. Çoğumuz belki mekân duyarlılığına sahip olmadığımız için veya belki bunun eğitimini almadığımız için

veya mekâna bakışta daha farklı ön yargılarımız olduğu için eşikleri göremeyebiliriz. Veya çağımız insanı eşiği unutmuş da olabilir. Eşiği mekân olarak gösterebilirsiniz. Bakın burası giriş ama eşik değil, çünkü girdiğimde ve çıktığımda bir şey değişmiyor, mana dönüşümü yok. X, Y, Z koordinatlarını düşünürsek, sizin koordinatlarınız değişiyor. Ve orada bir takım çizgiler de çizilmiş. Kültür çizmiş, toplum çizmiş, siyaset çizmiş, ekonomi çizmiş; bir takım çizgiler var. Ama o çizgilerin sizin hayatınızda dönüşümleri nedir? Hangi eşiği aşarsanız orada manaca zengin olacaksınız, orada canınızı keşfedeceksiniz; hangi eşiği aşarsanız orada canınız çıkacak, orada içiniz kararacak, orada isyan edeceksiniz veya orada canınız sıkılacak?

Şöyle bir soru bende hep var, mimar arkadaşlar herhalde buna daha açık cevap verebilirler. Mekân, ona ne anlam verirsem, onu nasıl düzenlersem o mudur? Veya mekânı belli bir biçimde düzenliyor olmam, anlamını da, manasını da düzenlediğim anlamına gelir mi? Örneğin, "mekânı şu şekilde düzenlersem bu mekân çok can sıkıcı mekân anlamına gelir, bu mekânı şöyle düzenlersem, bu çok iç açıcı bir mekân olur" diyebilir miyim? Doğrudan doğruya biz ona mana atfetmeden, bütün mana yüklemelerini bir tarafa alarak, mekânı belli bir biçimde düzenlersek; bunun manası bu demek diyebilir miyiz? Mekâna bakarak "bu iç açıcı bir mekân olmuş, bu şenlikli bir mekân olmuş, bu ironik bir mekân olmuş, bu isyan eden bir mekân olmuş, bu türkü söyleyen bir mekân olmuş",... Acaba diyebilir miyiz? Dolayısıyla mekânın manası hem mekândan gelir hem benim mekânla olan ilişkimden, tarihimden, kültürümden gelir. Ben mekâna katılırım, mekân bana katılır. Dolayısıyla o katılmayla mana oluşturulur. İşte o zaman, eşiğin anlamı üzerine düşündüğümüzde, eşiklerin zaten ilk çıkışını düşündüğümüzde; sınır varsa eşik vardır, iç-dış varsa eşik söz konusudur dediğimizde; eşiklerin sanki yokmuş gibi değil de, eşiklerin geçtiğimiz zaman bizi dönüştürücü etkilerinin olduğunu düşündüğümüzde onların mekânda mana yaratıcıları, mana taşıyıcıları olduğunu söyleyebiliriz. Her eşiğin bize söylediği bir şey var. İşte biliyorsunuz,

eski tekkelerde kapılar alçak yapılıyor, hatta girişte de belli bir yükseklik var. Oradaki mekâna girdiğiniz zaman mekân size bir şey söylüyor. Kendinizle karşılaşmanız ve içinde bulunduğunuz topluluğun ve o toplulukta yaşayan insanların, sizden önce yaşamış ustaların, liderlerin deneyimlerine saygı duymanızı, geçmişle köklerinize birleşmenizi talep ediyor, tarihinizi hatırlatıyor. Oysa biliyorsunuz, belli bir tarihten sonra post modern bakışa geçildiği zaman köklerle olan bağlantının kurulmasında giderek sıkıntılar çıktığını, insanların köksüz bir hayatın içine sürüklendiğini görüyoruz. Köklerinden beslenmeyen bir kültürün geleceğe de yapacağı katkının fazla olmayacağını söyleyebiliriz.

Atatürk'ün o sözünü her yerde hatırlayabiliriz, "istikbal göklerde" diyor ya, Türk Hava Kurumu'nun girişinde. Ben "istikbal köklerde" diyorum. Köklerimize duyarlı olmalıyız. Diyelim ki bilebildiğimiz kadar Göbeklitepe'yi falan düşündüğümüzde on bin, aşağı yukarı on iki bin yıl geçmişe gittiğimize göre, müthiş bir şey var. Ama oradaki eşiği biz fark edemiyoruz. Anadolu denilen coğrafyaya, oradaki geçmişe, yaşanmışlıklara, değişik kültürlerin harmanlanışına giden kapının eşiğinden geçmede problemlerimiz olduğunu düşünüyorum. Bu, ister istemez yaşadığımız siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik ortamla ilgili bir şey olsa gerek.

Konuşmamı bitireceğim birazdan, çok fazla vaktinizi aldım, özür dilerim. Yunus'un iki dizesini okumak istiyorum. Eşiği ne kadar farklı anladığımıza dair, ama eşiği farklı anladığımızın eşiğini geçmemişiz, onun farkında değiliz. Köklerimizle ilgili... Bu coğrafyayı anlıyorum kök deyince; değişik dillerin konuşulduğu, büyük bir köprü olan, değişik kültürlerin geçtiği coğrafyayı anlıyorum. Bu coğrafyada yaşanmışlıklara yüklenen, bu mekâna yüklenen manalar var. Bunlarla ilgili çok değişik anlamlarda çalışmaları sanat tarihçileri yapmış olabilir, mimarlık tarihi ile ilgili çalışmalar olabilir. Belki bazılarınıza soyut gelecek, mekân dediğimiz çevreyi, değişik çevreleri kültürel, doğal, siyasal ekonomik çevreleri de içine alan geniş bir çevre için söylüyorum, onların sunduğu manaları yeniden yorumlayıp geleceğe

taşımının ve o eşiği atlamanın önemi. Geçmişin şimdi ve gelecek ile yoğrularak geleceğe taşınması için aşmamız gereken eşikten söz ediyorum. Bakın bu yaşanmışlıklardan bir örnek size, Yunus'un iki dizesini, iki mısrasını, bir beytini söyleyeceğim:

Geçeriken Yunus şeş oldı dosta
Ki kaldı kapuda ândan içerü

"Şeş oldu", rastladı demek, gidiyormuş, bir dosta rastlamış, herhalde bir yol üzerinde. Mekâna nasıl bakıyorsa... Belki dost da bir mekândır. Burada ilginç bir eşik var, bir iç-dış ilişkisi var. Kapıda duruyorsunuz. Belki de dostluk böyle bir şey, kapıda durabilmektir. Paldır küldür içeri, "naber Hüseyin!" falan diye girmek değildir. Bir defa kapıda selam verip durma... Ama öyle bir duruş ki, ondan içeri, dosttan, dostun içinden daha içeri olabilmeye...

Bunu düşünürken arabada radyoda bir türkü duydum. Üç ayrı dörtlük dizeler oluşuyordu, her dörtlük şu dizelerle bitiyordu:

Girdim bir mekâna candan içeri
Gördüm bir mekânı candan içeri
Durdum bir mekâna candan içeri

Buradaki "içeri", dış ve için garip bir şekilde anlamlarını dönüştüren bir bakıştır. Yunus kapıda kalmıştır, herhalde dost, şöyle düşünüyorum, bir yoldan gidiyordu. Dost evinin veya çadırının önünde, hanenin önünde veya kapısında duruyordu. Ona şeş oldu, rastladı, ona öyle bir baktı ki, kapıda kalarak içeri girdi. Eşikte durarak mekânın içine girdi. Dostun hanesinin içine girdiği gibi onun iç dünyasının da içinde girdi, ama dışta durarak bunu yaptı; incitmeden, hırpalamadan, ele geçirmeden, yönetmeden, manipule etmeden. "Satacak mısın bu evi, kaç satarsın?" demeden... Bu müthiş bir duruştu; işte eşik Yunus'un eşikte duruşu, belki bunun resmi yapılabilir, filmi çekilebilir, öyküsü yazılabilir. Belki bu iki dize başka manalar taşıyordur, ben uyduruyordum, olsun. Uydurmanın burada bir sakıncası olduğunu düşünmüyorum. Çağımızın en büyük problemlerinden biri, birbirimizin eşiğinde nasıl duracağımız problemidir. Bu, uluslararası ilişkilerde de böyledir,

partiler arası ilişkilerde de böyledir, insan insana ilişkilerde de böyledir. Birbirimizin iç dünyalarının eşiklerini nasıl bileceğiz? Bu eşiklerde nasıl duracağız? Karşımızdakini iç dünyamıza ne kadar alacağız? Nasıl alacağız? Eşikte durup da saygı, sevgi ve sorumlulukla başka insanların içlerinde olmayı nasıl başaracağız? İncitmeden, yok etmeden bozmadan... Bir örümcek ağını anlamak için dokunduğunuzda onu nasıl bozarsınız... Bu eşikte durup içte olmanın derin anlama yolu olduğunu düşünüyorum. Eşikte durup anlama yolu... Bu bizim kültürün köklerinde olan bir şey. Herhalde çok az insan bunu yaşamış olabilir, ama köklerimizde olan bir şeydir. Ben bunun Levinas okuyanlar varsa içinizde, çok temel bir "öteki problemi" olduğunu düşünüyorum. Öteki insanla nasıl bir arada yaşayacağız? Dost olarak rastlayıp ona ondan içeri durabilir miyiz? Bunun yanıtı da, bana öyle geliyor ki, yine mekânı nasıl yaşadığımızla, iç-dış ilişkisini nasıl yaşadığımızla ilgilidir. İç ve dış dediğimiz şeyde, elbette bir deriyi kastetmiyorum içimde midem bağırsaklar falan var, o anlamda iç kastetmiyorum. İç dediğim zaman, düşüncelerimi, duygularımı kastediyorum. Eğer mekânı da işte burası benim, burası sınır, burası senin gibi ayrımlarla yaşadığımızda ve insanlar birbirlerinin sınırlarını sürekli olarak ihlâl edip birbirlerinin içlerini duygusal saldırılarla ele geçirmeye çalışarak, birbirlerine şiddet uygulayarak, birbirlerini hipnotize etmeye çalıştıkları sürece, mekânla ilişkileri de bozulacak. Şunu demek istiyorum: Mekânı nasıl yaşadığımız, mekândaki sınırları nasıl çizdiğimiz, eşikleri nasıl koyduğumuz, kendimizi, kendi iç dünyamızı ve başkaları ile olan ilişkilerimizi, o ilişkilerin eşiğini nasıl yaşadığımız ile ilintilidir.

Eşik sorunu nasıl ele alınmalı? Yunus, sorunun eşiğinde sorundan içeri durarak ele alınabileceğini anlatıyor bize. Duralım Yunus gibi eşiğinde o zaman.

Teşekkür ederim beni dinlediğiniz için, çok sağ olun. ■

Ahmet İnam, Prof. Dr., ODTÜ Felsefe Bölümü

Bu metin, Prof. Dr. Ahmet İnam'ın 25.05.2019 tarihinde İzmir Mimarlık Merkezi'nde Yaşar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yılsonu Sergisi açılışında gerçekleştirdiği "Eşik" başlıklı konuşmasının bir deşifresidir.

Hassas Peyzajla Simbiyotik İlişki

SAKIZ ADASI'NDA SAKIZ AĞACI YETİŞTİRİCİLİĞİNİN YAPILDIĞI BİR YAMAÇTA KONUMLANAN MÜZE, KIRSAL PEYZAJ VE EĞİM İLE KURDUĞU İLİŞKİYLE ŞEKİLLENİYOR, MEKÂNSAL İŞLEYİŞTEN TAŞIYICI SİSTEM KARARINA BÜTÜNCÜL BİR KURGU İLE MİMARİ DİLİNİ OLUŞTURUYOR

METİN KIZIS STUDIO, ÇEVİRİ Çiçek Ş. Tezer Yıldız

MİMARİ VE MÜZECİLİK KIZIS STUDIO Mimarlık & Tasarım
 PROJE MİMARLARI Yannis Kizis, Costandis Kizis
 KATKIDA BULUNAN MİMARİ EKİP N.Venianakis,
 E.Kouskouti, G.Pantazis, N.Soulis
 KATKIDA BULUNAN MÜZECİLİK EKİBİ L.Polyzogopoulou,
 F.Petroulia, M.Tarrida, Stage Tasarım Ofisi
 KATKIDA BULUNAN TAŞIYICI SİSTEM ÇİZİM EKİBİ
 M.Raftopoulou, E.Dougkas, K.Politi
 İNŞAAT MÜHENDİSLERİ I.Tsopanakis & Associates
 MEKANİK MÜHENDİSLERİ P-I Zannis & Associates
 SERGİLEME AYDINLATMA PROJESİ A Tsagrasoulis
 İŞVEREN Piraesus Bankası Kültür Fonu
 ANA YÜKLENİCİ Castor S.A.
 PEYZAJ YÜKLENİCİSİ S. & S. Antoniou, G.Moustridis,
 K.Kapetanos
 MÜZECİLİK YÜKLENİCİSİ TETRAGON Ltd.
 TARİHİ MEKANİK DONANIM RESTORASYONU A. Plytas
 DİJİTAL YERLEŞTİRMELER Gnomon SA, The Hub, H&G
 Lambropoulos
 FOTOĞRAFLAR G.Yerolymbos

Sakız Mastik Müzesi, üzerinde yer aldığı hassas peyzajla simbiyotik bir ilişki geliştirir. Yapının ölçükle, renklerle, sakız ağaçlarının dokusuyla ve yetiştiriciliğin yapıldığı taş teraslarla uyumlanarak arazide bir süreklilik oluşturma eğiliminde olduğu büyük paralel sundurmalar, büyüleyici manzarayı çerçeveler.

Genel Tanım

Müze, sakız yetiştiriciliğinin, endüstrileştirilmesinin ve ticari olarak değerlendirilmesinin sunumunu yapar. Yapı, tarihte deneysel yetiştiricilik hizmeti vermiş sakız ağacı alanı olan bir tepenin yamacında yer alır. Ziyaretçi müzeye alanın en yüksek noktasından ulaşır. Yapıların hacmi panoramik manzaraya engel teşkil etmez; tersine ona vurgu yapar. Müze, başarılı bir şekilde kaplanmış, çerçevelenmiş açık mekânlardan oluşan ve alçalarak devam eden bir patika boyunca hareket eden ziyaretçisi tarafından kademeli olarak keşfedilir. Müze ziyareti, sakız ağacı yetiştirme alanında duysal ve canlı bir deneyim sunan gezintiyle son bulur.

Müze kompleksi doğal eğimi takiben yarıya kadar toprağa gömülmüş iki paralel kanattan oluşur. Onları saran

keresteden büyük sundurmalar eğime ters biçimde yaslanır.

Konsept / Bağlam ve Strateji

Proje, paralel sıralar halinde düzenlenmiş, mevcut bir deneysel sakız ağacı yetiştirme alanının keşfinden ve ona eşlik eden çiftçilerin dış mekândaki hayatlarını sunan kırsal yerleşimlerinden ilham almıştır: bir üzüm bağı, bir sebze bahçesi, kuru taş kaplama bir kulübe, bir sarnıç ve bir keçi ağılı. Diğer bir ifadeyle, yetiştiricinin en iyisini ve çoğunu elde edebilmek için doğayla müzakeresinin dışı vurumu. Yetiştiriciler alanlarını bozacak bir müze değil, gizli ve bütünüyle gömülmüş bir yapı istemişlerdir. Fakat mimarlık, doğal ve insan yapımı çevrelerin arasında tartışarak, görünür olmak durumundadır.

Araziye, bitki yetiştirme çizgileriyle mükemmel şekilde sıralanmış ve batı-doğu aksında yönlendirilmiş iki paralel sundurma yerleştirilmiştir; bu, Sakız Adası'nın sakız üretim bölgesinin hassas peyzajına cüretkâr bir müdahaledir. Müzenin programı sundurmaların

altına ve ziyaretçinin kademeli seyrini takip eden eklemelenmiş mekânlara yerleştirilmiştir. Her sergileme alanı birbirinden farklı şekilde ele alınmıştır: yetiştiricilik bölümünde sakız ağacı korusuyla dolaysız iletişim, tarihsel bölümde karanlık mekânlar ve ana sergileme olan ve etkileşimli şekilde kurgulanan özgün fabrikanın etkileyici donanımı için tasarlanmış mekânda çift kat yüksekliği.

Yapı Malzemesi ve Strüktür

Yapı beton, taş, ahşap ve çelik malzemelerden oluşan, karma bir strüktürdedir. Güçlendirilmiş beton, binayı toprağa gömmekteyken diğer kullanım alanlarında bu eleman bağlamına göre ya açıkta bırakılmış ya da taş ile kaplanmıştır. Tüm cam

“YAPININ ÖLÇEKLE, RENKLERLE, SAKIZ AĞAÇLARININ DOKUSUYLA VE YETİŞTİRİCİLİĞİN YAPILDIĞI TAŞ TERASLARLA UYUMLULAŞARAK ARAZİDE BİR SÜREKLİLİK OLUŞTURMA EĞİLİMİNDE OLDUĞU BÜYÜK PARALEL SUNDURMALAR, BÜYÜLEYİCİ MANZARAYI ÇERÇEVELER”

paneller, ahşap taşıyıcı sistemden bağımsız olarak taşınan özel üretim çelik çerçeveler tarafından desteklenmiştir. Yapının en önemli karakteristik özelliği olan iki paralel sundurma, lamine keresteden yapılmış ve çinko levha ile kaplanmıştır. Ana kirişlerin uzunlukları strüktürel 6,5m.'lik bir artışla 21 ile 25,8m. arasında değişmektedir.

Sundurmalar güney tarafta beton temeller üzerindeki çelik bağlantı elemanları ile desteklenmiş; en yüksek tarafı olan kuzey yönünde ise toprağa dayanmış ve çelik ile güçlendirilmiş kompozit, ağaç şeklinde lamine keresteden kolonlara yaslanmıştır. Sundurmaların taşıyıcı sistemini yatay hareketlerden koruyan kolonların ağaç benzeri üst kısımları özel üretim çelik makasları şekillendirmiştir.

Kırsal yerleştirmelerin iyileştirilmesi ve güçlendirilmesi ise, özel bir ilgi ile ve el değmemiş dokuların fizyonomilerine zarar verecek en küçük bir "güzelleştirme" den uzak durularak gerçekleştirilmiştir. □

KIZI STUDIO, Mimarlık ve Tasarım Ofisi

Çiçek Ş. Tezer Yıldız, Y. Mimar

“TÜM CAM PANELLER, AHŞAP TAŞIYICI SİSTEMDEN BAĞIMSIZ OLARAK TAŞINAN ÖZEL ÜRETİM ÇELİK ÇERÇEVELER TARAFINDAN DESTEKLENMİŞTİR. YAPININ EN ÖNEMLİ KARAKTERİSTİK ÖZELLİĞİ OLAN İKİ PARALEL SUNDURMA, LAMİNE KERESTEDEN YAPILMIŞ VE ÇİNKO LEVHA İLE KAPLANMIŞTIR”

Antroposen Çağında Bir Tematik Zanaat Müzesi: Sakız Mastik Müzesi

SAKIZ MASTİK MÜZESİ'NİN MODERN ÇAĞIN MÜZECİLİK ANLAYIŞI İÇERİSİNDE KIRSAL'DA VAROLUŞU İLE İLGİLİ TEMEL SORUNLARIN YANITLARI MÜZE ONTOLOJİSİNE, KORUMA KURAMININ GEÇİRDİĞİ DÖNÜŞÜMLERE, MASTİK MÜZESİ'NİN MEKÂNSAL KURGU VE YAPISINA DEĞİNEREN BÜTÜNCÜL BİR BAKIŞLA ARANIYOR

Deniz Güner FOTOĞRAFLAR N. Daniilidis, Deniz Güner

FOTOĞRAF N. Daniilidis

Nasıl oluyor da sayısı 2000'i geçen Yunan Adaları içerisinde turizm gelirleri açısından oldukça geride kalmış Kuzey Ege Adaları'ndan¹ biri olan Sakız Adası'nda inşa edilen Mastik Müzesi, açıldığı 2016 yılından itibaren bir yıl içerisinde Yunanistan'ın görülmesi gereken en önemli ilk 10 müzesi içinde yer alabiliyor? Daha da önemlisi, Yunan anakarasından bu kadar uzaktaki Sakız Adası'nda, adanın yerleşimden uzakta "Tepeki" olarak anılan kıraç dağ yamacında, her türlü inşai malzemenin gemi ve kamyonlar ile taşınmasını gerektiren bakir kırsallığın orta yerinde bir müze binası neden ve nasıl inşa edilebiliyor? Çağdaş dünyanın başat varoluşsal krizlerinden bir olan kırsal alanda modern olmak sorusuna nasıl çözüm bulunuyor? Varoluşundan itibaren kentsellik üzerinden tanımlanan müze olgusu doğanın içinde nasıl yeniden formüle ediliyor? Sakız Adası'na ortaçağdan beri tanınırlık kazandıran ünlü mastik reçinesi nasıl oluyor da müzelenmeye değer bir nitelik kazanıyor? Tüm bu sorulara anlamlı birer cevap verebilmek ve Sakız Mastik Müzesi'ni tarihsel ve kültürel bağlamı içine oturtabilmek için öncelikle zamanda kısa bir yolculuğa çıkıp müze ontolojisine ve koruma kuramının geçirdiği dönüşümlere kısaca değinmemiz gerekiyor.

Müzeleştirme Çılgınlığı

Her türlü sanat eseri ve değerli olduğu düşünülen nesne, kişisel tercihlerle biçimlenmiş yarı-otobiyografik tutkuyla bir araya getirilerek Nadire Kabineleri adı altında 14. ve 15.

yy.dan itibaren biriktirmeye ve özel hanelerin içinde sergilenmeye başlanmış olmasına karşın, bu arzunun sistematik bir hal alması ve kamuya açılması için 18.yy'ın sonunu beklemek gerekmiştir. 18. yy'dan itibaren her türlü nesneyi biriktirmeye, tasnif etmeye ve sınıflandırmaya duyulan aşırı ilginin yanı sıra Encyclopédie benzeri taksonomikleştirilmiş bu bilgiyi sergilemeye yönelik artan arzu, Avrupa düşünce dünyasında ulusalcı tarih bilincinin yeşermesine ve müze tipolojisinin doğuşuna neden olacaktır. 18.yy'dan itibaren başta Birleşik Krallık olmak üzere Kraliyet Koleksiyonları kamusal dolaşıma ve görüğe açılmaya başlanmış, 19. yy'dan itibaren ise Louvre Müzesi ile ilk kamusal müze tipolojileri oluşmaya başlamıştı. Değerli ve paha biçilemez bu nadide eserlerin sergilenmesinde, başlangıçta sistematik düşünce kategorilerinden yararlanılırken, gelişen ve derinleşen tarih bilinci ile birlikte tarihselci ve kültüralist yepyeni tasnif sistemleri kurgulanmıştı. Geçmişe ve tarihe yönelik ilginin başlamasında Napolyon'un 1798'deki Mısır Seferi doğrudan etkili olmuş, 1848'de Pompei kazıları ile başlayan ve arkeoloji disiplininin doğuşuyla yaygınlaşan geçmişi incelemeye yönelik sistematik bakış ve keşifçi ruh tüm dünyaya hızla yayılmıştır.

Öte taraftan, Sanayi Devrimi'nin ve modern dünyanın her şeyi altüst eden yıkıcı türbülansı karşısında bir reaksiyon olarak yükselen "koruma ve tarih bilinci"nin müzeleştirme çılgınlığını artırdığı da bilinmektedir². 19.yy sonundan itibaren ulus-devletlerin

kurulması ile birlikte, her bir hayali cemaatin kendi geçmişini zihinsel ve tarihsel olarak inşa etmesini zorunlu kılması müzelerin ideolojik aygıtlara dönüşmelerini de tetiklemiştir³. Bu süreç, izleri günümüzde de süren bir müzecilik anlayışının yaygınlaşmasına, diğer yandan da yarı-otobiyografik Nadire Kabineleri'nden ulus-devletin belleğini kuran ve bekasını tesis eden 4 müze türüne doğru evrimleşmesine de neden olmuştu: Ulusal Sanat Müzeleri, Arkeoloji Müzeleri, Tarih ve Etnografya Müzeleri, Ulusal kahramanların ve önemli kişilerin yaşadıkları Ev Müzeleri.

Ulusalçı anlatıya sahip müzecilik anlayışının aşınması ve yeni nesil müzelerin ortaya çıkışı, dünya tarihinde yaşanan sosyo-ekonomik ve politik olayların etkisiyle 1960'ların sonunda mümkün olacaktır. 1960'larda Guggenheim Effect ve 1970'lerin sonunda Pompidou-Effect ile başlayıp 1990'ların sonunda Bilbao-Effect ile küresel bir salgına dönüşen yıldız

“‘TEPEKİ’ OLARAK ANILAN KIRAÇ DAĞ YAMACINDA, HER TÜRLÜ İNŞAÎ MALZEMENİN GEMİ VE KAMYONLAR İLE TAŞINMASINI GEREKTİREN BAKİR KIRSALLIĞIN ORTA YERİNDE BİR MÜZE BİNASI NEDEN VE NASIL İNŞA EDİLEBİLİYOR?”

mimarlara müze sipariş etme çılgınlığı, yeni milenyumun alamet-i harikası olan kent markası yaratma ve pazarlama yarışının kaldıracı olarak kullanılmış, yeni-liberal ekonomilerin güdümünde sanayi yatırımları yerine kültür endüstrisinden medet uman endüstri-sonrası kentler veya markalaşmak isteyen atak yeni metropoller “Yüksek Kültür” yatırımlarına bel bağlayarak müze-temelli kalkınma çılgınlığını daha da tetiklemişlerdir. Ancak küreselleşme sarkacının diğer ucu da hikâyeye kendi damgasını vurmakta gecikmemiştir. 1980'lerden itibaren artan küreselleşme dinamikleri, her türlü merkezi yapılanma karşısında yerellikleri öne çıkarmış, mikro-tarih anlatılarını görünür kılmamanın yanı sıra mikro-milliyetçilikleri de uyandırmaya başlamıştır. Günümüzde de yaygınlık kazandığı biçimiyle her yerellik, yöresel birikimlerini sergileyebilmek

FOTOĞRAF Deniz Güner

amacıyla kendi yerel tarihini hararetle araştırmakta, özgün ve otantik olduğu zannedilen nesnelere ve eserleri sergilenmekte, turizm açısından önemli bir gelir kapısına dönüşen müzeler yoluyla geçmişi nakde çevirmenin yollarını aramaktadır. Türkiye'nin her il ve ilçesinde büyük bir hevesle

adadaki 14. müze olan Sakız Mastik Müzesi AB'nin finansal desteğiyle 2016 yılında açılmıştır⁵.

Kültür-Doğa İkiliğini Aşmak: Kırsalda Müze

Modernleşme sürecinin yok edici, yıpratıcı ve sömürgeleştirici etkilerine yönelik gelişen bir karşı-direnç, reaksiyoner bir kurum olarak meşruluk kazanan müzeler, yıkım riski karşısında değerli oldukları atfedilerek “miras” olarak nitelendirilen nesne, mekân, alan ve hatta toplumsal pratiklerin hayatta kalmaları ve sonraki kuşaklara aktarılabilirliği gibi ağır bir misyonu daha en başından gönüllü olarak yüklenmişlerdir. Müzelerin giderek çoğalmalarını ve içeriklerinin de devamlı genişlemesini sağlayan şey, “eski”nin kategorik olarak sürekli

sürdürülmekte olan Kent Müzesi kurma salgını, “hayali yöresellikler”in inşasını zorunlu kılmakta, beklenen otantiklikte bir geçmiş bulunamadığında geçmiş parlatılmakta, hikâyeye baştan yazılmakta veya yeniden-icat edilmek zorunda kalınmaktadır. Bunlara ek olarak, müzeleştirme çılgınlığı içerik tasarımı ve konsept geliştirme konularında da sınırları zorlayarak, neredeyse yoktan var edilen yeni-kimlikler ve onlara yönelik icat edilmiş yarı-mitik hikâyeye anlatımları ile müzeleştirme furçasına damgasını vurmuş gözükmektedir⁴. Hikâyeye anlatıcılığında gelinecek akıl almaz yaratıcılık, her bölgeye özgü tematik müze yapılmasında da patlayışa neden olmuştur. Tüm dünyada olduğu gibi Sakız Adası'nda da müze-temelli bu kalkınma eğilimi görülmekte olup, 2008 yılında müzeleştirilen ve adaya özgü turuncğiller üretiminin sergilendiği tematik Citrus Müzesi'nden sonra

FOTOĞRAF Deniz Güner

FOTOĞRAF Deniz Güner

yeniden-inşa ediliyor oluşu ve koruma disiplinin "risk" altında görünenlere ilişkin giderek artan ve genişleyen kabulleri olduğu bilinmektedir⁶.

19.yy'da Sanayi Devrimi esnasında, modernliğin yıkıcılığı karşısında kültürel mirasın korunması gereken bir değer olarak alımlanışı ve kurumsallaşması, 1837 yılında Fransa'da Tarihi Anıtlar Müfettişliği'nin oluşturulması, ülke çapında zenginliklerin dökümünün yapılması ve acilen yenilemelere başlamak üzere mimar Eugène Emmanuel Viollet-le-Duc'un giriştiği sistematik belgeleme ve kurtarma çalışmaları ile başlatılmaktadır⁷. Müze ve koruma eylemi arasındaki dolaylı ilişkiyi farklı bir noktaya taşıyan ve yeni müze türlerinin doğmasına neden olan en önemli gelişmelerden bir diğeri ise, 17. yüzyıldan beri süre gelen doğa-kültür ikileminin 20. yüzyıl içinde aşılmasıdır. Müzeler icat edildikleri dönemden itibaren biriktirici ve toplayıcı iktidarların kendilerini sergilemek üzere tercih ettikleri kentsel konum nedeniyle hep büyük kente ve metropole özgü bir olgu olarak görüldüler. "Kültür"ün, hatta "Yüksek Kültür"ün üreticisi ve kollayıcısı olarak görülen müzeler, "Doğa" ve "Doğal Durum"un karşıtı olan ortamların, yani medeniyetin

yeşerdiği metropollerin, büyük kent kültürünün önemli uzantıları olarak alımlanageldiler. Bu bakışın dönüşmesinde kırsal alandaki önemli kişilerin ev-müzeleri ile "özen yeri" olarak adlandırılan arkeolojik alanlar kısmen etkili olmuştur.

Öte taraftan, alımlanışı radikal biçimde dönüştüren en önemli itki, 1990'ların ikinci yarısından itibaren koruma kuramında görülen paradigmatik kopuşlar sayesinde olmuştur⁸. "Kültürel peyzaj" ve "soyut olmayan miras" (intangible heritage) gibi konuların koruma kapsamı içine alınması sayesinde, 2004 yılı sonrasında Yunanistan'daki yerel üretim pratiklerini tanıtmayı ve sergilemeyi hedef alan, AB destekli bir dizi tematik müze kurulmuştur⁹. Endemik sakız ağacını (Pistacia lentiscus) yetiştiren ve bu ağaçtan elde edilen mastik (mastıha) reçinesinin üretimini yapan Sakız Adası'nın güneyindeki bir grup ortaçağ köyünü tanımlamak için kullanılan Mastichochoria bölgesinde inşa edilen Sakız Mastik Müzesi, AB Projeleri kapsamında "Eğitim ve Hayat Boyu Öğrenim" Operasyon Programı'na bağlı olarak geliştirilen "Pausanias 2.0: Okul ve Müze Ağı" ile fonlanmış ve Piraeus Bank işbirliğinde Yunanistan'da inşa edilmiş 9 tematik yerel zanaat müzesinden birisidir¹⁰.

Müze Kurmanın Görünmeyen Arka Planı: Mastik Yetiştiricileri Birliği'nden Banka Hamiliğine

2016 yılında kapılarını halka açmasına karşın Sakız Adası Mastik Müzesi'nin kurulması fikrinin yeşermesi, gerekli sergi materyalinin toplanması, işletme modelinin belirlenerek finansmanının oluşturulması neredeyse 10 yılı aşkın bir süreyi almıştır.

Avrupa Konseyi'nde 2005 yılında görüşülerek kabul edilen karar doğrultusunda, Avrupa Birliği Uyum Politikası çerçevesi kapsamında 2007-2013 dönemi için Yunanistan'a verilecek olan Avrupa Birliği fonlarının ulusal düzeyde programlanmasını tanımlamak üzere 2005 yılında NSRF 2007-2013 (Ulusal Stratejik Referans Çerçevesi) hazırlanmıştır. Müzenin oluşturulma fikri de bu kapsamda gündeme getirilerek, 2007-2013 Yunanistan Ulusal Stratejik Kırsal Kalkınma Planı ile de uyumlu olmak koşuluyla "Rekabetçilik ve Girişimcilik 2007-2013" (OPCE) Operasyonel Programı'na dâhil edilmiştir. Bu Operasyon Programı'nın bütçesi de NSRF 2007-2013 ile finanse edilerek, Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu'ndan ortak finansman ile sağlanmıştır. Bu prosedürel süreçle eşgüdümü olarak 2007 yılında, Piraeus Bank Grubu Kültür Vakfı (PIOP) tarafından sakız

ağacı ve mastiha reçinesi hakkında bir araştırma programı yürütülmüş ve 2008 yılında Sakız Adası'nda konuyla ilgili üç günlük önemli bir çalıştay ile sonuçlandırılmıştır. Ertesi sene, 2009 yılında Sakız Adası Mastik Müzesi'nin müzecilik çalışmaları onaylanmış ve Turizm Bakanlığı, Sakız Adası Mastik Yetiştiricileri Birliği ve PIOP arasında müzenin oluşturulması amacıyla bir mutabakat anlaşması imzalanmıştır. 2011 yılında ise "Sakız Adası Mastik Müzesi" projesi "Rekabetçilik, Girişimcilik ve İnovasyon 2014-2020" (EPAnEK) Operasyonel Programı'na dâhil edilerek yine Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu ve Piraeus Bankası tarafından ortaklaşa finanse edilmiştir. Buna ek olarak, Sakız Adası Mastik Yetiştiricileri Birliği, Sakız Belediyesi, Yunanistan Kültür Bakanlığı ve PIOP arasında projenin uygulanması ve müzenin işleyişi hakkında bir program sözleşmesi imzalanmıştır. Bu sözleşmeye göre, mülkiyeti Sakız Adası Mastik Yetiştiricileri Derneği'ne ait olan Pyrgi kasabası yakınlarındaki Rachi tepesi (Tepeki) proje için tahsis edilmiş, işletmek üzere elli yıllık bir süre için Piraeus Bank Grubu Kültür Vakfı'na devredilmiştir. Sürecin başından itibaren müze projesinin içinde yer alan KIZIS STUDIO SA Architecture and Design ekibi ise, 2007 yılında başladıkları tasarım sürecini 2012 yılında sonlandırarak müzenin inşaatına başlamışlardır. Müze kompleksinin 2016 yılındaki açılışına kadar geçen sürede ise mastik ve sakız ağacı 2013 yılında Yunanistan'ın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Ulusal Envanteri içine alınmış, UNESCO'nun geleneksel sakız yetiştiriciliğini 2014 yılında İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsilcisi Listesi'ne dâhil etmesiyle¹¹, Sakız Adası'nın güneyindeki 24 köy¹², mastik üretim know-how'ının sürdürülebilirliğine vurgu yapmak üzere "Kültürel Peyzaj" kategorisi içinde değerlendirilmeye başlanmıştır. Sakız ağacı ve mastik'in 2015 yılında European Medicines Agency (EMA) tarafından doğal bir ilaç olarak kabul edilmesini takip eden süreç içerisinde müze, 2016 yılında kapılarını ziyaretçilere açmıştır.

Varış Noktası Olarak Müze

Spekülatif gelir elde etmenin en etkili yollarından bir olarak sanata yatırım yapılmaya başlanması, 1980'lerden itibaren kültür endüstrisi içerisinde finans sektörünün başat rol oynamaya başlamasını¹³, bankaların himayesinde birçok müze ve sergi salonunun açılmasını, sosyal proje başlığı altında bir dizi kültürel etkinlik, program ve projenin yürütülmesini tetiklemiştir¹⁴. Kültürel alana yönelik bu yatırımlar müzelerden olan beklentileri artırarak tipolojiyi dönüştürmüş ve kültür merkezi benzeri karma programlar ile donanmalarına neden olmuştur. Küresel ve kitlesel turizm içerisinde giderek varış noktası olarak parlamaları nedeniyle müzelerin programatik içerikleri, kalıcı teşhir salonları, geçici sergi mekânları, toplantı ve etkinlik salonları, kitapçı, kafe, restoran gibi yan programlar ve yıl boyunca süren yoğun etkinlik takvimleri ile giderek daha da zenginleşmektedir. Sakız adasının güneyinde kıraç bir yamaçta konumlanan ve adanın merkez yerleşimine 25 km uzaklıktaki Mastik Müzesi, çağdaş müzecilik yaklaşımları doğrultusunda bahsedilen genişletilmiş tüm programları bünyesinde barındırmaktadır.

Peyzaj Deneyimi, Mimari Metafor ve Mekânsal Koreografi

Sakız ağacının endemik bir tür olarak Akdeniz'de yetiştiği ve mastik reçinesinin üretildiği tek yer olan Sakız Adası'nın güney bölgesinde yer alan Mastik Müzesi, sakız ağacı yetiştiriciliğinin üretim tarihini ve tekniklerini, mastik reçinesinin işleme sürecini ve bu üretim faaliyetinin zaman içinde sanayileşerek nasıl ulus aşırı bir seviyeye ulaştığını ziyaretçilere sunarken, somut olmayan miras niteliğindeki sakız ağacını adanın "kültürel peyzaj"ı bağlamında anlatmayı amaçlamaktadır.

Müze, ortaçağ köyü olan Pyrgi'ye bakan bir tepenin yamacında, deneysel ekim alanı olarak kullanılan sakız ağacı plantasyon arazisi üzerinde yer almaktadır. Ziyaretçiler, kıraç peyzajın içinde tepeye doğru yükselen yolu takip ederek, müzeye en yüksek noktasından ulaşırlar. Müze, eğime paralel olarak oturan, zemine yarı

gömülü iki paralel yapı kütesinden oluşmaktadır. Her iki yapı bloğu da panoramik görüntüyü engellemeyecek şekilde, sundurma şeklindeki çinko kaplı iki büyük ahşap çatıyla kaplanmıştır. Müzeye yaklaşım en üst kottan olup, binaya giriş çinko çatıda açılmış ve eğimle birlikte aşağıya doğru inen yarık benzeri bir geçitten sağlanmaktadır. Yukarıdan hiçbir şekilde fark edilmeyen yapı kütesi ve manzara, ziyaretçi tarafından aşağıya doğru ilerledikçe yavaş yavaş keşfedilmektedir. Tasarımcılarının ifadesi ile "Ahşap barınaklar ve yamaçtaki çitlerle çevrili mastik bahçesi, bu çiftlikte gezinmek için geçilmesi gereken "geçit" in yeni sınırınıdır. Barınaklar, ufka doğru açılan ve denizden uzanan eşsiz manzarayı çerçeveleyen 'gözler' olarak hizmet ederler¹⁵".

Müze yapısı, mimarların "çiftlik" ve "ahşap barınak" metaforlarından daha çok, Yunan adalarının kırsal bölgelerinde sıklıkla rastlanılan ve müzenin karşı yamaçlarında da görülen, eğime paralel inşa edilmiş, ahşap, çalı ve keçe ile örtülü primitif keçi ağıllarını andırmaktadır. Öte yandan, yapının strüktürü için tutkallı ahşap çatı konstrüksiyonu ve ağaç formulu ahşap taşıyıcı kolonların tercih edilmesi sakız ağacı metaforunun bir başka mimari uzanımıdır. Tüm bu çağrışımsal yorumlamalara ek olarak, ada mimarisi ve peyzajında baskın bir

FOTOĞRAF Deniz Güner

öge olarak kullanılan kuru taş örgülü set duvarları bölgedeki materyal kültürünün devamlılığını sağlamak ve bağlamsallığı inşa etmek üzere, müzelerin sergi salonlarında rastlanılmayacak bir biçimde, sıvasız olarak kullanılmıştır.

Müzenin en karakteristik özelliği olan birbirine paralel iki yatay çatı, EUROCO SA tarafından imal edilen ve çinko levhalarla kaplanmış lamine ahşaptan yapılmıştır. Ana kirişlerinin boyu 21.00 - 25.80 metre arasında değişen sundurma şeklindeki çatı, yapının giriş kısmındaki beton temeller üzerinde bulunan çelik ayaklar ile desteklenirken, çatının kuzey kısmındaki en yüksek kenarı ise çelik takviyeli kompozit ağaç formlu lamine ahşap kolonlar tarafından taşınmaktadır.

Ziyaretçilerin yarık benzeri geçitten inerek vardıkları yarı-açık alan, iki katlı yapının üst katı olup, geçici sergilere, etkinliklere ve kültürel aktivitelere ev sahipliği yapan "Skinos" Salonu'nun (Çok Amaçlı Salon) yarı-açık fuayesi niteliğindedir. Bilet gişesi, hediyelik eşya dükkânı, kitapçı ve Mastiha Kafe'nin bir arada bulunduğu, yarı-açık geçit niteliğindeki bu seyir terası, ziyaretçilere Mastichochochia bölgesine yukarıdan bakma imkânı da sunmaktadır. Bilet aldıktan sonra, kalıcı sergi alanının bulunduğu diğer yapıya geçmek için iki yapı bloğu arasında oluşturulmuş sakız ağacı dikili avludan geçmek gerekmektedir. İki yapı arasındaki sirkülasyon bağlantısı, ziyaretçiler için yarı-açık bir dolaşım ağı ile sağlanırken, çalışanlar için kapalı koridorlar aracılığıyla yeraltından sağlanmaktadır.

Açıktan başlayarak, yarı-açık, kapalı, yarı-açık ve kapalı mekân dizilimi ile ziyaretçilere yaşatılan şaşırtıcı ve üç boyutlu mekânsal koreografi, kalıcı sergi bloğunun içerisinde anlatsal skenografiyle, sonrasında ise dış alandaki açık-hava sergisi ile devam ettirilmiştir.

Yüksek hacimli ve bir kısmı iki katlı olan kalıcı sergi binası, iç içe geçen ve birbirini izleyen beş adet sergi bölümüne ev sahipliği yapmaktadır. Yapıya girildiğinde karşılaşılan köşedeki ilk giriş bölümünde, Mastichochochia bölgesinin karakteristikleri ve mastik'in geçmişi, ikinci bölümde ise sakız ağacı yetiştiriciliğinin ve mastik üretiminin geleneksel bilgileri panolarda görseller kullanılarak anlatılmaktadır. Anlatıya eşlik etmesi için, sergi panolarının her iki yanında tavana kadar uzanan büyük cam pencereler kullanılmış ve bu sayede dışarıdaki sakız ağacı konusu ile görsel temas kurulmuştur. Üçüncü bölümde yer alan yetiştiricilik tarihinde ise "Arazide Çalışma", "Köyde Çalışma" ve "Mastik: Somut Olmayan Kültürel Miras" temalı üç alt başlıkta, üretimin nasıl yönetildiğinin, tarımın Sakız Adası'nın güneyini ve Mastichochochia yerleşimlerini nasıl şekillendirdiğine odaklanılmaktadır. Yönetim temalı dördüncü bölümde ise, "Mastik Kültürel Mirası", "Köylerin Mimarisi", "Zorlu Zamanlar", "Ceneviz Yönetimindeki Sakız Adası", "Osmanlı Yönetimindeki Sakız Adası" başlıklarını taşıyan alt bölümlerde tarımsal zenginliğin nasıl yönetildiği,

bu ekonomik gücü ele geçirmek için verilen savaşların kasabaların morfolojilerini ve köy evi tipolojilerini nasıl dönüştürdüğü, Pyrgi köyünün maketi, köyün zaman içerisindeki değişimini anlatan kısa animasyonlar, köy evlerinin mimari çizimleri ve bilgisayar modellemeleri üzerinden anlatılmaktadır. Beşinci ve son bölüm ise üretim temasına odaklanmaktadır. "Mastiha Kooperatiflerinin Kurulması", "Sakız Adası Mastik Yetiştiricileri Derneği", "Derneğin Fabrikası" ve "Kullanımlar" alt başlıklı bölümlerde ise mastik'in işlenmesinin modern zamanlarına odaklanılmış, Sakız Adası'nın üretken tarihine vurgu yapılarak, bugün mastik'in farklı alanlardaki kullanımına ve dünya çapındaki bilinirliğine özellikle dikkat çekilmiştir. Loş ışıklı veya tamamen karanlık alanlardan oluşan iki kat yüksekliğindeki bu bölümde, ilk fabrikanın etkileyici orijinal makine ve ekipmanları üzerinden endüstri tarihi anlatılmakta, ziyaretçiler tarafından etkileşimli olarak çalıştırılan üretim bandı sayesinde Yunanistan'ın üretim tarihine ışık tutulmaktadır. Ziyaretçiler isterlerse, kalıcı sergi katından koridorla ulaşabilecekleri giriş bloğunun altındaki "Kentitiri" salonunda gerçekleştirilen eğitim programlarına katılabilir veya müze yapısından dışarıya çıkarak serginin "yaşayan" kısmına, doğal yaşam alanı ile temas ettiği, sakız bahçesinin kendine özgü karakterinin ve yetiştiriciliğinin deneyimlenmesini sağlayan açık-hava sergisine geçebilirler. Ziyaretçiler son olarak, müze arazisinin en aşağı kotunda bulunan bu sakız ağacı plantasyonunu dolaşarak yavaş yavaş kafeye, müze dükkânına, çıkışa ve park yerine doğru yokuş yukarı tırmanabilir ve önceden belirlenmiş bu patika sayesinde sakız ağaçlarını ve mastik'i içinde bulunduğu doğal yaşam ortamında deneyimleyebilirler.

Anlatsal Skenografi

Tüm bu amaç ve niyetleri doğru aktarabilmek, kalıcı serginin daha iyi anlaşılmasını sağlamak üzere birçok anlatsal scenografi'den yararlanılmış, yeni multimedya uygulamalarından belgesellere, orijinal makinelerden mimari modellere kadar çeşitli anlatı materyali ve tekniği kullanılmıştır. Sakız ağacının ekilmesi, bakımı ve sürdürülebilirliği, yeni fotoğrafların ve arşiv malzemelerinin yan

FOTOĞRAF N. Dinilidid

yana getirilmesiyle vurgulanmaktadır. Üretimin başkahramanları olan emektar sakız ağacı yetiştiricilerini ve mastik'in Sakız Adası'ndaki zorlu yolculuğunu anlatmak üzere çeşitli görsel-işitsel prodüksiyonlardan yararlanılmıştır. Sakız yetiştiricilerinin ifadelerinin yanı sıra kalıcı sergide yer alan etnografik eserler de (geleneksel kostümler, aletler ve ekipman) toplumsal belleği canlı tutmak amacıyla kullanılmıştır. Açık-hava sergisinin terasları arasında gizlenmiş insan heykelleri ise, yerel üreticilerin Mastihochoria'daki doğa ile uzun süredir devam eden sebatkâr ilişkilerine örtük bir biçimde işaret etmektedir.

On yılı aşkın bir süre boyunca iyi düşünülmüş, detaylıca programlanmış ve hayranlık verici bir presizyonla inşa edilmiş Sakız Mastik Müzesi tüm bu başarısının altında Antoposen çağının en ibretlik hikâyesini de büyük bir ustalıkla gizlemeyi başarmış görünüyor... İnsanoğlunun doğayı biçimlendirme ve bitkileri terbiye etme konusundaki bitimsiz azmini, sakız ağacına uygulamakta olduğu şiddetli şık bir estetikle örtüp, görünmezlik halesiyle sarmalamayı iyi başarıyor. ■

Deniz Güner, Prof. Dr., DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

DİPNOTLAR

- Alan Büyüklüğü, Nüfus, Kişi Başına Düşen Gayrisafi Milli Hâsıla ve Turist Geceleme Sayısı açısından Sakız Adası, Yunanistan'daki 13 bölge içerisinde sıralamada sondan dördüncüdür: K. Andriotis (2004). "Problems of Island Tourism Development: The Greek Insular Regions", içinde B. Bramwell (Ed). Coastal Mass Tourism: Diversification and Sustainable Development in Southern Europe, Clevedon: Channel View Publications, ss. 114-132.
- D. Güner (2018). "Eriyen Coğrafyada Kalıcı Kimlik Arayışları", içinde Deniz Güner (Ed.) Bezirhane'de Birikenler; Tasarımcıların Gözünden Kapadokya: İzlenimler, Hayaller, Eleştiriler, İstanbul: Argos Kültür Sanat Yayınları, ss. 102-135.
- Ulus-devletleri var eden "Hayali Cemaatler" in kurulmasında geçmiş tahayyülünün önemine dikkat çeken Benedict Anderson, bu amaç doğrultusunda anıt ve müzenin nasıl birer ideolojik aygıtla dönüştüklerini gözler önüne sermektedir. B. Anderson (1998). Hayali Cemaatler; Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması Çev.: İskender Savaşır, İstanbul: Metis Yayıncılık. Özellikle 10. Bölüm: "Nüfus Sayımı, Harita ve Müze".
- İcat edilmiş yarı-mitik hikâye anlatımı için Kayseri'deki şu yaratıcı örneğe bakılabilir: H. Eldek Güner (2017). "Liseden Müzeye, Eğitimden Tüketim; Kayseri Lisesi'nin Millî Mücadele Müzesi'ne Dönüşümü", TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Dergisi 16, ss. 67-87.
- Sakız Adası'nda bulunan müzeler: Kourounia Dini Sanatlar Müzesi (1913), Sakız Arkeoloji Müzesi (İnşası 1977), Argenti Folklor Müzesi ve Galerisi (Etnoloji Müzesi olarak 1937, Dönüştürülmesi 1962), Oinousses Denizcilik Müzesi (1965), Nea Moni Kilise Müzesi (D. 1980), Sakız Belediye Sanat Müzesi (Sanat Galerisi olarak 1954, D. 1984), Sakız Denizcilik Müzesi (1991),

Kallimasia Folklor Müzesi (D. 1995), Kampochora Belediyesi Folklor Müzesi (D. 2001), Doğa Tarihi ve İlaç Müzesi (2002), Sakız Bizans Müzesi (Mecidiye Cami'den D. 2008), Citrus Müzesi (D. 2008), Sakız Tıp Müzesi (2012), Sakız Mastik Müzesi (2016).

- Hali hazırda gezegenin %12'sinin koruma altında olmasını ve giderek daha da büyük bir kısmının koruma altına alınacak olmasını büyüyen koruma "imparatorluğu" olarak adlandıran OMA'nın 2010 yılında Venedik Bienali için hazırladığı Cronocaoa Sergisi, içinde yaşadığımız antroposen çağında korumanın geldiği sapkın duruma ve olası semptomlarına vurgu yapmaktadır: <http://oma.eu/projects/venice-biennale-2010-cronocaoa> Sergi'nin eleştirel okuması için bkz.: J. Otero-Pailos (2014). "Supplement to OMA's Preservation Manifesto", içinde R. Koolhaas, Preservation Is Overtaking Us, New York: Columbia University GSAPP Books, ss. 81-101.
- E. E. Viollet-le-Duc (2017). 19. Yüzyılda Gotik Üslup Üzerine, Çev: Alp Tümertekin, İstanbul: Janus Yayıncılık, ss. 8-9. Benzer bir kurumsallaşma süreci 20.yy başında Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nda da yaşanacak ve 1902 yılında İmparatorluk ve Kraliyet Merkezi Sanat Anıtları ve Tarihi Anıtlar Komisyonu'nun başına geçen sanat tarihçisi Alois Riegl, tarihi anıtların korunmasına yönelik hazırladığı yasa taslağı için "Avusturya'da Anıtların Bakımına Yönelik Yasal Bir Örgütlenme Taslağı" adlı çalışması ile koruma anlayışının içeriğini günümüzde de geçerli olan modern anlamı ile yeniden biçimlendirecektir. Bkz. A. Riegl (2015). Modern Anıt Kültü, İstanbul: Daimon Yayınları.
- Koruma kuramı ve pratiğinin temel yasaları olarak görülen tüzükler, zaman içerisinde gelişen ve değişen içerikleri ile sürekli yeni paradigmlar yaratarak, güncel koruma anlayışına yön vermektedirler. 1972'de UNESCO tarafından devreye sokulan Dünya Miras Listesi Programı'nın yanı sıra ICOMOS'un 1996'da yayımladığı Nara Özgünlük Belgesi, "Kültürel Çeşitlilik ve Miras Çeşitliliği"ne vurgu yaparak, "miras" olgusunun sabit ve donmuş olmadığını duyurmuştur. ICOMOS 1996 Nara Özgünlük Belgesi için bkz.: http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_0280118001353669454.pdf Bu paradigmatik belge sayesinde, sabit yerine yaşayan miras'a, nesne-odaklı koruma anlayışı yerine süreç-odaklı bir koruma anlayışına, somut miras yerine somut olmayan miras'a doğru bir geçiş yaşanmıştır. M. Glendinning (2013). The Conservation Movement: A History of Architectural Preservation - Antiquity to Modernity, London: Routledge, s. 403. Belgenin bu radikal etkisi sonrasında, UNESCO tarafından yürürlüğe sokulan "Yaşayan İnsan Hazinesi" Programı (1994) ve "İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Mirası Başyapıtları İlanı" Programı (1998) ile birlikte "somut olmayan miras" güncel koruma pratiğinin içeriğini ve çerçevesini oldukça genişletmiştir. R. Kurin (2004). "Safeguarding Intangible Cultural Heritage in the 2003 UNESCO Convention: A Critical Appraisal", Museum International 221-222, Vol 56, No 1-2, ss. 66-77. Bu değişime paralel olarak, koruma nesnesinin içeriği doğayı kapsayacak biçimde genişletilmiş; Dünya Mirası Konvansiyonu tarafından 1992 yılında "Kültürel Peyzaj" kavramı ortaya atılarak içeriği "doğa ile insanın el ele vererek oluşturduğu her türlü insani, kültürel, simgesel boyutlar gösteren ve sosyal, ekonomik, kültürel güçlerce ve doğal çevre eliyle yaratılan fiziksel kısıtların ve olanakların etkisiyle toplumun ve yerleşmenin zaman içerisinde geçirdiği evrimi açıklayan kültürel nitelikler" olarak tanımlanmıştır. P. J. Fowler (2003). "World Heritage Cultural Landscapes 1992-2002", World Heritage Papers 6, Paris: UNESCO World Heritage Centre, s. 19. Kültürel Peyzaj tanımının içeriği ICOMOS'un 2014 yılında yayımladığı "İnsani Değer Olarak Miras ve Peyzaj Hakkında Floransa Bildirgesi" sayesinde "Kültürel Habitat Olarak Peyzaj" olarak genişlemiştir: http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_0480958001459594024.pdf
- 2012 yılında açılan Sakız Tıp Müzesi, EEA Finansal Mekanizması aracılığı ve İzlanda-Norveç-Liechtenstein'in 2004-2014 yılları arasında yaptıkları

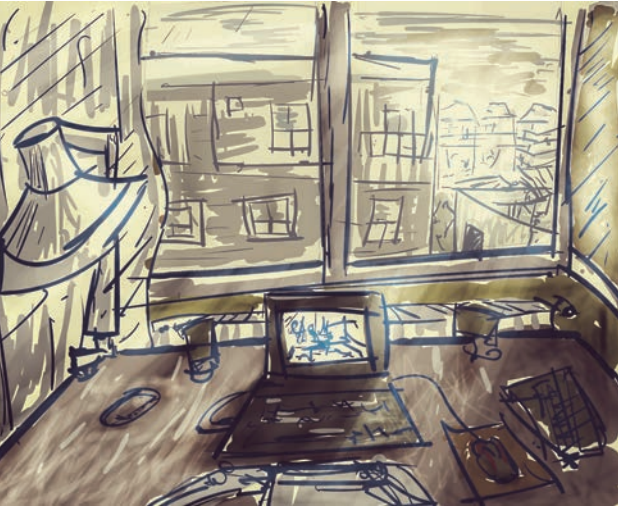

FOTOĞRAF Deniz Güner

- maddi destekle, 2016 yılında açılışı yapılan Mastik Müzesi ise 2007-2013 ve 2014-2020 yılları arasında alınan Avrupa Bölgesel Gelişim Fonu ve Ulusal Stratejik Kalkınma Planı sayesinde gerçekleştirilebilmiştir.
- Yunanistan'ın farklı bölgelerindeki zanaat pratiklerini tanıtmayı hedefleyen bu 9 müze Tinos adasındaki Mermer Zanaatı Müzesi, Midilli'deki Endüstriyel Zeytin Yağı Üretimi Müzesi, Laconia-Messina'daki Zeytin ve Yunan Zeytin Yağı Müzesi, Ioannina'daki Gümüşçüler Müzesi, Stymphalia Gölü'ndeki Stymphalia Çevre Müzesi olup, bunların dışındaki 4 tanesi Yannis Kizis And Associates Architectural Studies Ltd. tarafından tasarlanmıştır: Sakız adasındaki Mastik Müzesi, Soufli'deki İpek Müzesi, Volos kentindeki Çatı Kiremidi ve Tuğla İşleri Müzesi, Dimitsana dağ köyündeki Su (Değirmen) Gücü Açık hava Müzesi'dir. Ekibin tasarladığı ve tümüyle yeni bir tasarım olan Mastik Müzesi dışındaki diğer üç müze, mevcut yapıların müze amaçlı dönüşüm ve restorasyon uygulamalarıdır. The Piraeus Bank Group Cultural Foundation (PIOP)'ın desteklediği müzeler ve bu müze ağı hakkında daha detaylı bilgi için bkz. <http://www.piop.gr/en/diktuo-mouseiwn.aspx>
  - <http://www.piop.gr/en/diktuo-mouseiwn/Mouseio-Mastixas/ayh-politistik-i-klirotonomia.aspx>
  - Adanın güneyine Mastihochoria adının verilmesine neden olan ve 14. yy'dan beri mastik üretimi yapılan 24 Ortaçağ köyü şunlardır: St Georges, Armolia, Vavyloi, Vessa, Vouno, Elata, Exo Didyma, Tholopotami, Thymiana, Kalamoti, Kallimasia, Katarrakti, Koini, Lithi, Mesa Didyma, Mesta, Mirmingi, Nenita, Neohori, Olympoi, Pagida, Patrika, Pyrgi, Flatsia. Yunanistan'da 2002 yılında kabul edilen Somut Olmayan Kültürel Miras tanımı ve mastik üretimi için bkz.: <http://ayla.culture.gr>
  - Rem Koolhaas, Down Jones Borsası'ndaki Endüstrinin Ortalama Büyüme Endeksi ile büyük müzelerdeki ek yapı yapma arasındaki direkt ilişkiye dikkat çekmektedir; R. Koolhaas (2014). "Paul S. Byard Memorial Lecture, 20.02.2009, Columbia University GSAPP" içinde R. Koolhaas, Preservation Is Overtaking Us, New York: Columbia University GSAPP Books, s. 29.
  - Türkiye'deki kültür endüstrisine yaptıkları destek ve yatırımlar için Garanti Bankası, Akbank ve Yapı Kredi Bankası'nın yıllık kültür bütçelerinin büyüklüğüne bakmak bile yeterlidir.
  - <https://www.archdaily.com/804411/chios-mastic-museum-kizis-studio>

Stüdyoyu Algılamak

Hilal Kaleli, Elçin Koruyucu, Özlem Delikanlı ÇİZİMLER Abdülkadir Keleş

Birkaç saattir başından kalkmadan maketimi yaptığım stüdyodaki çalışma masamın başından biraz ara vermek üzere kalkıyorum. Kampüs dışına çıkmayalı 48 saati çoktan geçmiş. Kuzey stüdyosu birkaç saat önceki kalabalığını geride bırakmış, içeride benim dışımda kimse yok. Hemen karşıdaki güney stüdyosundan gelen iki kişinin sohbet sesleri ve bilgisayarımın yükselen piyano melodilerinin dışında ortam sessiz.

Uyuşmuş olan bacaklarımı rahatlatmak üzere stüdyonun dışına çıkıyorum. Sola dönmemle beraber koridorun sonundaki terasa açılan kapının boydan boya uzanan camından şafağın attığını, gökyüzünün koyu mavi renginin altında hoş bir kızılığın belirmiş olduğunu görüyorum. Gayri ihtiyari bu nefes kesici manzaraya doğru yürüyorum. Bu renk cümbüşü, içinde bulunduğum binanın camlarına yansiyarak daha da etkileyici bir görüntü oluşturuyor. Bir süre huzur içerisinde bu hoş manzarayı izledikten sonra içimden gelen ani bir dürtüyle bu anı ölümsüzleştirmek üzere telefonuma sarılıyorum. Birkaç poz çektikten sonra terasa çıkmak için elimi kapı koluna atıyorum. Ancak bir kere daha kilitli olduğunu farketmemle beraber hayal kırıklığına uğruyorum. "Neden kapatıyorlarsa!" Güneşin doğuşunu bitkilerle çevrili ahşap zeminli terasın üzerinde, rüzgarı saçlarımda hissederken fotoğrafı almak niyetim oysa.

Arkamı döndüğümde koridordaki koltukların üzerinde birkaç kişinin gece serinliğinden dolayı büzüşerek uyumuş

olduğunu görüyorum. Saatlerce çalışmaktan yorgun düşmüş olmalılar. Nedense ben yorgun hissetmiyorum. Stüdyoda çalışmanın üzerimde çok garip bir etkisi var. Evde olsaydım muhtemelen uyuyakalmıştım. Ancak stüdyonun atmosferi beni uykunun sıcak kollarından uzak tutuyor. Fazla enerjik halim her ne kadar bir yerde sabit olarak uzun süre durmama pek imkan vermese de, kesinlikle normalden daha verimli çalışmamı sağlıyor stüdyo.

Stüdyo kapısından içeri adımımı atarken ortam farklılığının üzerimde bu etkisini düşünmeye başlıyor, buraya ilk defa gelmiş meraklı bir yabancıya gözleriyle ortamı inceliyorum.

Yüzü aşkın kişinin aynı anda çalışmasına imkan sağlayan devasa stüdyo, yarım bir duvarın ayırdığı iki ana kısımdan oluşuyor. Arka tarafın üzerindeki asma kat dolayısıyla daha alçak tavanı olan küçük bir bölümün aksine, stüdyonun ön tarafının tavanının bir hayli yüksek olması basıklık hissine imkan tanımıyor. Ortamın neredeyse yarısında duvar yerine cam oluşu da ferahlik hissini perçinliyor. Bu camları sevdiğimi düşünüyorum. Akşamüstü, gölgeliklerin arasından süzülüp içeri dolan ışık hüzmeleri; çok defa bazen maketlerimin, bazen de çalışmaya dalmış arkadaşlarımdan fotoğraflarını çekerken ortaya hoş karelerin çıkmasını sağlamış. Ama bu çok sevdiğim camlar, özellikle de havalandırma çalışmadığı zamanlarda oldukça sinir bozucu oluyor çünkü bu camlar açılmıyor. Yalnızca birkaç pencere var koca stüdyoda.

Bu ortamın beraberinde güçlü bir aidiyet duygusu getirdiğini düşünüyorum. Öyle ki, kimi zaman

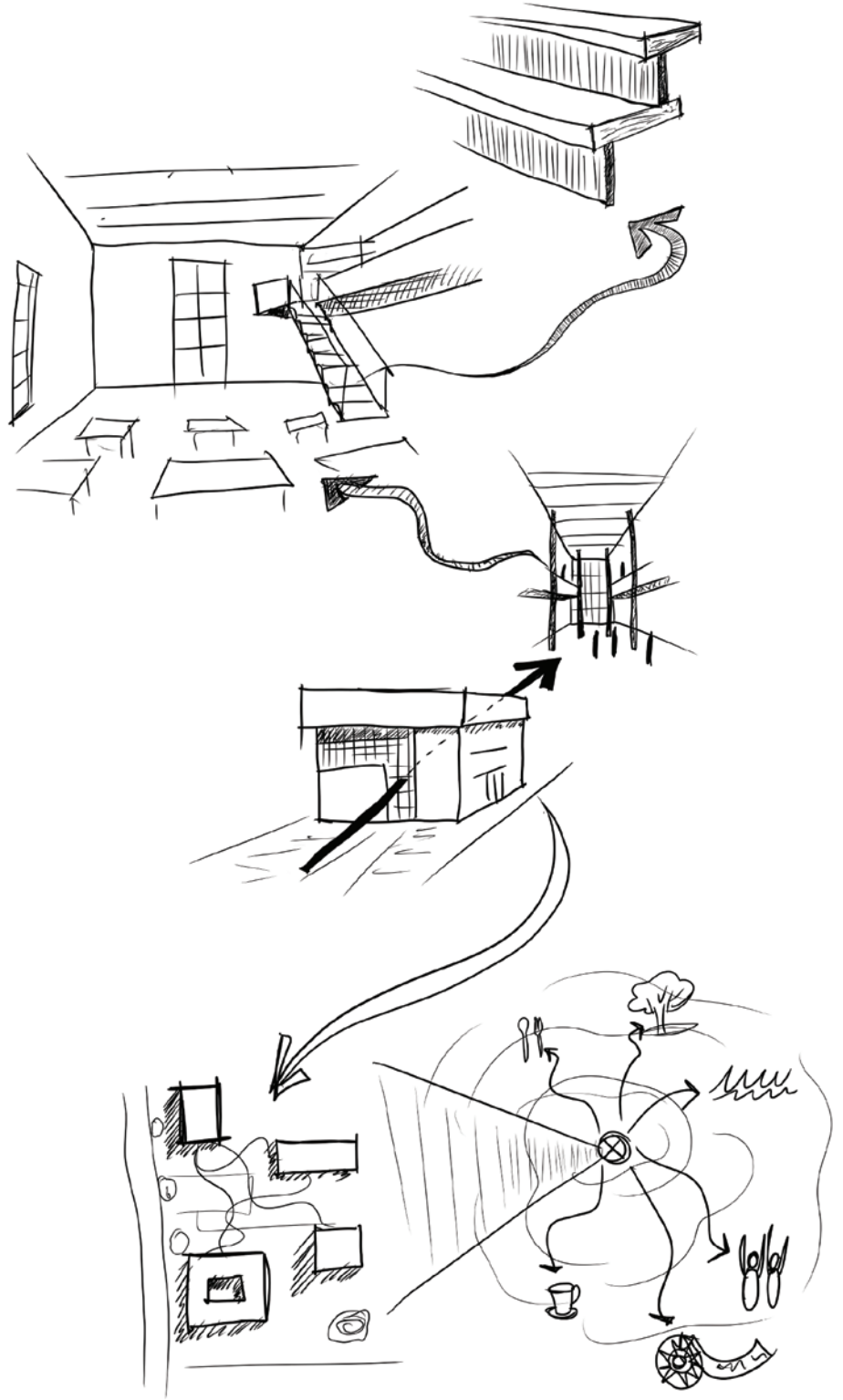
-duş almak için eve uğradığım kısa bir an dışında- üç günü bulan sürelerde sıkılmadan stüdyoda kalabiliyorum. Kaç defa T cetvelimin üzerinden yansıyarak batmış güneş, kaç defa yeniden doğmuş ben çalışırken bilmiyorum. Nitekim mekan, çoğu ihtiyacımızın karşılanmasına olanak sağlayacak biçimde tasarlanmış. İçine malzemelerimizi koyabildiğimiz tekerlekli dolaplarımız, yeterli büyüklükte masalarımız ve rahat sayılabilecek sandalyelerimiz var. Stüdyonun arka tarafındaki balkonumsu yapıda ise gerektiğinde kullanabilen bir lavabo bulunuyor.

İçinde bulunduğumuz binanın mimari birçok örnek teşkil etmesinden ötürü epey şanslı olduğumuzu söyleyen hocamın sesi yankılanıyor kulaklarımda. Evet, gerçekten de öyle” diyorum içimden. Kimi zaman “ideal bir basamak kaç santim olur ki acaba” sorusuna cevabı elimize aldığımız metal cetvelle ölçü alarak bulup kimi zaman da mekan ayrımlarını bu binadan örnek alarak kavramışız çünkü.

İncelemeyi bırakıp, yeniden bir şarkı tuttururken maketimi yapmaya devam ediyorum. Yetişmeyecek yoksa.

Güneş yüzünü göstereli birkaç saat olmuş, koridorda uyuyanlar da evde çalışmayı tercih edenler de uyanmış. Stüdyo tekrar dolmaya, canlanmaya başlıyor. Stüdyoya giren arkadaşlarımızın beni görmeleriyle beraber söyledikleri “yeter artık yine mi burada kaldın, evine git” sözlerini bir kahkahayla “benim evim burası ki” diye yanıtlıyorum. Sahi ya, stüdyo evim olmuş.

Hilal Kaleli, öğrenci, İzmir Ekonomi Üniversitesi

Doğayla mekânın iç içe olması, şehrin merkezinden uzak, bir yandan doğanın baki kalan dokusu, bir yandan da birbirleri arasında mesafe oluşturan kütlelerin araziye dağınık bir şekilde yayılması gittikçe daralan doğanın sınırlarını çizmiş ve baskın dokusunu azaltmıştır. Sosyal aktivite olanaklarının hem mesafeler nedeniyle soyutlanması hem de oluşturulmaya çalışılması ile haliyle birlikte beklentileri karşılayamama sorunu ve kendi içindeki ikilemler ortamın karakterinin oluşumunda etkilidir. Mekânın yansıttığı algıların kişiden kişiye göre

farklılık göstermesi, insanın kendi beklentilerine göre deneyimlemesine neden olur. Mekânda yansıtılan algıların esnek olması, her türlü ihtiyacı karşılama yetisiyle ve mekânın kalitesiyle doğru orantılıdır. Mekâna dair oluşan ilk izlenimler, kendi beklentilerimizin keşiştiği doğrultuda bizi memnun edip, zaman içerisinde mekânı deneyimlerken bakış açımızın genişlemesi mekân için oluşan önyargılarımızı da değiştirebilir. Ayrıca bulunduğumuz mekâna dair memnuniyet gün içinde oluşan rutin senaryonun dışına

çıkılmasını gerektirebilir. Bunun için farklı konseptler, boşluklar ve programlar belirlenebilir. Gerekli yerlerde mekânın içinde yaratılan boşlukları insanın farklı ruh halleriyle değerlendirmesi farklı deneyimleri de beraberinde getirir. Oluşan bu ikilemlerin bu doğrultuda irdelenmesi yararlı olabilir. Bize sunulan program, yoğun bir temponun yanında oluşan rutin senaryo ve bulunduğumuz ortam bizi yönlendirebileceği gibi, biz de bunları yönlendirip farklı deneyimleri keşfederek keyif alma şansı yakalamış oluruz.

Elçin Koruyucu, öğrenci, İYTE

İnsan mimarlık eğitim sürecine adım attığı andan itibaren kente ve yapılara bakış açısı farklılaşmaya başlıyor ve içinde bulunduğu çevreye daha eleştirel yaklaşabiliyor. Bu bağlamda da biz mimarlık öğrencileri ya da yeni mezunlar en fazla zaman geçirdiğimiz yer olan okul binalarını kendimiz bizzat kullanıcı olarak deneyimlerken sorguluyoruz.

Ben de bu sorgulamayı yaparken eğitim süreci öğrenciden ne istiyor, mevcut okul binası ne kadarını verebiliyor sorularının üzerinde durdum. Mimarlık eğitimi etkileşim ve iletişimin üzerine kurulu iken kampüsümün şehirden uzak bir yerde bulunması benim sosyal yaşantımı çok kısıtlamakta. Söz gelimi Mimarlık Merkezi'nde düzenlenen etkinliklere katılırken günümün belirli saatini yola ayıracağımı hesap etmem ve buna göre planımı yapmam gerekiyor. Kampüs içinde okulumun bulunduğu nokta da malesef ki diğer bölümlerle etkileşime izin veremiyor. Haliyle okul saatleri içerisinde çoğunlukla kendi okul binamızda bulunuyorum ve bu yüzden okul binasından bir tık daha fazla olanak talep etmekteyim. İlk beklentim, mimarlık eğitiminin diğer bölümlerden farklılaşma dolayısıyla aynı tip bir binaya sahip olmaması olurdu.

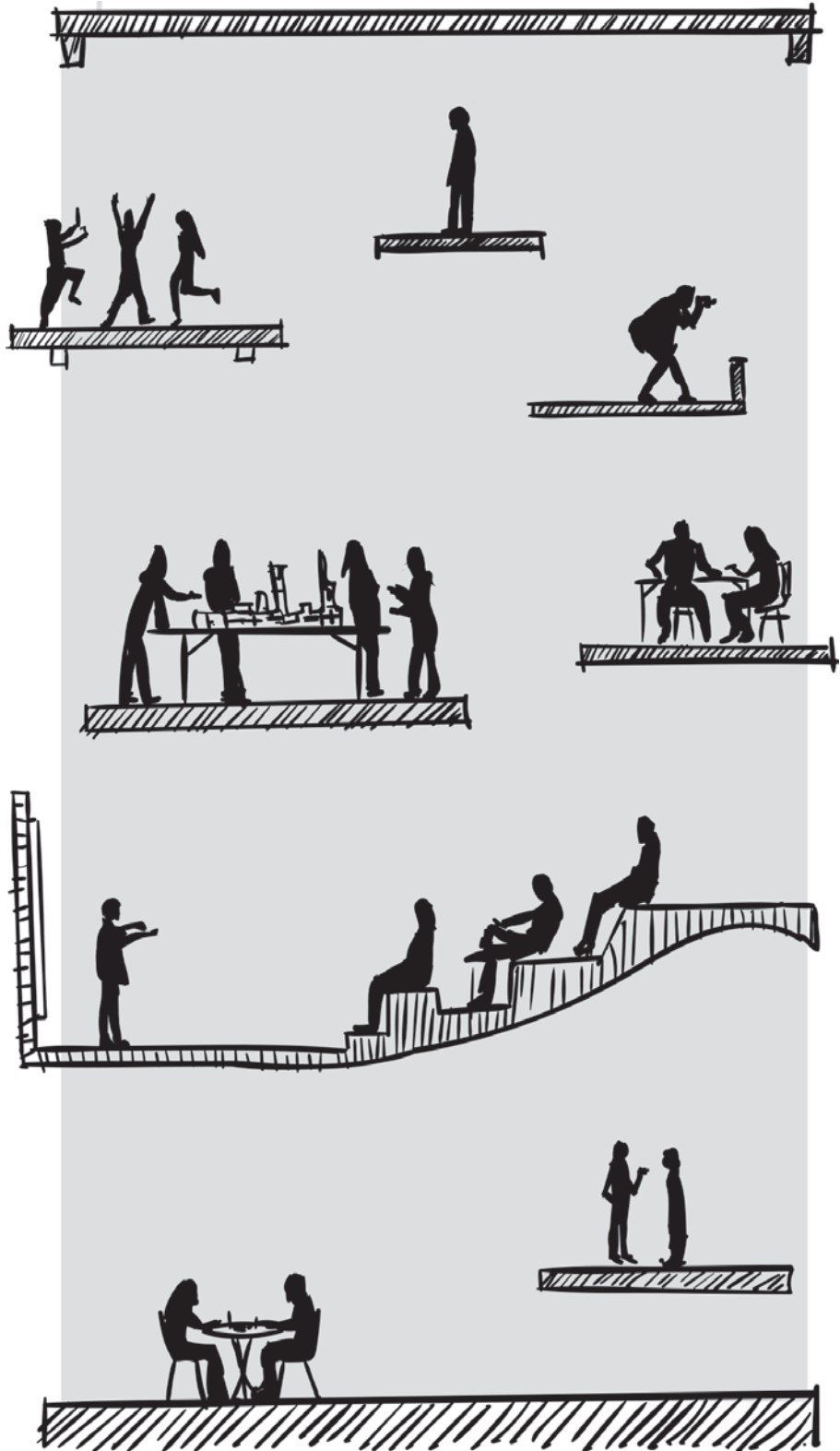
Bina içerisinde proje stüdyolarının dersliklerden farklılaşmasını ve kapıyla derse girilen klasik sınıflardan olmamasını çok arzuldum. Jüri zamanlarında stüdyodaki kalabalık içerisinde sıralara oturup izlemeye çalışmak hem dinleyicinin hem de sunanın motivasyonunu azaltıyor. Dersliklerden çıktığım zaman; içinde bulunduğum boşluğun "yaşayan mekan"a dönmesini isterdim fakat boş hacim öğrencilerin yaşatamayacağı kadar küçük. İletişimi artırmaya yönelik galeri boşlukları doğal ışıkla birlikte yaz aylarında iç mekan ısısının artmasına neden oluyor, fakat diğer yandan final sunumlarından sonra projelerin sergi alanlarına çevrilmesiyle iç mekan kalitesini artırması olumladığım bir yön.

Mimarlık eğitimi sürecinde yardım, grup çalışması ve işbirliğinin fazla olduğu düşünüldüğünde toplu çalışma alanlarının ve kuramsal derslerimiz olduğu düşünüldüğünde de daha sessiz ve bireysel çalışmaya olanak veren alanların yer aldığı ve içerisinde mimari

kitapların bulunduğu bir kütüphane en büyük hayalim olurdu. Ve tabii ki sabaha kadar açık olması. Hayal diyorum çünkü malesef saat 18.00'de kilitlenmeyen bir okul, proje zamanları sabahlayarak elimde AO paftalar, koca koca maketlerle okula gelirken en büyük düşünüm oluyor.

Bir kullanıcı olarak yapıyı yaşatmanın o yapının ve işlevinin sürdürülebilirliği adına gerekli ilk kıstas olduğunu düşünüyorum. Ve umarım mimarlık okul binaları, mimarlığı öğrencilere deneyimleterek öğretecek ilk yer haline gelebilir.

Özlem Delikanlı, Dokuz Eylül Üniversitesi

ÜSTTE Karikatür: Eray Özbek, Y. Mimar

İstanbul'da İzmir'in Kent İmgesini Kuran Referanslar Sergisi: "Kent Müellifleri"

STUDIO X'TE ZİYARETÇİLERİYLE BULUŞAN, YILDIZ ÇINTAY SANAT TOPLULUĞU'NUN SERGİSİ, KENT İMGESİNİ KURAN BAZI MEKÂNSAL REFERANSLARIN PEŞİNE DÜŞÜLEREK GELİŞTİRİLEN VE HÂLEN DEVAM EDEN BİR ÇALIŞMAYI ORTAYA KOYUYOR

Yıldız Çintay Sanat Topluluğu

ÜSTTE Çeşitli yayınlardan "İzmir" _Metehan Özcan arşivi

SAĞDA Soldan sağa sırasıyla;

- 1 Sergiden fotoğraf_Burak Dikilitaş
- 2 Sergiden fotoğraf_Burak Dikilitaş
- 3 İsmail Yiğitler ve Yatan Kadın Heykeli _İsmail Yiğitler-Ayfer Aksüyek Yiğitler Arşivi
- 4 Sergiden fotoğraf_Burak Dikilitaş
- 5 Bayraklı, 2017_Metehan Özcan
- 6 Ataman Demir 70'ler_Ela Güngören Arşivi, Salt Araştırma
- 7 Atatürk, Zübeyde Hanım ve Kadın Hakları Anıtı _ Metehan Özcan, 2017
- 8 Konak Üst Geçidi, 1993, "Konak Mekansal Düzenleme Projesi ve Galeria Gerçekliği", Yüksel Çakmur, 1993, İzmir Büyükşehir Belediyesi Arşivi
- 9 Basmane Çukuru, 2013_Metehan Özcan
- 10 Atatürk, Zübeyde Hanım ve Kadın Hakları Anıtı Duyurusu_Studio-X İstanbul Arşivi
- 11 Tarabya Palet Restoran_1967_ Kahraman ve Necla Nizamlioğlu Arşivi
- 12 Kordon Palet Restoran Misafir Defteri, 1998_ Kahraman ve Necla Nizamlioğlu Arşivi
- 13 Kordon Palet Restoran, 1998_Kahraman ve Necla Nizamlioğlu Arşivi
- 14 Yıldız Sineması, 2016_Özgür Demirci

Her kavram gibi, yaşadığımız kentleri de bir kimliğe kavuşturan akışkan ve değişken bir referans dizisi vardır. Değişen kent imgesini, hafızada her tekrarda kendine benzer kılan bu dizinin içindeki referanslar, doğar, evrilir ve zaman içerisinde toplumsal hafızanın bilinçdışına itilirler. Bu sergi, İzmir'de yaşayan ve üreten bir grup sanatçının kentin imgesini kuran bazı referansların peşine düştükleri ve halen devam eden bir proje. Topluluk, bu referansların nasıl doğduklarını, nasıl yaşadıklarını ve nasıl yeniden yorumlanıp uyarlandıklarını görseller ve yazılarla aktarıyor.

Serginin odaklandığı altı referans şöyle: İzmir'e 1930'larda getirilen, bir Akdeniz kenti imgesi kuran palmiye ağacı ve onun görünmez kardeşi okalipütüs; 1953 yılından beri Kültürpark'ı ziyaret eden herkesin beraber fotoğraf çektiği "Yatan Kadın Heykelleri"; 1973 yılında Karşıyaka sakinlerinin bağışlarıyla yaptırılan ve 2017 yılında Karşıyaka Belediyesi'nin daha büyük olarak yeniden inşa ettirdiği "Atatürk, Annesi ve Kadın Hakları Anıtı"; 1977-1993 yılları arası Konak'ta sahil yolu ile Kemeraltı'nı birleştiren ve sonrasında Menemen'e taşınan yaya üst geçidi; 1997 yılında Kordon doldurulana kadar denize uzanan tek yapı olan "Palet Restoran"; ve gökdelen inşaatının izini iptal edildiği için terk edilmiş temel kazısına ithafen "Utaç Çukuru" adını alan "Basmane Otobüs Garajı" parseli.

Sergide fotoğraflar, sözlü tarih metinleri, kartpostallar, yayımlar, eskizler gibi dokümanlar paylaşılıyor ve ziyaretçiler de ellerindeki malzemelerle bu derlemeye katkıda bulunmaya davet ediliyor. Bunların yanında İzmir'de 'yere özgü' üretilmiş çeşitli sanat ve tasarım projeleri de misafir ediliyor.

Adını Basmane'deki Yıldız Sineması'ndan alan Yıldız Çintay Sanat Topluluğu 2016 yılında kuruldu. Topluluk toplumsal hafıza ve mekân temsilleri üzerine çalışan bir grup sanatçıdan oluşmaktadır. Yıldız Çintay Sanat Topluluğu

Sergi Ekibi

Nisan Güven
Metehan Özcan
Müşerref Şerifaki
Serap Tok
Hazal Turgut
Yahya Yazı

Misafir Sanatçı ve Gruplar

Darağaç
Özgür Demirci
Burak Dikilitaş
Sultan Gökdemir
Güven İncirlioğlu
Emre Yıldız
RITM Araştırma Grubu: Nağme Ebru Aydeniz ve Sergio Taddonio

1

2

3

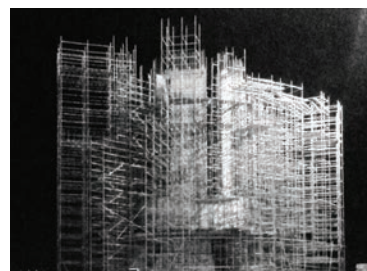
4

5

6

7

8

9

10

11

Palet "KORDON" un MİMARİ
DOĞAN BARAN

12

13

14

PORTIZMIR4 Nefes | Breathe

2017-2018

K2 GÜNCEL SANAT MERKEZİ TARAFINDAN DÜZENLENEN PORTIZMIR ULUSLARARASI GÜNCEL SANAT TRIENALİ'NİN DÖRDÜNCÜSÜ MİMARLARIN, SANATÇILARIN, MÜZİSYENLERİN, BİLİM İNSANLARININ VE AKADEMİSYENLERİN YÜRÜTTÜĞÜ ÇALIŞMALAR İLE GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Güven İncirlioğlu

ÜSTTE K2 Urla Nefes Alanı

SAĞDA Soldan sağa sırasıyla;
1 EX-VOTO Kartpostal Serisi: Fırat İtmeç, Ali Ünal
2 Silvavox: Sarp Keskiner, Aykut Beysi, Savaş Çağman
3 K2 Urla Nefes Alanı Fotoğraf: Nilay Uluğ
4 PORTIZMIR4 Final Sergisi Alanından
Fotoğraf: Nurhan Aydemir

K2 Güncel Sanat Merkezi tarafından 2007 yılından bu yana üç kez düzenlenmiş olan PORTIZMIR Uluslararası İzmir Güncel Sanat

Trienali'nin dördüncüsü, sanatın uygulama alanlarını genişleterek toplumsal ve ekolojik onarma önerileri ile yola çıktı. İzmir kentinin yaratıcı potansiyeline dokunarak sanatın farklı disiplinlerine yer veren, üretim sürecinin görünür olmasına özen gösteren uluslararası projeler aracılığıyla doğanın ve yapılı çevrenin eklenmesine odaklanan PORTIZMIR4, doğada ve kentte bir nefes alanı yaratmayı hedefledi.

İnsanın doğayla ilişkisini vurgulamak amacıyla, PORTIZMIR4'te yer alacak projelerin takvimi belirlenirken ekinoks ve gündönümü tarihleri esas alındı. Buna göre 20 Mart 2017 - Tohumlama; 21 Haziran 2017 - Filizlenme; 23 Eylül 2017 - Meyve Verme; 21 Aralık 2017 - Hasat ve 20 Mart 2018 - Pazara Çıkma olarak belirlendi.

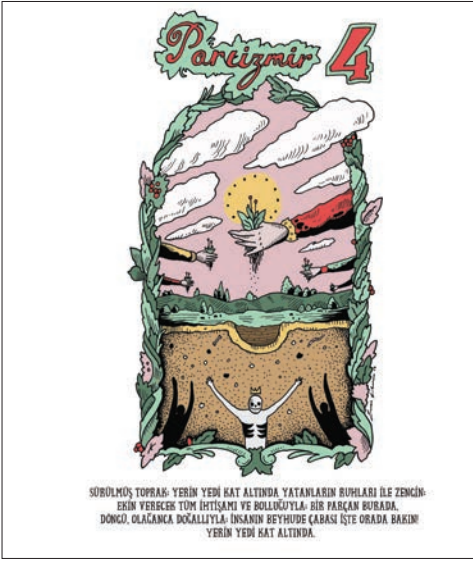
Trienal, sanat pratikleri etrafında diyalog, araştırma ve katılımı hedefleyen bir topluluk deneyimi oluşturmayı amaçladı. 'Nefes' ile ilgili tartışmaların ilk olarak günümüzde ülkenin ve dünyanın politik ve ekolojik ahvalinden kaynaklandığını, nefes alabileceğimiz bir açıklığa/açılıma olan ihtiyaçtan ortaya çıktığını söylememiz gerekiyor. Böylesi bir girişimin başlangıcı ve aracı da Urla'da etrafı ormanla çevrili, tarıma hazır 45 dönüm bir arazide hayat bulan K2 Nefes Alanı oldu. Bir sanat trienali olarak PORTIZMIR4, 21 Mart 2017'de Urla'da bahar dönümü şenliği olarak başladı. İlk etkinlik, mimarlar ve sürdürülebilir tarım uzmanlarının işbirliğinde yürütüldü. Bunun mimari ayağında, araziye en az müdahale

eden ve dikkatlice tasarlanmış mimari ve peyzaj elemanlarının kolaylaştırdığı buluşmalar hedeflendi.

Öte yandan katılımcılar için 'nefes almak', akademik ve kurumsal alana bir mesafede durarak başka sanat pratiklerinin harekete geçirilmesi olarak da anlaşılabilir. PORTIZMIR4'ün kavramsal çerçevesi kapsamında başka projeler planlandı ve bir dizi etkinlik ile hayata geçirildi. PORTIZMIR4, kişisel üretim ve sergileme pratiklerinin dışında insanların beraberce çalışmalarına ve deney yapmalarına uyan, 'sanatçı' olmayı deneyimlemeye müsait modelleri öngördü. Farklı mimar, sanatçı, fotoğrafçı, video ve performans sanatçıları, müzisyenler, bilim insanları ve akademisyenlerin oluşturduğu grupların bir yıllık çalışmalarının sonuçları ise 2018 bahar dönümünde Austro-Türk Tütün Deposu'ndaki 'Final Sergisi'nde paylaşıldı. Sanat, bilim ve ekoloji arasındaki ayrımları, belgelemenin ve deneyselliğin farklarını, sanat ve sanat olmayan arasındaki boşlukları aşmayı amaçlayan çeşitli meramlar, medyalar ve ifadelerin bu sergide buluşması amaçlandı.

PORTIZMIR4 hazırlık ve uygulama süreci boyunca, İzmir, Konak'taki K2 Güncel Sanat Merkezi "operasyon merkezi" olarak işlev gördü, portizmir.org web sitesi üzerinden de PORTIZMIR4 sürecinin ve süreçte yer alan tüm projelerin duyurulması ve izleyiciyle buluşturulması sağlandı. Üretim sürecinin görünür kılındığı deneysel içerikli projelerin, laboratuvar disipliniyle gerçekleşmesi ve üretilen projelerin ileriye dönük kalıcı ürünler bırakması hedeflendi.

Güven İncirlioğlu, Doç. Dr., Editör, PORTIZMIR4

PORTIZMIR Hakkında

PORTIZMIR Uluslararası Güncel Sanat Trienali, K2 Güncel Sanat Merkezi tarafından gerçekleştirilmektedir. K2, 2003 yılından beri İzmir'de aktif olan, kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşudur. PORTIZMIR projeleri ile, uluslararası güncel sanat platformu üzerinden, İzmir kentinin sanat ve kültür dinamiklerini harekete geçirmeyi ve sanatı daha geniş bir izleyici kitlesiyle buluşturmayı hedeflemektedir. İlk PORTIZMIR 2007 yılında Emmy de Martelaere küratörlüğünde "Serap ve Arzu" başlığıyla, ikincisi 2010'da Dr. Necmi Sönmez küratörlüğünde "Ses_sizlik_Fırtına" başlığıyla, üçüncüsü ise 2013-2014 yıllarında Saša Nabergoj küratörlüğünde "İnsaf" başlığıyla düzenlenmiştir.

Matbu Mimarlıklar

YAYINEVİ ODTÜ Yayıncılık
YAZAR Selda Bancı
ISBN 9786059856812

Mimarlık ve Kopma

YAYINEVİ Janus Yayıncılık
YAZAR Bernard Tschumi
ÇEVİRİ Alp Tümerterkin
ISBN 9786056824128

Mimari Restorasyon Koruma Teknik ve Yöntemleri

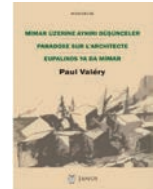
YAYINEVİ YEM
YAZAR Lory Zakar
ISBN 9786056541629

Bugünün Türkiye'sinde Mimarlık?

YAYINEVİ İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
DERLEYEN Evren Aysev
ISBN 9786053995180

Mimarlıkta Üslup Üzerine Düşünceler

YAYINEVİ Janus Yayıncılık
YAZAR Hendrik Petrus Berlage
ÇEVİRİ Atilla Erol
ISBN 9786056824111

Mimar Üzerine Aykırı Düşünceler: Paradoxa Sur L'Architecte

YAYINEVİ Janus Yayıncılık
YAZAR Paul Valery
ÇEVİRİ Alp Tümerterkin
ISBN 9786056824135

Ege Mimarlık "İz Bırakanlar" Bölümünde:

101. sayıda;
• Rauf Beyru

Gelecek sayılarda;
• Necmettin Emre
• Ziya Nebioğlu
• Harbi Hotan
• Bedri Kökten
yer bulacaktır.

Okurlarımızın mimarlar ile ilgili arşiv ve anılarını bizlerle paylaşmalarını bekliyoruz.

RESİMLER

- 1 Rauf Beyru, "Prof. Rauf Beyru ile", Doç. Dr. Gürhan Tamer, Ege Mimarlık 1991-1/40, s: 40
- 2 Necmettin Emre, Karantina'da konut yapısı; "Karantina'da Bir Villa", Necmettin Emre, Arkitekt 1937-04/76, s:100
- 3 Necmettin Emre, Eski Türk Ocağı binası, Mimarlar Odası İzmir Şubesi arşivi
- 4 Ziya Nebioğlu, "Mimar Ziya Nebioğlu'nun 1950-1960 Yılları Arasında Karşıyaka'da Gerçekleştirdiği Konut Çalışmaları", Yasemin Sayar, Ege Mimarlık 2006-3/58, s: 36
- 5 Ziya Nebioğlu, Özsaruhan Evi, "Mimar Ziya Nebioğlu'nun 1950-1960 Yılları Arasında Karşıyaka'da Gerçekleştirdiği Konut Çalışmaları", Yasemin Sayar, Ege Mimarlık 2006-3/58, s: 37
- 6 Harbi Hotan, "Harbi Hotan ile Söyleşi", Doç. Dr. Hikmet Gökmen, 2000-2/34, s: 7, Mimarlar Odası İzmir Şubesi Arşivi
- 7 Harbi Hotan, İzmir Tüccar Kulüp ve Oteli, "Harbi Hotan ile Söyleşi", Doç. Dr. Hikmet Gökmen, 2000-2/34, s: 7, Mimarlar Odası İzmir Şubesi Arşivi
- 8 Bedri Kökten, "Bedri Kökten", Hikmet Gökmen, 1998-1/25, s: 14
- 9 Bedri Kökten, İpek Apartmanı görünüşü, "Bedri Kökten", Hikmet Gökmen, 1998-1/25, s: 18

Ege Mimarlık Yayın Koşulları

- Gönderilecek yazılar en fazla 1600 kelimedenden oluşmalıdır.
- Görseller, 300dpi çözünürlükte ve kısa kenarı en az 20cm. olmalıdır. Çizimler, küçültüldüklerinde okunabilir olmalıdır.
- Yazı ve fotoğraflar için kaynak gösterilmesi zorunludur.
- Makalelerin 80 kelimeyi geçmeyen İngilizce özetleri ile birlikte gönderilmesi gerekmektedir.